

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

JOURNAL OF GRADUATE STUDIES VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2556 ISSN: 1905-9647

Volume 7 No. 1

January – April 2013

เจ้าของ	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180 โทรศัพท์ 02-529-1638, 02-529-4046 โทรสาร 02-529-1638 ต่อ 406 http://grad.vru.ac.th	
วัตถุประสงค์	1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ ผลงานวิจัยของนักศึกษาและคณาจารย์ระดับ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2. เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	
คณะที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์ รองศาสตราจารย์ ศศินันท์ เศรษฐวัฒน์บดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษฐ์ ศิริโวหาร	อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธรรมพงษา ศาสตราจารย์ พลโท ดร.โอภาส รัตนบุรี รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ วงษ์อินทร์ รองศาสตราจารย์ ดร.เพียงพบ มนต์นวลปรางค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุฑ ลวดทรง อาจารย์ ดร.วิรามศรี ศรีพจนารถ	ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกยุรานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ เมรานนท์ ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร
กำหนดเผยแพร่	ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน) จำนวน 300 เล่ม	
พิมพ์ที่	ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0674 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th	

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2556 นี้ ได้รวบรวมบทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีจำนวน 16 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิทยานิพนธ์ของ ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจบริการระหว่างประเทศ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด และหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำวารสารปีที่ 7 ฉบับที่ 1

1. ศาสตราจารย์ ดร.พิชิต	พิทักษ์เทพสมบัติ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จรูญ	มะลูลิ้ม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พยอม	วงศ์สารศรี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์	อุทัยรัตน์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย	บุญประเสริฐ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์	จินดานุรักษ์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์	รัตนเพียรธัมมะ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิภักษ์	ศิริโวหาร
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี	ยหะกร
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา	หมั่นเก็บ
11. อาจารย์ ดร.นพวรรณ	วิเศษสินธุ์
12. อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์	บุญรักษา
13. อาจารย์ ดร.เอกพงศ์	กิตติสาร
14. อาจารย์ ดร.สอาด	บรรเจิดฤทธิ
15. อาจารย์ ดร.อภิชัย	ศรีเมือง
16. อาจารย์ ดร.แสน	สมนึก
17. อาจารย์ ดร.พลสันต์	โพธิ์ศรีทอง
18. อาจารย์ ดร.ไพจิตร	สดวงการ

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	ค
สารบัญ.....	จ
รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ	
จันทรา อ้ายจันแก้ว ¹ บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ ² และพลสันต์ โพธิ์ศรีทอง ³	1
การพัฒนากระบวนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
กาญจนา นิธิจันทร์ สุรพล พุฒคำ และกันต์ฤทัย คลังพหล.....	13
พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย	
ภัททิยา กฤษณะพันธุ์ ¹ ภิเชก จันทรเอี่ยม ² และชลอ วงศ์แสวง ³	23
คุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี	
สุกัญญา มีสามเสน วรณี เขาวนัสสุขุม และบุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.....	35
กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี	
เสาวนีย์ ศรีจันทร์นิล.....	49
การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวในจังหวัดนนทบุรี	
พรพิมล สัมพัทธ์พงศ์.....	59
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สอนกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีของโรงเรียนในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ	
วรรณยุพา ทองฉ่ำ บุญเรือง ศรีเหรียญ และอุษา คงทอง	67
สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2	
กนกพรรณ สุทธิวัฒน์ อุษา คงทอง และบุญเรือง ศรีเหรียญ.....	77
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย	
ประกาศิต วาดเขียน สุวรรณมา โขติสุกานต์ และภิเชก จันทรเอี่ยม.....	89
พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1	
ไพศาล ปันแดน วินัย วีระวัฒนานนท์ และ รวีวรรณ สนั่นวรเกียรติ.....	99
กลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่ง ทางอากาศระหว่างประเทศ	
คุณานันท์ สุขพาสน์เจริญ และสุรพิชัย พรหมสิทธิ์.....	111
ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน	
ฉัตรินันท์ ชาญโกศล และสุรพิชัย พรหมสิทธิ์.....	125

สารบัญ

	หน้า
ประสิทธิผลของการจัดการภาครัฐของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา การบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย พ.ศ. 2554	
ธนกร วังบุญคงชนะ ประสลิน โสภณบุญ และสนธิ์ บางยี่ขัน.....	143
การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเราสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	
นิพนธ์ แสงสว่าง ชาตรี เกิดธรรม และสุรางค์ เมธานนท์.....	151
การศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของโรงเรียนใน จังหวัดสมุทรสงคราม	
เปรมฤดี บุโรทกานนท์ สุวรรณา โชติสุกานต์ และภิเชก จันทร์เอี่ยม.....	159
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	
สมนึก เผือกพริ้ง สุวรรณา โชติสุกานต์ และ อรสา โกศลานันท์กุล.....	169
ภาคผนวก.....	181
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers) ประจำวารสาร.....	183
ใบตอบรับเป็นสมาชิก.....	185
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	187

รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ

A MANAGEMENT MODEL FOR BASIC EDUCATION SCHOOL BASED ON
THE SUFFICIENT ECONOMY PHILOSOPHY RELEVANT TO NATIONAL
EDUCATION POLICY

จันทรา อ้ายจันแก้ว¹ บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์² และพลสันต์ โพธิ์ศรีทอง³
Chantra Aijankaew¹, Boocherd Pinyoanantapong², and Polsan Phosrithong³

¹หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
³กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษามี 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครูกรรมการสถานศึกษา และชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ ประถมศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 316 คน 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน 3) โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกจากผลการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ 4 แห่ง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากวิธีวิจัยเอกสาร แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการณ์พหุกรณีศึกษา ประชุมสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงวิชาการกับผู้เชี่ยวชาญ สอบถามความคิดเห็นในวงกว้าง และประชุมสัมมนาเชิงวิพากษ์

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ คือ การบริหารจัดการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นรวมพลัง 2) ขั้นร่วมวางแผน 3) ขั้นปฏิบัติการ 4) ขั้นประเมินผล 5) ขั้นรับผลจากการกระทำ โดยใช้แผนแม่บทของชุมชนกำกับในด้านวิชาการงบประมาณ บริหารบุคลากรและบริหารทั่วไป

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and to propose a management model for basic education school based on the sufficient economy philosophy relevant to national education policy.

The sample was divided into 3 groups including 316 Administrators, teachers and the school board under the Primary Educational Service Area Office in 8 upper north provinces, 5 experts in education and 4 schools selected from the philosophy of sufficiency economy of the Ministry of Education project. The data were collected by using questionnaires, in-depth interviews with experts and focus group discussion. Data were analyzed.

The results were as follows: The school administration would take the principle of administration used in the management of schools. It should be stressed in four aspects of educational administration, budget, personnel administration and general administration in accordance with the philosophy of sufficiency economy consisting of the principle of modesty, the validity, and the principle of immunity. According to knowledge and moral conditions, the community master plan was taken into account, based on the context of each school. In addition, cooperation of all sectors of the community for the management of schools was required to achieve the national education policy.

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ การให้การศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดอยู่กระจายทั้งในเมืองและชนบท เป็นระดับ การศึกษาที่มีปัญหามากที่สุดจากการประเมินในช่วงปี 2544-2548 ของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในสังกัดดังกล่าว เพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่สามารถสอนให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจรรย์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองในสังคมแห่งการเรียนรู้ (ศักดิ์ชัย นิริญทวี, 2550) จึงได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริให้เกิดขึ้นอย่างกว้างทั่วถึง โดยการสนับสนุนในสังกัดที่มีความพร้อม ระดับหนึ่งได้ลงมือปฏิบัติ การปลูกฝังให้กับนักเรียนและเป็นตัวอย่างแก่สังคมในชุมชนท้องถิ่นได้จัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสภาพการณ์สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมที่สวนทางกับวัฒนธรรมเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่งเพราะหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวัฒนธรรมที่ทวนกระแสที่มีอุดมการณ์ โลกทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายที่แตกต่างออกไปจากค่านิยมบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นในสังคมขนาดนี้ ในปัจจุบันยังไม่เป็นการแน่ชัดว่าการจะพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาให้มีมาตรฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นควรบริหารอย่างไร มีทิศทางใดที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวมทั้งนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงตนเอง ได้ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถอยู่รอด อยู่อย่างมีความสุข เกิดประโยชน์สุขอย่างยั่งยืนในกระแสวัฒนธรรมและโครงสร้างสังคมยุคใหม่ได้

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับกับปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ามี การวิจัยทางการบริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ ประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติผู้วิจัยจึงมี ความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่เหมาะสมกับบริบทของ สถานศึกษา

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติในสถานศึกษาเขตภาคเหนือ ตอนบนเป็นอย่างไร
2. รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติควรเป็นอย่างไร
3. รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความ สอดคล้องและความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาหารูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ โดย มีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติในสถานศึกษาเขต ภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mix-Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัยและ การดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติในเขตภาคเหนือตอนบนและ

จัดทำร่างรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ

1.1 วิธีวิจัยเอกสาร การวิจัยในขั้นนี้ เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาหลักการแนวคิดและสาระที่เกี่ยวกับวิเคราะห์ระบบหน้าที่ และภาระกิจการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสารแล้วกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยทำการรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหอสมุดสถาบันอุดมศึกษาหอสมุดแห่งชาติ ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วทำการศึกษาสังเคราะห์ สรุปประเด็น และบันทึกข้อมูลในแบบวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้น

1.2 วิธีวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ โดยใช้แบบสอบถาม

1.3 วิธีวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน

1.4 วิธีวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา เป็นการศึกษาหลายรูปแบบโดยการศึกษาเองงาน/หลักสูตรสถานศึกษา การสังเกตการณ์ดำเนินงานในสถานศึกษา การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ตามขนาดของสถานศึกษา 4 ขนาด คือสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวนทั้งสิ้น 4 แห่ง

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ

2.1 วิธีวิจัยโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเพื่อหาฉันทมติของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ

2.2 วิธีวิจัยโดยการประชุมเชิงวิชาการอิงผู้เชี่ยวชาญ (The Connoisseurship Model) เพื่อยืนยันหรือรับรอง ร่างของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่พัฒนาขึ้น

3.1 วิธีวิจัยโดยการสอบถามความคิดเห็นในวงกว้างโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่พัฒนาขึ้น

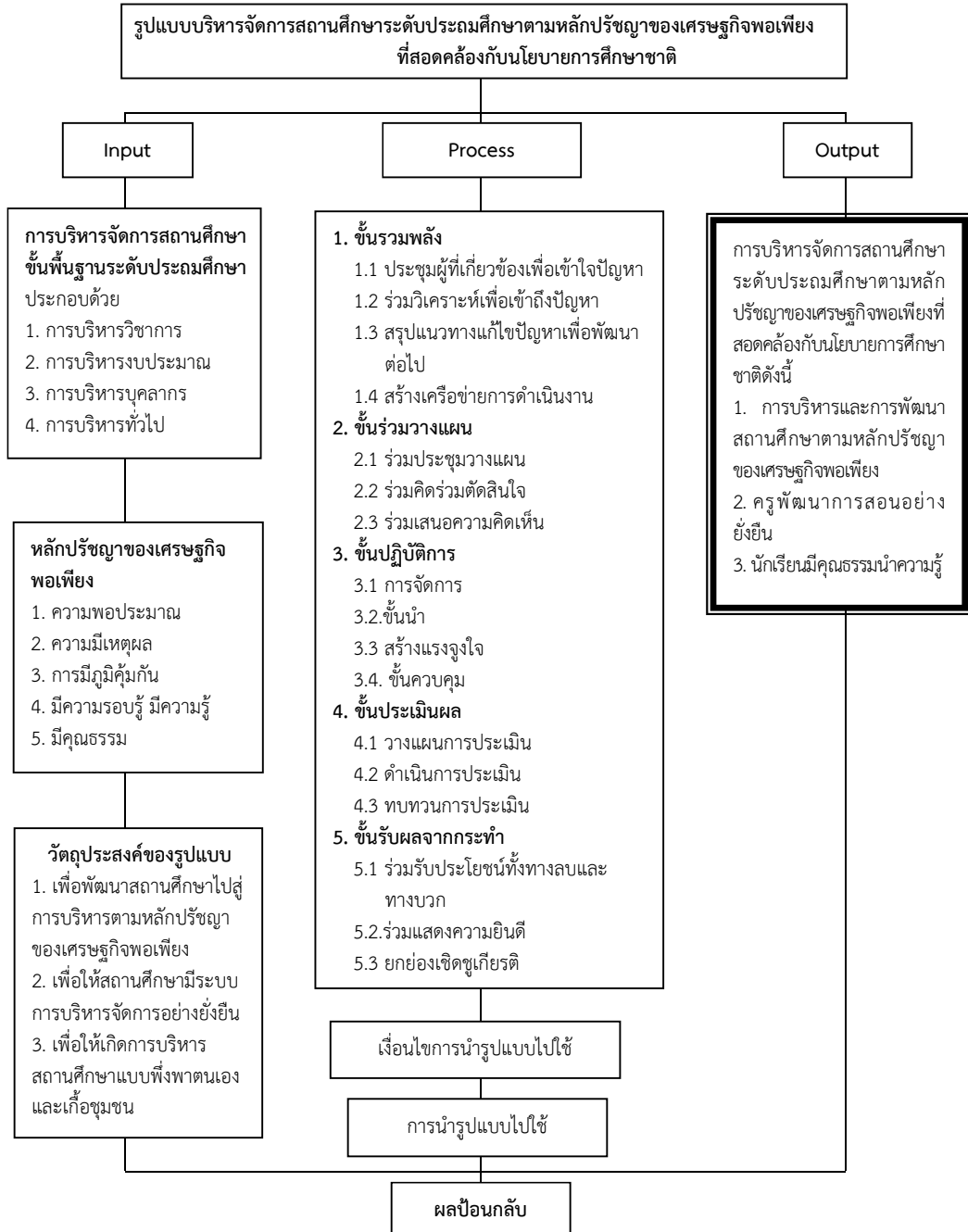
3.2 วิจัยโดยการประชุมสัมมนาเชิงวิพากษ์ เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่พัฒนาขึ้น
สรุปผลการดำเนินการของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ ได้ตามตารางดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีวิจัย/กิจกรรมการวิจัย	ผลลัพธ์การวิจัย
<p><u>ขั้นตอนที่ 1:</u> ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติในเขตภาคเหนือตอนบน และจัดทำร่างรูปแบบรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิจัยเอกสาร 2. สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม 3. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 4. วิธีพหุกรณีศึกษา 5. สรุปผลการวิจัย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลการศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติในเขตภาคเหนือตอนบน 2. ร่างรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ (ครั้งที่ 1)
<p><u>ขั้นตอนที่ 2:</u> นำเสนอรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อหาฉันทามติของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ 2. ประชุมอิงผู้เชี่ยวชาญ (The Connoisseurship Model) เพื่อยืนยันหรือ รับรองรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่างรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ (ครั้งที่ 2) 2. ลักษณะรูปแบบที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีวิจัย/กิจกรรมการวิจัย	ผลลัพธ์การวิจัย
	3. สรุปผลและนำเสนอรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ	
ขั้นตอนที่ 3: ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่พัฒนาขึ้น	<p>1. สอบถามความคิดเห็นในวงกว้างโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่พัฒนาขึ้น</p> <p>2. ประชุมสัมมนาเชิงวิพากษ์ เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่พัฒนาขึ้น</p> <p>3. สรุปผลและนำเสนอผลการตรวจสอบ</p>	<p>1. ได้ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่พัฒนาขึ้น</p> <p>2. รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติที่สมบูรณ์</p>

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ โดยมีรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติดังนี้

จากรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ พบว่า มี 4 ด้านสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความพอประมาณในการบริหารวิชาการ ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตร ประเมินผลการเรียนได้อย่างพอเหมาะพอดี ตามกฎเกณฑ์ของกระทรวง รวมทั้งมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยเพิ่มเติมหลักสูตรท้องถิ่นมีการปรับกระบวนการทัศน์ ในด้านวิถีคิด วิถีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า ด้านความมีเหตุผล ควรคำนึงถึงปัญหาความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา และเรียนรู้จากรากเหง้าของชุมชนโดยใช้แผนแม่บทของชุมชน ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง มีเหตุผลทุกกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ ไม่ถูกครอบงำจาก

สังคม ส่วนด้านการมีภูมิคุ้มกัน สถานศึกษาควรนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระมาปฏิบัติตาม วุฒิภาวะของผู้เรียน ด้านเงื่อนไขความรู้ควรเน้นการพึ่งพาตนเอง และความเข้มแข็งของสถานศึกษา และ ด้านเงื่อนไขคุณธรรมนั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับรู้ผล ของการกระทำ และร่วมชื่นชมยินดี นอกจากนั้นควรแก้ไขส่วนที่บกพร่อง ผิดพลาดของการบริหาร ทางด้านวิชาการ ด้วย คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน อดกลั้น เสียสละ และใช้สติปัญญา ในการดำเนินงานสร้างระบบสร้างกรอบ เกณฑ์ ตัวชี้วัด ในการบริหารวิชาการ ตามหลักคุณธรรมสายกลาง โดยมีรูปแบบที่ชัดเจน ลงมือปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ด้านความพอประมาณในการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาควรบริหารงบประมาณ ด้วยกระบวนการที่พอดี มีความเรียบง่าย คำนึงถึงความจำเป็นและมีความร่วมมือจากชุมชน โดยระดม งบประมาณ ด้วยการสร้างเครือข่ายจากทุกภาคส่วน ให้สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้ด้วยตัวเอง เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ สำหรับด้านความมีเหตุผลนั้นควรรู้ความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา รู้ปัญหาจากชุมชนและรู้ถึงการปฏิบัติตามแผนแม่บทของชุมชน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์การใช้ งบประมาณอย่างรอบด้าน เน้นการใช้ฐานข้อมูลความรู้จากผลการวิจัยในชุมชน และใช้หลักการบริหาร แบบมีส่วนร่วม เน้นบริหารแบบโปร่งใสตรวจสอบได้ และมีหลักฐานถูกต้อง ชัดเจน ส่วนด้านการมี ภูมิคุ้มกันนั้นสถานศึกษาควรมีการระดมทุนจากทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นการสร้างเครือข่าย เกิดการใช้ ทรัพยากรร่วมกัน และแสดงเจตจำนงที่ชัดเจนว่าให้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวาระแห่งชาติ พร้อมทั้งมีการ ตรวจสอบการใช้งบประมาณจากชุมชน ด้านเงื่อนไขความรู้ ควรทำให้เกิดความเชื่อมโยงในการจัดการ งบประมาณตามหลักของความพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันมีการประหยัด เกิดประสิทธิผลตาม จุดมุ่งหมาย และด้านเงื่อนไขคุณธรรมทุกขั้นตอนกระบวนการของการบริหารงบประมาณจะต้องประกอบ ไปด้วยคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน อดกลั้นตามเงื่อนไข ความพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันใช้หลักธรรมของศาสนาที่นับถือกำกับ มีรูปแบบ เนื้อหา กระบวนการทางการบริหาร งบประมาณที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติได้

3. ด้านความพอประมาณในการบริหารบุคลากร นั้นผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ ดีในด้านความพอดี พอเหมาะในการดำรงชีวิต รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรมีการดำรงชีวิตด้วย ความพอดี พอเหมาะ ไม่ฟุ้งเฟ้อ โดยไม่เน้นการทำเอกสาร แต่เน้นการเป็นครูมืออาชีพและวิจัยในชั้น เรียน นอกจากนั้นทั้งผู้บริหารและครูควรทำหน้าที่ในการเป็นต้นแบบความพอประมาณให้กับนักเรียน โดยต้องทำอย่างจริงจัง จริงใจ จนติดเป็นนิสัยตลอดชีวิต ด้านความมีเหตุผลนั้นควรใช้หลักธรรมาภิบาลใน การส่งเสริม สนับสนุน ให้ขวัญกำลังใจของบุคลากรต่างๆ เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขใช้หลักการ วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆมาประกอบ เพื่อตัดสินใจในการบริหารบุคลากร ประกอบกับความคิดเห็น ในภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในสถานศึกษา สำหรับการมีภูมิคุ้มกันควรบริหารสถานศึกษาโดย เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีแผนที่จะรับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน ในองค์กร พร้อมทั้งควรคัดสรรบุคลากรจากชุมชนโดยไม่เน้นจากการทำเอกสาร หากแต่เน้นจาก การเป็น ครูมืออาชีพที่เน้นการใช้สื่อและนวัตกรรมรอบด้าน และมีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อช่วยในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับด้านเงื่อนไขความรู้นั้นควรบริหารบุคลากรโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม อย่างรอบด้าน รอบคอบในเรื่องมอบหมายงาน คำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล เป็นสำคัญ และเงื่อนไขคุณธรรมสอดแทรกความพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน โดยใช้ความรู้รอบด้าน

เสริมสร้างพลังคุณธรรมในตน โดยมีความซื่อสัตย์ อดทน อดกลั้น มีสติในการใช้ชีวิต มีการจัดอัตรากำลังครูได้อย่างเหมาะสม และมุ่งเน้นการใช้บุคลากรในท้องถิ่น

4. ด้านความพอประมาณในการบริหารทั่วไป สถานศึกษาควรพัฒนาระบบงานบริหารทั่วไปที่มีเนื้อหาขอบข่ายการขนาดพอเหมาะ พอดีกับองค์กรให้มีความเรียบง่าย โดยเน้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กล่าวคือ เน้นการกระจายอำนาจการบริหาร สถานศึกษาสู่ทุกภาคส่วนของชุมชนและสังคม นอกจากนั้นควรเน้นการวิจัยในชั้นเรียน ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ความมีเหตุผล ยึดหลักการบริหารทั่วไปตามตัวชี้วัดที่มาจากปัญหาความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและชุมชน ที่สำคัญควรปฏิบัติตามแผนแม่บทของชุมชน โดยใช้หลักเกณฑ์ความมีเหตุมีผลจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเข้ามาเป็นเกณฑ์ตัดสินในการบริหารทั่วไป เช่น เกณฑ์การมีความสุข เกณฑ์การประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ส่วนด้านการมีภูมิคุ้มกันนั้นสถานศึกษาควรมีระบบบริหารทั่วไปที่ใช้หลัก รวมพล รวมพลัง ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ดำเนินการร่วม ประเมินผลเพื่อทราบถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว และชื่นชมยินดีในผลงาน มีกระบวนการและวิธีการ การปฏิบัติการประเมินผลจะต้องเป็นความจริง ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีระบบควบคุมจากชุมชนเป็นหลัก สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา สำหรับด้านเงื่อนไขความรู้ที่ควรคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้การมีส่วนร่วมระดมทุนจากชุมชน และมุ่งเน้นการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยการใช้ นวัตกรรมรอบด้าน โดยปฏิบัติอย่างจริงจัง จนเป็นนิสัย และด้านเงื่อนไขคุณธรรมนั้นทุกฝ่ายควรต้องมีความซื่อสัตย์ อดทน ห่างไกลอบายมุข และปฏิบัติในทางสายกลาง เน้นการใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งมีความรวดเร็ว ทันสมัย โดยสามารถปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องด้วยความจริงใจ และจริงจัง

อภิปรายผล

การบริหารวิชาการ จากการศึกษา พบว่า ด้านความพอประมาณ ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตร ประเมินผลการเรียนได้อย่างพอเหมาะพอดีตามกฎเกณฑ์ของกระทรวง รวมทั้งมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยเพิ่มเติมหลักสูตรท้องถิ่น มีการปรับกระบวนการทัศน์ในด้านวิสัยทัศน์ วิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า ด้านความมีเหตุผลควรคำนึงถึงปัญหาความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา และเรียนรู้จากรากเหง้าของชุมชนโดยใช้แผนแม่บทของชุมชน สอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุเนตร โตกะหุด (2553) ที่ระบุว่า การบริหารด้านวิชาการจะต้องเน้น ด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ดำเนินการโดยบูรณาการความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น โดยเน้นการปฏิบัติในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และการงานอาชีพและเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดหาแหล่ง การเรียนรู้ และสถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่า พอประมาณและโปร่งใส โดยผู้มีส่วนได้เสียร่วมวางแผนและจัดสรร มีการนิเทศ และรายงาน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งทั้งหลายทั้งมวลจะส่งผลทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง มีเหตุผลทุกกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ ไม่ถูกรอบงำจากสังคม

สถานศึกษาควรนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระมาปฏิบัติตามวุฒิภาวะของผู้เรียน เน้นการพึ่งพาตนเอง และความเข้มแข็งของสถานศึกษา และมีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับรู้ผลของการกระทำ และร่วมชื่นชมยินดี สอดคล้องกับความคิดเห็นของ

ถวิล สุทธิวรรณจำปา (2553) ที่กล่าวว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรมาเป็นอย่างแรก เพราะหากหลักสูตรไม่ดี ไม่แน่นอน ไม่มั่นคงแข็งแรงแล้ว ก็จะไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนได้ "ตัวอย่างที่ทางเราได้ดำเนินการร่วมกับชุมชน และสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การให้บรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาของเราได้เข้ามาช่วยแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ เพื่อเป็นการเพิ่มเติมหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความทันสมัยและสมบูรณ์ เหมาะแก่การนำไปปรับใช้ต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนแก่เด็กๆ ของเรา" เช่นเดียวกับกับ Fusarelli & Scribner (1993) ที่ระบุว่า แบบของการควบคุมดูแลโดยผู้บริหารในการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนงานของสถานศึกษา นอกจากนั้นควรแก้ไขส่วนที่บกพร่อง ผิดพลาดของการบริหาร ทางด้านวิชาการ ด้วย คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน อดกลั้น เสียสละ และใช้สติปัญญาในการดำเนินงานสร้างระบบสร้างกรอบ เกณฑ์ ตัวชี้วัด ในการบริหารวิชาการ ตามหลักคุณธรรมสายกลาง โดยมีรูปแบบที่ชัดเจน ลงมือปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ด้านบริหารงบประมาณ ผลการศึกษาด้านความพอประมาณ พบว่า สถานศึกษาควรบริหารงบประมาณด้วยกระบวนการที่พอดี มีความเรียบง่าย คำนึงถึงความจำเป็นและมีความร่วมมือจากชุมชน โดยระดมงบประมาณ ด้วยการสร้างเครือข่ายจากทุกภาคส่วน ให้สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้ด้วยตัวเอง เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ นอกจากนั้นควรรู้ความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา รู้ปัญหาจากชุมชนและรู้ถึงการปฏิบัติตามแผนแม่บทของชุมชน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์การใช้งบประมาณอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับความเห็นของ ยุพิน มุลสิบ (2553) การบริหารงบประมาณเราจะต้องรู้ว่าเรามีทรัพยากรจากที่ไหนมาได้บ้าง ถ้าหากว่าบางเรื่องเรามีผู้ปกครองหรือว่าชุมชน มีการจัดการศึกษาได้ ต้องกระจายอำนาจลงไปสู่ชุมชน สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เพราะฉะนั้นต้องวางเครือข่ายให้ดี (สิริพร บุญญานันต์, 2553)

ด้านบริหารบุคลากร ในด้านความพอประมาณนั้นผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีในด้านความพอดี พอเหมาะในการดำรงชีวิต รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรมีการดำรงชีวิตด้วยความพอดี พอเหมาะ ไม่ฟุ่มเฟือย โดยไม่เน้นการจัดทำเอกสาร แต่เน้นการเป็นครุมีอาชีพและวิจัยในชั้นเรียน ด้านบริหารทั่วไป ด้านความพอประมาณ จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรพัฒนาระบบงานบริหารทั่วไป ที่มีเนื้อหาขบวนการขนาดพอเหมาะ พอดีกับองค์กรให้มีความเรียบง่าย โดยเน้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กล่าวคือ เน้นการกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาสู่ทุกภาคส่วนของชุมชนและสังคม คณะกรรมการสถานศึกษาต้องพัฒนาสถานศึกษาตามความต้องการของชุมชน ครอบครัว และผู้เรียน เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และประการที่สำคัญ คือ ควรปฏิบัติตามแผนแม่บทของชุมชน โดยใช้หลักเกณฑ์ความมีเหตุมีผลจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเข้ามาเป็นเกณฑ์ตัดสินใจในการบริหารทั่วไป เช่น เกณฑ์การมีความสุข เกณฑ์การประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนั้นควรมีระบบบริหารทั่วไปที่ใช้หลักรวมพล รวมพลัง ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ดำเนินการร่วมประเมินผลเพื่อทราบถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว และชื่นชมยินดีในผลงาน มีกระบวนการและวิธีการการปฏิบัติที่ประเมินผลจะต้องเป็นความจริง ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีระบบควบคุมจากชุมชนเป็นหลัก สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวว่า การบริหารทั่วไปนั้น

เป็นการบริหารในแบบที่เรียกว่า "องค์กรวม" คือมันจะเกี่ยวข้องกันหมดไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ความเชื่อ วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มันจะต้องเอื้อแก่กันและกัน และสุดท้ายคือจะต้องมีแผนในการนำหลักปรัชญาดังกล่าวสอนตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์มารดา (สุนทร โดกะหุต, 2553) โดยจะต้องมุ่งเน้นไปที่บรรดา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติในทุกๆ กิจกรรมหรือโครงการที่เราได้จัดทำขึ้น (ถวิล สุทธิวรรณจำปา, 2553) เนื่องจากการมุ่งเน้นการใช้บุคลากรในท้องถิ่นให้เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนทำให้โรงเรียนกับชุมชนมีความใกล้ชิดกันมาก เพราะโรงเรียนแห่งนี้เป็นเสมือนบ้านหลังที่สองของเด็กๆ ดังนั้น บรรดาพ่อแม่ผู้ปกครองจึงมีความเต็มใจที่จะเข้ามาให้การช่วยเหลือในด้าน การจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพราะทำให้บรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาได้มีส่วนชื่นชมยินดีในความสำเร็จ (ยุพิน มูลสืบ, 2553) เช่นเดียวกับคำกล่าวของอดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษาที่ว่า "โรงเรียนต้องมาคิดว่าเราจะใช้ประโยชน์อะไรจากเขาได้ พ่อค้าแม่ค้า เขาจะรู้เรื่องเศรษฐกิจศาสตร์ และระบบเศรษฐกิจของแถวชุมชนดี เด็กบางคนจบออกมาอาจจะไปทำอาชีพนี้ คนพวกนี้เขาจะให้ข้อมูลทางนี้ได้ดี คือต้องทำให้เขารู้ว่าเขาสามารถช่วยเราได้ ทางผู้ปกครองเขาคิดว่าส่วนมากเขาก็ส่งลูกเขามาเรียนคิดว่าครูจะช่วยได้ทุกอย่าง แต่เราต้องช่วยเขา เพราะเขาสามารถช่วยเราได้ นะบางทีครูรู้หลักการรู้อะไรหมด แต่ไม่เคยทำจริงๆอาชีพบางอย่าง ผู้ปกครองจะช่วยให้ได้เยอะ เราต้องพยายามดึงเขาเข้ามา" (สิริพร บุญญานันต์, 2553)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ริเริ่มการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยต้องมีความเชื่อ ความเข้าใจเนื้อหาสาระของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมและให้การสนับสนุนให้มีการใช้รูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติ นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจในขั้นตอนและกระบวนการวิจัย ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาที่นำไปใช้ระหว่างโรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับโรงเรียนที่ไม่ได้ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และควรทำการศึกษารูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดอื่น เช่น กรุงเทพมหานคร หรือสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เป็นต้น เพื่อให้ทราบว่า มีรูปแบบบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาชาติอยู่ในระดับใด

บรรณานุกรม

- ถวิล สุทธิวรรณจำปา. (2553, กันยายน 24). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สัมภาษณ์โดย **จันทรา อ้ายจันแก้ว**.
- ยุพิน มุลสืบ. (2553, กันยายน 22). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สัมภาษณ์โดย **จันทรา อ้ายจันแก้ว**.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2550). **รายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ.**
- สิริพร บุญญานันต์. (2553, ตุลาคม 2). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สัมภาษณ์โดย **จันทรา อ้ายจันแก้ว**.
- สุนทร โตกะหุด. (2553, ตุลาคม 13). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สัมภาษณ์โดย **จันทรา อ้ายจันแก้ว**.
- เสรี พงศ์พิศ. (2553, กันยายน 8). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สัมภาษณ์โดย **จันทรา อ้ายจันแก้ว**.
- Fusarelli, L. D., & Scribner, J. D. (1993). **Site-base management and critical Democratic pluralism: An analysis of promises, Problems and probabilities.**
Paper presented at the annual conference of the University Council for Educational Administration. Houston, TX.

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2556

การพัฒนาแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A DEVELOPMENT OF THE MODEL FOR ENHANCING MORALS AND ETHICS IN PRIMARY SCHOOL
UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

กาญจนา นิธิจันทร์ สุรพล พุฒคำ และกันต์ฤทัย คลังพล
Kanchana Niteechan, Surapon Putkum, and Kanreutai Klangphahol

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการภาคกลาง จำนวน 8 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน มาสนทนากลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตอนที่ 3 เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการภาคกลาง จากโรงเรียน 300 โรงเรียน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 300 คน ครู 300 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการภาคกลาง จากการสัมภาษณ์พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่มีปัญหามาก ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การใฝ่เรียนรู้ ความอดทนอดกลั้น การมีจิตอาสาหรือการเสียสละเพื่อส่วนรวม ความกตัญญูกตเวที และความซื่อสัตย์สุจริต

2. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตรแบบกิจกรรม การจัดการเรียนการสอนเชิงพฤติกรรม การจัดกิจกรรมเสริมประเภท เสริมสร้างความสัมพันธ์ การใช้ต้นแบบทางพฤติกรรม การใช้การเสริมแรงทางบวก และการ ประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคล

3. การศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการภาคกลาง ในภาพรวมมีความ เป็นไปได้ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.29 และ 0.67 ตามลำดับ

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop the model for enhancing morals and ethics in Primary School under the Office of the Basic Education. The sample was divided into three parts. The first part was the study of the current state and problems of the morals and ethics of 8 directors and teachers who were responsible for student activation for promoting morals and ethics in Primary School under the Office of the Basic Education Commission in the Central Inspection randomized by Multi-Stage Sampling. The research instrument of this study used a deep interviewing. The second part was building and development of the model for enhancing morals and ethics in Primary School under the Office of the Basic Education Commission by the focus group discussion of 12 experts. The research instrument used in this study was the principle of research instrument construction. The third part was the study of the possible of the model for enhancing morals and ethics in Primary School under the Office of the Basic Education Commission in the Central Inspection. The sample was 300 schools including 300 directors and 300 teachers randomized by Multi-Stage Sampling.

The results of the study were as follows:

1. The problems of morals and ethics of the students in Primary School under the Office of the Basic Education Commission in the Central Inspection were the high level comprising discipline, perseverance, responsibility, desire for knowledge, patience, public consciousness/ generous hospitality, gratitude integrity and honesty.

2. The model for enhancing morals and ethics in Primary School included a activity Curriculum, behavioral Domain, joint Programs, observational learning or behavioral modeling, positive reinforcement and public relations by person.

3. A verification of the model for enhancing morals and ethics in Primary School according to the school directors and teachers in Primary School under the Office of the Basic education Commission in the Central Inspection as a whole was at a high level. Mean and standard deviation were 4.29 and 0.67 respectively.

คำสำคัญ

การพัฒนารูปแบบ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม คุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษา ระดับประถมศึกษา

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม ที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบมาจากการเลือนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทย ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชนปัญหาการขาดสัมพันธภาพภายในครอบครัว รวมทั้งปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กไทยในปัจจุบัน นั้นมีปัจจัยแห่งเหตุและปัญหาเกิดจากการที่เด็กไทยในปัจจุบันขาดจิตสำนึกสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่คิดทำประโยชน์เพื่อบ้านเมือง ไร้ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์และเสียสละ และยังติดเกม ตกเป็นเหยื่อโฆษณา หนีไม่พ้นเรื่องความรุนแรง เรื่องเพศ มีแนวโน้มติดอบายมุข ยาเสพติด สื่อลามก เล่นการพนัน (ตุลย์ ณ ราชดำเนิน, 2554) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมเกิดจากสถาบันหลักทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังศีลธรรมให้สำนึกในคุณธรรม จริยธรรม และอบรมหล่อหลอมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนมีความเข้มแข็งลดลง สถาบันครอบครัวที่เคยมีระบบเครือญาติในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีความเข้มแข็งในการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังศีลธรรมและค่านิยมที่ดีงามให้แก่ลูกหลานเริ่มเปราะบางลง เนื่องจากวิถีชีวิตปรับเปลี่ยนไปมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ต้องดิ้นรนทางเศรษฐกิจมากขึ้น ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอ่อนแอลง ปัญหาการหย่าร้างเพิ่มมากขึ้น และมีครอบครัวมากกว่าร้อยละ 40 ไม่มีความสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันวิถีชีวิตสมัยใหม่มีผลให้ความเชื่อศรัทธาในหลักศาสนาเสื่อมถอย การใช้ประโยชน์จากศาสนสถานซึ่งมีมากกว่า 3 หมื่นแห่งทั่วประเทศและการประกอบกิจทางศาสนาน้อยลงอยู่ในวงแคบและในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นหลัก ส่วนสถาบันการศึกษาเปลี่ยนจากในอดีตที่มีสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสถาบันครอบครัวและสถาบันทางศาสนาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีจริยธรรมและความรู้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ปัจจุบันเป็นระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นหลักวิชา ให้ความสำคัญกับใบรับรอง การศึกษามากกว่าความรู้ที่นำมาปฏิบัติจริง การเรียนการสอนเน้นการท่องจำมากกว่าความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ไม่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) เป็นผลให้การพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ จึงก่อให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคมตามมา (อรอุมา เจริญสุข, 2552) การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็ก จะต้องแก้ไขทันทีเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่ดีเกิดขึ้น ไม่ควรปล่อยให้พฤติกรรมที่ไม่ดีเกิดซ้ำ

แล้วช้าเล่า เพราะการเกิดซ้ำจะบ่มเพาะให้เกิดเป็นนิสัยและมีผลต่อเด็กไปจนชั่วชีวิต นิสัยเด็กเปลี่ยนได้ โดยที่สามารถเปลี่ยนนิสัยของเด็กได้ในระยะสั้น ๆ (1-3 เดือน) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะเด็ก ๆ ในวัยเรียนเพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตใจที่สมบูรณ์ ดังที่ อัจฉอง ชุมสาย ณ อยุธยา ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ในรายการเช้าข่าวข้น เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2553 ว่า ถ้าปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ความเก่งจะตามมาเอง สังคมต้องการคนดี ปัญหาต่าง ๆ ที่พบในปัจจุบันนี้ เกิดจากสังคมมีคนเก่งแล้วไม่มีคุณธรรม คนเก่งจึงก่อปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนิสัยเด็กให้เป็นคนดี ผู้บริหารและครูทั้งโรงเรียนต้องร่วมมือกันดำเนินการเปลี่ยนนิสัยที่ไม่ดีของเด็กพร้อมกันทั้งโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (อัจฉอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2553) สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สังคมไทยต้องการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จึงถือเป็นหน้าที่ที่ต้องสถานศึกษาต้องปลูกฝังหรือส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างและพัฒนา รูปแบบในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่นๆ นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทของตนเองต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่เหมาะสมควรเป็นรูปแบบใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการภาคกลาง (เขตตรวจราชการที่ 1 ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสระบุรี เขตตรวจราชการที่ 2 ประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่ม จังหวัดละ 1 โรงเรียน โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา จำนวน 8 คน

ตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาารูปแบบที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 12 คน

ตอนที่ 3 การศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบและการนำเสนอรูปแบบ โดยผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 300 คน และครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา จำนวน 300 คน ในเขตตรวจราชการภาคกลาง เป็นผู้ประเมินรูปแบบโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นและใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ตัวเลือก ตามแนวคิดของ Likert การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการภาคกลาง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ส่วนใหญ่คิดว่าปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับมากและคุณธรรมจริยธรรมที่มีปัญหามาก ได้แก่ 1) ความมีระเบียบวินัย 2) ความขยันหมั่นเพียร 3) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 4) การใฝ่เรียนรู้ 5) ความอดทนอดกลั้น 6) การมีจิตอาสาหรือการเสียสละเพื่อส่วนรวม 7) ความกตัญญูกตเวที และ 8) ความซื่อสัตย์สุจริต

2. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 1) หลักสูตรแบบกิจกรรม 2) การจัดการเรียนการสอนเชิงพฤติกรรม 3) การจัดกิจกรรมเสริมประเภทเสริมสร้างความสัมพันธ์ 4) การใช้ต้นแบบทางพฤติกรรม 5) การใช้การเสริมแรงทางบวก 6) การประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคล

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสพฐ.

1. การกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาหลักสูตรแบบกิจกรรม และกำหนด
โครงการพัฒนา

2. โครงสร้างสาระสำคัญที่สอดคล้องกับหลักการบริหารสถานศึกษา 4 งาน ได้แก่
1) งานวิชาการ 2) งานบริหารทั่วไป 3) งานบุคลากร 4) งานงบประมาณ

3. การนำไปสู่การปฏิบัติ
3.1 การสร้างหลักสูตรแบบกิจกรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามที
สถานศึกษาต้องการ
3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงพฤติกรรม/ประสบการณ์ตรง
3.3 จัดกิจกรรมเสริม/พัฒนาผู้เรียน
3.4 การประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคล
3.5 สร้างต้นแบบทางพฤติกรรม
3.6 การเสริมแรงทางบวก

4. การนิเทศติดตามและประเมินผล

เงื่อนไขข้อจำกัด

- เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม (บุคลากรในโรงเรียนทุกคนและชุมชน/
ผู้ปกครองต้องร่วมมือกัน) การฝึกกิจกรรมที่ต้องการให้เป็นนิสัยต้องใช้เวลาฝึกต่อเนื่องกันอย่างน้อย
ประมาณ 21-30 วัน มีการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ควรกำหนดคุณธรรมไว้เป็น
ส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และยุทธศาสตร์โรงเรียน มีโครงการรองรับและจัด
งบประมาณสนับสนุนเพียงพอ การประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคลใช้ผ่านสื่อต่างๆ ให้หลากหลายตาม
สภาพและบริบทของสถานศึกษา ใช้รูปแบบนี้สำหรับคุณธรรมจริยธรรม 14 ข้อที่ผู้วิจัยกำหนด
- เงื่อนไขที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ โรงเรียนที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอื่นที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธต้องปรับ
กิจกรรมให้เหมาะแก่ศาสนานั้นๆ

ภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในภาพรวมมีความเป็นไปได้ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.29 และ 0.67 ตามลำดับ ถ้าพิจารณารายด้านพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีความเป็นไปได้ระดับมาก เรียงตามลำดับมากไปน้อย คือ การใช้การเสริมแรงทางบวก การเรียนการสอนเชิงพฤติกรรม การใช้หลักสูตรแบบกิจกรรม การใช้ต้นแบบทางพฤติกรรม การใช้กิจกรรมเสริมประเภทเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการใช้การประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคล ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับ ตามลำดับ

อภิปรายผล

สมควรนำมาอภิปรายผล 3 ประเด็น คือ สภาพปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา และความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการภาคกลาง ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมที่พบในนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การไม่เรียนรู้ ความอดทนอดกลั้น การมีจิตอาสาหรือการเสียสละเพื่อส่วนรวม ความกตัญญู กตเวทิต และความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ของ สุทธิวรรณ และคนอื่นๆ (2550) ที่พบว่า สภาพปัญหาคุณธรรมในสังคมไทยที่เป็นอยู่ ที่มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด 6 อันดับ คือ ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีวินัย ซึ่งตรงกับคุณธรรมจริยธรรมตามที่หลักสูตรแกนกลางต้องการให้เกิด ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต การมีจิตอาสา ความรับผิดชอบ และการไม่เรียนรู้ และตรงกับที่สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา (สมศ.) กำหนดตัวบ่งชี้ด้านผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิต และมีจิตสาธารณะ ปัญหาต่าง ๆ ส่วนหนึ่งมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป การประกอบอาชีพของผู้ปกครอง และปัญหาครอบครัวแตกแยก และพบว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนบางกิจกรรมช่วยให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมบางอย่างดีขึ้น

2. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการจัดกลุ่มสนทนาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ที่มีความรู้ความชำนาญด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านบริหารการศึกษา ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นดังนี้ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาควรประกอบด้วย 1. หลักสูตรแบบกิจกรรม 2. การจัดการเรียนการสอนเชิงพฤติกรรม 3. การจัดกิจกรรมเสริมประเภทเสริมสร้างความสัมพันธ์ 4. การใช้ต้นแบบทาง

พฤติกรรม 5. การใช้การเสริมแรงทางบวก 6. การประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคล ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ของ สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และคนอื่นๆ (2550) ที่พบว่า วิธีการที่ควรนำมาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับสังคม ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลใกล้ตัว หรือบุคคลในชุมชน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำ ต้องประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี การให้การศึกษอบรมการส่งเสริมคุณธรรม ทุกระดับในสถานศึกษา กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติหรือการมีส่วนร่วมการส่งเสริมคุณธรรม จัดทำเป็นหลักสูตร การเสริมแรงด้วยการส่งเสริมและให้กำลังใจแก่คนดีมีคุณธรรม การประชาสัมพันธ์แพร่กระจายคุณธรรมด้วยการยกย่องคนดีมีพฤติกรรมให้เป็นต้นแบบแก่คนในสังคม

3. การศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการภาคกลาง ซึ่งประกอบด้วย 1. หลักสูตรแบบกิจกรรม 2. การจัดการเรียนการสอนเชิงพฤติกรรม 3. การจัดกิจกรรมเสริมประเภทเสริมสร้างความสัมพันธ์ 4. การใช้ต้นแบบทางพฤติกรรม 5. การใช้การเสริมแรงทางบวก 6. การประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคล โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 300 โรงเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 300 คน และครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในระดับประถมศึกษา จำนวน 300 คน พบว่า รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในภาพรวม แต่ละองค์ประกอบมีความเป็นไปได้ระดับมาก

ด้านการใช้หลักสูตรแบบกิจกรรม การจัดกิจกรรมเสริมประเภทเสริมสร้างความสัมพันธ์ สามารถใช้ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิมมี่ ทองพิมพ์ (2552) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรแบบกิจกรรมสำหรับฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างลักษณะผู้นำที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถพัฒนาคุณลักษณะผู้นำที่ดีของนักเรียน ให้เพิ่มขึ้นได้ และนักเรียนมีความสนใจในการอบรมครั้งนี้มาก ด้านการจัดกิจกรรมเสริมประเภทเสริมสร้างความสัมพันธ์ ช่วยในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (2552) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ช่วยพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมและกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาด้านระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร และความมีน้ำใจ ส่วนกิจกรรมด้านสังคมส่วนใหญ่เป็นการพัฒนากิริยามารยาท การมีจิตสาธารณะ (บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประหยัดพลังงาน) และการทำงานกลุ่ม กิจกรรมที่มีรูปแบบการณรงค์ขอความร่วมมือประสบความสำเร็จมากที่สุด ด้านการใช้ต้นแบบทางพฤติกรรม และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับสุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ (2552) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ ให้กลุ่มเด็ก/เยาวชน ในระบบโรงเรียน คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และพบว่า ด้านการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านการใช้การเสริมแรงทางบวก ช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา

สอดคล้องกับ ทฤษฎีทางจริยธรรมของ โคลเบิร์ก (Kohlberg, 1981) ที่กล่าวว่า เด็กอายุระหว่าง 7-10 ปี รักษาผลประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ เป็นลักษณะของการเห็นความสำคัญและพอใจที่จะประพฤติ ซึ่งเป็นผลให้ตนได้รับรางวัลและสิ่งตอบแทน และคำนึงถึงการได้รับการตอบแทนเป็นหลัก ส่วนด้านการใช้ต้นแบบทางพฤติกรรมและการประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคลสอดคล้องกับทฤษฎีทางจริยธรรมของ โคลเบิร์ก (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ที่กล่าวว่า เด็กอายุ 10-13 ปี ต้องการการยอมรับของกลุ่ม การทำตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญในทัศนะของเด็ก เด็กต้องคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด พฤติกรรมดีเป็นพฤติกรรมที่กลุ่มหรือคนที่เด็กนับถือเห็นว่าดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สถานศึกษาควรนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ส่งเสริมหรือแก้ปัญหาคุณธรรมจริยธรรม อย่างต่อเนื่องตลอดปี รวมทั้งผู้บริหาร และครู ควรเป็นต้นแบบที่ดีในการประพฤติปฏิบัติให้มีคุณธรรมจริยธรรม และยกย่องให้การเสริมแรงทางบวกแก่นักเรียนที่เป็นต้นแบบที่ดีให้กับเพื่อนๆ และน้องๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทำการวิจัยและพัฒนาในสถานศึกษากลุ่มใหม่ โดยดำเนินการตามกระบวนการของรูปแบบอย่างสมบูรณ์ และกำหนดกลุ่มควบคุมเพื่อศึกษาผลการทดลอง

2.2 การวิจัยครั้งนี้มีได้นำรูปแบบไปทดลองใช้ จึงควรมีการวิจัยเพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ และพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบต่อไป

บรรณานุกรม

จิมมี ทองพิมพ์. (2552). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างลักษณะผู้นำที่ดีของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา:

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

ตุลย์ ณ ราชดำเนิน. (2554). ข่าวสดออนไลน์ (เลาะเลียบบคลองผดุง) . สืบค้นจาก

<http://www.kroobannok.com>

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์

ความรู้ (องค์การมหาชน) (2552). รายงานวิจัยโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็ก

และเยาวชนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554). สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>

- สุทธิวรรณ ตันติจรนาวงศ์ และคนอื่น ๆ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริม
คุณธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุทธิวรรณ ตันติจรนาวงศ์ และศศิภาญจน์ ทวีสุวรรณ. (2552). รายงานการวิจัยเรื่อง การส่งเสริม
คุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ: กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ.
กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- อรอุมา เจริญสุข. (2552). การพัฒนาโมเดลตัวแปรกำกับที่มีการส่งผ่านสมรรถนะการตัดสินใจ
ทางจริยธรรมและจิตลักษณะตามสถานการณ์ของพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน:
การประยุกต์ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม และทฤษฎี
พัฒนาการทางจริยธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธี
วิทยาการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2553). **คุณธรรมนำความรู้**. กรุงเทพฯ: ฟรีมายด์.
- Kohlberg, Lawrence (1981). **Essays on Moral Development, Vol. I: The Philosophy of
Moral Development**. San Francisco, CA: Harper & Row.

การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP FOR EARLY CHILDHOOD SCHOOL
ADMINISTRATORS

ภัททิยา กฤษณะพันธุ์¹ ภิเชก จันท์เอี่ยม² และชลอ วงศ์แสวง³
Pattiya Krisnapun¹ Pisake Jun-Eam² and Chalor Wongsawang³

¹หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

³หลักสูตร Ed. D. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา University of Northern Philippine Philippine

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่เปิดสอนในระดับปฐมวัยในเขตปริมณฑล ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาครและนครปฐม จำนวนทั้งสิ้น 152 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นด้านการบริหารงานวิชาการในระดับปฐมวัย จำนวน 13 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีจำนวน 36 พฤติกรรม 36 คุณลักษณะ จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ คุณลักษณะผู้นำด้านวิชาการ คุณลักษณะผู้นำด้านการบริหารจัดการ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะผู้นำด้านคุณธรรม-จริยธรรม

2. องค์ประกอบของกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ที่มาของกระบวนการ คุณลักษณะผู้นำที่ต้องการพัฒนา กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และการนำกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการไปใช้

3. กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย 4 ด้านคือ การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านวิชาการ การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านการบริหารจัดการ การพัฒนา

คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพและการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านคุณธรรม-จริยธรรม ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการติดตามผลการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมการพัฒนาและขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการในภาพรวม ซึ่งแต่ละขั้นตอนประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ วิธีการ กิจกรรมการพัฒนาและผลที่คาดหวัง

ABSTRACT

The purpose of this descriptive research was to make a process of development of instructional leadership for early childhood school administrators. The subjects of this study comprised 152 administrators of early childhood schools under office of the Private Education Commission in suburban area consisting of 5 provinces such as Pathum Thani, Nonthaburi, Samut Prakan, Samut Sakhon, and Nakhon Pathom and 13 experts which were best practices in instructional administration of early childhood. The data were collected by in-depth interview, questionnaire, and focus group which was descriptive research. The collected data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation

The results of this research were as follows:

1. The thirty-six leadership traits which were appropriate and correspondent with the leadership roles were categorized into four groups including instructional leadership traits, professional leadership traits, personality leadership traits and ethical leadership traits.

2. The component of a leadership development process for early childhood school administrators that was possible and appropriate consisted of four parts as follows : 1) the derivation of the process, 2) the leadership traits needed to be developed, 3) the process of development, and 4) the application of the process.

3. The process of leadership traits development comprised five stages including 1) the need assessment, 2) the preparation, 3) the procedure of process development consisting of four processes as follows: 3.1) the instructional leadership traits development, 3.2) the professional leadership traits development, 3.3) the personality leadership traits development, and 3.4) the ethical leadership traits development, 4) technique and evaluation and follow-up of the process development, and 5) evaluation of the whole process of development which each stage consisted of concept, objective, procedure and expectation.

คำสำคัญ

กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

ความสำคัญของปัญหา

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำ ความรู้ สร้างภูมิคุ้มกันเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข รวมถึงเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาให้ขับเคลื่อนไปพร้อมกันทั้งระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น การวางรากฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา 4 ได้ระบุความหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ

งานวิชาการ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติในลักษณะของการบริหารเรียกว่า "การบริหารงานวิชาการ" (Academic Affairs Administration) หมายถึง การให้ความรู้ที่มีระบบและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง หากมีจุดอ่อนหรือบกพร่อง อาจเป็นเหตุให้ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้อยคุณภาพลง ดังนั้น ความสำเร็จของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่สังคมไทยกำลังให้ความสำคัญ ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในสถานศึกษาและเป็นตัวแปรสำคัญที่จะสร้างสรรค์ให้สถานศึกษาเกิดคุณภาพขึ้นภายใต้ระบบการบริหารจัดการด้วยการเป็นผู้จุดประกายความคิด เพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการสู่ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา

การศึกษาระดับปฐมวัยคือ หัวใจของการพัฒนาคนในระยะเริ่มต้นของชีวิต หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ, 2546) ได้ระบุการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เป็นไปตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลมีลักษณะการจัดการศึกษา 2 มิติร่วมกัน ระหว่างการดูแลและการให้การศึกษา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักพื้นฐานของทฤษฎีพัฒนาการ เน้นการเรียนรู้แบบอนุกรมและการจำแนกประเภท นำมาบูรณาการร่วมกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ด้วยกระบวนการคิด ส่งเสริมพัฒนาการด้านประสาทสัมผัสและเรียนรู้โดยผ่านการเล่น ซึ่งเรียกกระบวนการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยในลักษณะนี้ว่า “การเตรียมความพร้อม”

จากผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองในระดับปฐมวัย โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ได้ประเมินภาพรวมของสถานศึกษาปฐมวัย ในปี 2549 - 2553 จำนวน 2544 แห่ง พบว่า มาตรฐานที่ไม่ได้รับการรับรองสูงสุดคือมาตรฐานที่ 4 ประเมินเกี่ยวกับผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ สรุปผลการประเมินคิดเป็นร้อยละ 32.96 รองลงมาคือมาตรฐานที่ 6 ประเมินเกี่ยวกับผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สรุปผลการประเมินคิดเป็นร้อยละ 18.96 มาตรฐานที่ 13 ประเมินเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สรุปผลการประเมินคิดเป็นร้อยละ 16.12 และมาตรฐานที่ควรปรับปรุงสูงสุดคือมาตรฐานที่ 9 เกี่ยวกับครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปผลการประเมินได้เพียงร้อยละ 6.74 แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยอยู่ในระดับที่ยังไม่ควรวางใจได้ ทั้งในด้านการนำหลักสูตรไปใช้และการใช้สื่อการเรียนรู้ ดังนั้น

จึงต้องพิจารณาช่วยกันยกระดับการจัดการเรียนการสอนในระดับนี้ให้สูงขึ้น โดยให้ความสำคัญกับครูผู้สอน ซึ่งปัจจุบันพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูไม่ได้เน้นเด็กเป็นสำคัญแต่เน้นตัวเองเป็นศูนย์กลางใช้อธิพลทางตรง ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความคิดริเริ่มน้อย สอนด้วยการบรรยายและใช้คำสั่งเป็นส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับการสอนเนื้อหาวิชามากกว่าการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กซึ่งไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็กตามมา การจัดการศึกษาในระดับนี้ยังพบปัญหาอีกมาก โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความเข้าใจในการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการปฐมวัย ซึ่งเรียกว่า "การเตรียมความพร้อม" ให้มากขึ้น เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงวัยต่อไปด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยยังไม่เป็นที่วางใจได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้มีความรับผิดชอบโดยตรงต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาระดับนี้อย่างเร่งด่วน ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความศรัทธา น่าเชื่อถือ เป็นนักปฏิรูปและนักพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ประเทศไทยในยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญและมีบทบาทต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการศึกษา อีกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ยังเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบแก่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีบทบาทในการเป็นนักปฏิรูปและนักพัฒนาในลักษณะของการมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ มีความเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์เป็นธรรม โปร่งใสและเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความศรัทธา น่าเชื่อถือ เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระบุไว้ว่า มีกลุ่มบุคคลที่ควรต้องพัฒนาสามกลุ่มคือ นักเรียน ครูและผู้บริหารสถานศึกษา บุคคลที่จะต้องพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้นำการพัฒนางานวิชาการ วางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ และแสวงหาวิธีการที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ เป็นผู้นำการเรียนรู้ รอบรู้ทั้งเนื้อหาสาระทางวิชาการ และเทคนิควิธีสอน รู้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานทางวิชาการ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการได้อย่างชาญฉลาด ซึ่งสอดคล้องกับการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ได้กำหนดแนวทางการบริหารการศึกษาไว้ 4 งาน ดังนี้คือ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป

ดังที่ สมิทธ์และชาลล์ เรย์มอนด์ (Smith & Charles Raymond, 1984) ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานในสถานศึกษาโดยคำนวณเป็นร้อยละของเวลาการปฏิบัติงาน ไว้ดังนี้

งานบุคลากร	งานงบประมาณ	งานบริหารทั่วไป	งานวิชาการ	ร้อยละ
20	20	20	40	100

ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงเป็นเสมือนเครื่องชี้วัดความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพการสอนของครู รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย (รุ่ง แก้วแดง, 2541)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารงานในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้ มีความรอบรู้ทั้งเนื้อหาสาระทางวิชาการและเทคนิควิธีสอน สามารถทำงานร่วมกับครู รู้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานทางวิชาการที่หลากหลายเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการอย่างชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพ (ถวิล มาตรฐาน, 2544)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวิธีการหรือแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบว่าภาวะผู้นำลักษณะใด มีความสัมพันธ์กับการพัฒนางานวิชาการที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมที่สุด โดยได้พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับบทบาท พฤติกรรมและคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการ ที่บ่งบอกให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์ ในทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย (Path – Goal) ของ เฮาส์ (House, 1971) ที่เชื่อว่าผู้นำต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์จึงจะช่วยให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจซึ่งเป็นเครื่องนำทางไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาพิจารณาประกอบการสร้างกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อพัฒนาให้การบริหารงานวิชาการในระดับปฐมวัยได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการในแต่ละบทบาท มีอะไรบ้างและสามารถจำแนกออกได้ที่ด้านเพื่อให้ครอบคลุมกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย
2. องค์ประกอบของกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ปฐมวัยมีกี่องค์ประกอบ อะไรบ้าง
3. กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมที่สุดมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ เป็นการศึกษาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้คือ ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย การบริหารจัดการการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 การวางแผนงานวิชาการ การจัดดำเนินการเรียนการสอน การจัดบริการการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล การศึกษาภาวะผู้นำ การวิเคราะห์งาน การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงาน การศึกษาเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์งาน ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นทางการบริหารงานวิชาการปฐมวัย จำนวน 13 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ลักษณะปลายเปิด เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นทางการบริหารงานวิชาการปฐมวัย จำนวน 13 คน นัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์และจัดทำแบบพรรณาลักษณะงาน ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญของแนวคิดในภาพรวม สรุปสาระสำคัญและแจกแจงความถี่ตามประเด็นที่วิเคราะห์ได้ ส่วนการวิเคราะห์เอกสารการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสารเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลจากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เอกสาร ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปข้อมูลทั้งหมดในภาพรวม แล้วจัดทำแบบพรรณาลักษณะงานในตำแหน่งผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาบทบาท พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้คือ นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์งานในขั้นตอนที่ 2 มาเป็นกรอบหลักร่วมกับการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เอกสาร โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม ด้วยการนำแบบพรรณาลักษณะงานวิชาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เป็นกรอบหลักในการสัมภาษณ์ สรุปความสอดคล้องของแนวคิดในภาพรวม ใช้แบบวิเคราะห์เอกสารเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปประเด็น วิเคราะห์เนื้อหาสรุปสาระสำคัญและแจกแจงความถี่ นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วกำหนดเป็นบทบาทผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย ต่อมาศึกษาบทบาท พฤติกรรมและคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการโดยวิเคราะห์พฤติกรรมและคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบทบาทผู้นำทางวิชาการในแต่ละบทบาท แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (ยูทซ์ ไกยวรรณ, 2545) สอบถามเกี่ยวกับบทบาท พฤติกรรมและคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในเขตปริมณฑลที่เปิดสอนระดับปฐมวัยจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม จำนวน 152 คน คำนวณโดยใช้ตารางการคำนวณหาความถี่ของ Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan (ยูทซ์ ไกยวรรณ, 2545) ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง สำหรับการศึกษาคูณลักษณะผู้นำทาง

วิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย ที่เป็นคุณลักษณะร่วมในแต่ละบทบาทโดยนำคุณลักษณะผู้นำที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 2 มาวิเคราะห์คุณลักษณะร่วมในแต่ละบทบาทผู้นำทางวิชาการโดยใช้เกณฑ์ความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไป และเรียงลำดับคุณลักษณะร่วมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการตามบทบาทในแต่ละบทบาท นำมาพิจารณาจำแนกประเภทคุณลักษณะผู้นำที่ต้องการพัฒนา โดยการวิเคราะห์ค่าสำคัญในแต่ละคุณลักษณะ และนำเสนอคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการที่ต้องการพัฒนา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยกำหนดโครงสร้าง องค์ประกอบ ความสัมพันธ์และกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนรวมทั้งกำหนดรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนา ใช้ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และกรอบแนวคิดในการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์งานในตำแหน่งการบริหารงานวิชาการในขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์พฤติกรรมและคุณลักษณะผู้นำที่เหมาะสมกับบทบาทผู้นำทางวิชาการ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียง สังเคราะห์ เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบของกระบวนการ จัดทำเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญและแจกแจงความถี่ นำมาเขียนร่างกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย ได้กระบวนการที่สำคัญ 4 ส่วน คือ 1) ที่มาของกระบวนการ 2) คุณลักษณะผู้นำที่ต้องการพัฒนา 3) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 4) การนำกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยไปใช้

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย (ฉบับร่าง) โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 ท่าน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการจำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ส่วนกลุ่มของนักวิชาการ จำนวน 10 คน เก็บข้อมูลจากการสอบถามด้วยตนเอง ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และการวิพากษ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญและวิเคราะห์ค่าสำคัญในรูปตารางประกอบความเรียง

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงและนำเสนอกระบวนการ พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย การวิจัยในขั้นนี้เป็นการนำผลที่ได้จากการศึกษาทุกขั้นตอน มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำเสนอกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีจำนวน 36 พฤติกรรม 36 คุณลักษณะจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ คุณลักษณะผู้นำด้านวิชาการ คุณลักษณะผู้นำด้านการบริหารจัดการ คุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะผู้นำด้านคุณธรรม-จริยธรรม

2. องค์ประกอบของกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ที่มาของกระบวนการ คุณลักษณะผู้นำที่ต้องการพัฒนา กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ และการนำกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการไปใช้

3. กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมการพัฒนา ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย 4 ด้านคือ การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านวิชาการ การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพและการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านคุณธรรม-จริยธรรม ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการติดตามผลการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมการพัฒนาและขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการในภาพรวม ซึ่งแต่ละขั้นตอนประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ วิธีการ กิจกรรมการพัฒนาและผลที่คาดหวัง

อภิปรายผล

จากผลที่ได้จากการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย 3 ประเด็น คือ

1. คุณลักษณะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ ในแต่ละบทบาท สามารถจำแนกออกได้ 4 ด้าน คือ 4 ด้านคือ 1. คุณลักษณะผู้นำด้านวิชาการ 2. คุณลักษณะ ผู้นำด้านการบริหารจัดการ แบ่งเป็น สมรรถนะด้านการบริหารงาน และสมรรถนะด้านการบริหารคน 3. การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านบุคลิกภาพ และ 4. การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำด้านคุณธรรม-จริยธรรม ซึ่งมีความครอบคลุมกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

2. องค์ประกอบของกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบคือองค์ประกอบที่ 1 ที่มาของกระบวนการ ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี หลักการพื้นฐานและวัตถุประสงค์ของกระบวนการ องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะผู้นำที่ต้องการ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและ องค์ประกอบที่ 4 การนำกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการไปใช้

3. กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมที่สุดนั้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมการพัฒนาของผู้เข้ารับการพัฒนา กลไกการพัฒนาและ

โปรแกรมการพัฒนา ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนา ขั้นที่ 4 การประเมินผลและติดตามผลในแต่ละ
ขั้นตอนของการพัฒนาและขั้นที่ 5 การประเมินผลการดำเนินการในภาพรวม

เห็นได้ว่า กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
ปฐมวัย เป็นกระบวนการการพัฒนาที่มุ่งเน้นการแก้ไขและพัฒนาคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการ โดย
จัดลำดับความสำคัญจากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติที่เน้นความต่อเนื่องอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้
ทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ แคสตันเตอร์และยังค์ (Castetter & Young, 2000) ได้กล่าวถึง
กระบวนการพัฒนาบุคลากรไว้ 4 ระยะคือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาในส่วน
ที่ขาดหรือบกพร่อง ระยะที่ 2 การออกแบบวางแผนการพัฒนาเกี่ยวกับขอบข่ายเนื้อหา วิธีการพัฒนา
ระยะที่ 3 ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ออกแบบการพัฒนาในแต่ละกิจกรรมที่นำไปใช้ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและระยะที่ 4 ประเมินผลการพัฒนา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขรวมทั้งเป็นข้อมูล
ในการพิจารณาตัดสินใจที่จะนำการพัฒนาไปใช้ในโอกาสต่อไป

ลักษณะของกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
ปฐมวัยนี้ เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา โดย
ศึกษาจากการวิเคราะห์งานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อนำไปสู่การกำหนดบทบาท
พฤติกรรมและคุณลักษณะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยตามที่ปฏิบัติจริง ทำให้
ทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยแต่ละบุคคล มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ
ลักษณะใดและมากน้อยเพียงใด คล้ายคลึงกับแนวคิดของ ฟลิปโป (Flippo, 1984) ที่ว่าการวิเคราะห์
งานเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและมีความรับผิดชอบในงาน ผลของการ
วิเคราะห์งานทำให้ทราบถึงการปฏิบัติงานจริงและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร ซึ่งผู้วิจัยมี
ความเห็นเช่นเดียวกันว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ
มาก จึงกำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 1 ของกระบวนการ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาในปัจจุบันและป้องกัน
สภาพปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยผ่านกระบวนการพัฒนาฝึกอบรมและจากการที่ผู้วิจัยได้
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยเกี่ยวกับความจำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใดก่อน-
หลัง เพื่อจะได้ไม่ต้องเข้ารับการพัฒนาในส่วนที่ไม่ต้องการ กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทาง
วิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย จึงเป็นการเรียนรู้ด้วยการใช้วิธีการพัฒนาและกิจกรรม
การพัฒนา ซึ่งเป็นวิธีการการเรียนรู้ที่ดี เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย และต้องอาศัยประสบการณ์
เดิมรวมกับประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มเติม มาเป็นพื้นฐานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร การสร้าง
แรงจูงใจทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาในงานใน
สถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นทางวิชาการ การแนะนำงานซึ่งกันและกัน ได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เรียนรู้
ได้เร็วและดีที่สุดในสภาพความพร้อมและความพึงพอใจที่จะพัฒนา ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่าย
และนำไปใช้ได้ทันที ในแต่ละขั้นตอนได้จัดลำดับความสำคัญจากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม
เน้นความต่อเนื่องของกิจกรรม มีการพัฒนาไม่ซับซ้อนหรือยากเกินไป กำหนดระยะเวลาเพื่อไม่ให้เกิด
ความเบื่อหน่าย สอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom, 1982) ได้ศึกษาความสามารถในการเรียนรู้มี
ขั้นตอน 3 ระดับคือ 1. ระดับพุทธิพิสัย มุ่งเน้นเนื้อหาสาระความรู้ 2. ระดับจิตพิสัย มุ่งเน้นด้าน
ทัศนคติและ 3. ระดับทักษะพิสัย มุ่งเน้นให้เกิดการปฏิบัติได้ เมื่อพิจารณาขั้นตอนของกระบวนการ
เห็นได้ว่าการดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอนของการหาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา

มีขั้นตอนการประเมินผลและติดตามผลในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาและมีขั้นตอนการประเมินผลในภาพรวม ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการทั้งสิ้น เพราะต้องการนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาให้มีศักยภาพสูงขึ้น เนื่องจากเป็นการพัฒนาในขณะที่ปฏิบัติงาน (On The Job Training) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก สอดคล้องกับแนวคิดของ แฮร์ริส (Harris, 1992) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในระหว่างประจำการเป็นการเตรียมบุคคลให้ก้าวหน้าในงาน เพื่อการเปลี่ยนแปลงงานหรือความรับผิดชอบในภาระงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีศักยภาพอย่างมากจึงจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม และวิธีการที่นำมาใช้ในการพัฒนายังมุ่งเน้นการศึกษาด้วยตนเองไปพร้อมกับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการค้นพบกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย หลักการ ภาระหน้าที่และทักษะที่จำเป็น สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คุณภาพการสอนของผู้สอน และการบริหารงานวิชาการในระดับปฐมวัยของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย ฉบับนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดโครงการประจำปี สำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาด้านอื่นๆในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงานในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากระบวนการในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวตามความต้องการจำเป็นของผู้เข้ารับการพัฒนา

2.2 เป็นเพียงการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย เท่านั้น ควรศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำในด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นภาระงานที่มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเช่นเดียวกัน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ถวิล มาตรเยี่ยม. (2544). **การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ**. กรุงเทพฯ: เสมอธรรม.
- ยู่ทซ์ ไกยวรรณ. (2550). **วิเคราะห์ข้อมูลวิจัย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). **ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารยุคปฏิรูปการศึกษา: ผู้บริหาร (การศึกษา) มีอาชีพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ วี. ที. ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. (พ.ศ. 2555-2559).** กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **รายงานการสังเคราะห์ สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: วี. ที. ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- Bloom. (1982). **Models of Teaching and Learning.** New York: McGraw - Hill.
- Castetter & Young. (2000). **Specific devices for young children and adaptive technology.** Tutoring and learning office-Cas 124, <http://kean/education>.
- Flippo. (1984). **Personal management.** 6th ed. New York: McGraw – Hill.
- Harris. (1992). **Personnel Administration in Education.** Boston: Allyn and Bacon.
- House. (1971). **A Path-Goal Theory of Leadership.** Journal contemporary Business.
- Krejice.,& Morgan. (1970). **Determining Sample Size for Research Activity.** Journal of Educational and Psychological Measurement. 3: 607-610.
- Smith & Charles Raymond. (1984). **"The relationship between principal's instructional leadership and school organization system,"** ED.D. Dissertation Forthum University.

คุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี

SERVICE QUALITY OF COMMUNITY HOSPITAL,
PATHUM THANI PROVINCE

สุกัญญา มีสามเสน วรณี เขาวนัสสุขุม และบุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์
Sukanya Meesamsen Warunee Choawasukum Boonchird Pinyoanuntapong

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และเปรียบเทียบระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานีกับมาตรฐานที่คณะกรรมการบริหารโรงพยาบาลกำหนด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้มารับบริการของโรงพยาบาลคลองหลวง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 300 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี พร้อมข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และเปรียบเทียบคุณภาพการบริการกับมาตรฐานโดยสถิติ t-test (One-Sample t-test)

ผลการวิจัยสรุปดังนี้

1. ระดับคุณภาพการบริการโดยรวมและรายด้านทุกด้านของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับสูง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวชี้วัดคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง ยืนยันว่าคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความเชื่อมั่น ด้านการตอบสนอง ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ ที่สนองตอบต่อผู้รับบริการ ตามลำดับ ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ มีค่าน้ำหนักน้อยกว่าปัจจัยอื่น

2. เมื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบของคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลกับมาตรฐานที่กำหนดจากคณะกรรมการบริหารของโรงพยาบาล โดยกำหนดค่าเกณฑ์มาตรฐานเท่ากับ 3 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทุกด้านมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานในทุกด้าน

ABSTRACT

The purposes of research were to study components and compare level of the service quality of community hospital in Pathum Thani Province with the

standard which hospital's committees have condition. Representative sample was 300 patients of Klongluang hospital, Klongluang district, Pathum Thani Province, randomized by specific random method. Tool of research was questionnaire asking about personal information and data of component and performance indicator about service quality of community hospital in Pathum Thani Province, and suggestion. Statistics used in this research were percentage, mean, standard deviation, confirmatory factor analysis (CFA), and comparison of service quality with the standard used t-test (One Sample t-test).

The results of research were as follows:

1. The level of service quality of community hospital in Pathum Thani Province as a whole and each aspect was at a high level. Confirmatory factor analysis of performance indicator about service quality of community hospital in Pathum Thani Province had element value at a high level. The result confirmed that service quality consisted of five components. Considering each aspect, knowing and understanding of patient was the highest level and followed by confidence of patient, the response to patient and trust, which corresponded to the patients, respectively. The aspect of concrete service was lower than the other.

2. When comparing service quality with the standard which hospital's committees have condition with standard criteria at 3, the results showed that overall components had higher mean than standard criteria.

คำสำคัญ

คุณภาพการบริการ, โรงพยาบาลชุมชน

ความสำคัญของปัญหา

การบริการทางด้านสุขภาพนั้นนับได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนและทุกกลุ่มที่จะได้รับอย่างเท่าเทียมกันด้วยมาตรฐานที่ดีพอสมควรจากภาครัฐ โรงพยาบาลนับได้ว่าเป็นสถานบริการทางด้านสุขภาพที่สำคัญในการให้บริการเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยและทางรัฐบาลเองก็ได้พยายามจัดการบริการที่มีประสิทธิภาพและกระจายให้ครอบคลุมประชากร ในทุกพื้นที่ทั่วทั้งประเทศ แต่ในความเป็นจริงประชาชนยังไม่ได้รับบริการที่เท่าเทียมกัน นอกจากนั้นยังต้องประสบกับปัญหาการบริการที่ล่าช้าไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ดังนั้นโรงพยาบาลซึ่งถือเป็นสถานบริการด้านสาธารณสุขจึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพบริการให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้ารับบริการในระดับที่พึงพอใจ โดยกระทรวงสาธารณสุขจะกำกับดูแลให้แต่ละโรงพยาบาลดำเนินงานไปตามแผนพัฒนาการสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ที่มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพและความสามารถในการ

การจัดระบบบริการสาธารณสุขของภาครัฐ ให้มีคุณภาพมาตรฐานเพื่อให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ (กระทรวงสาธารณสุข อ้างถึงใน ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ และเสาวลักษณ์ เจียวพวง, 2550)

โรงพยาบาลชุมชน จัดเป็นสถานบริการสุขภาพที่มีลักษณะของโรงพยาบาลที่มีขนาดเล็กสุดในบรรดาโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ส่วนใหญ่จะเป็นโรงพยาบาลชุมชนประจำอำเภอ ที่จะมีขนาดเตียงตั้งแต่ 10, 30, 60, 90 และ 120 เตียงตามลำดับ โดยให้บริการ บริการตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ บริการส่งเสริมสุขภาพ บริการและดำเนินงานสุขภาพและป้องกันโรค บริการชั้นสูตสาธารณสุขทั้งภายในโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุขต่าง ๆ รวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ เสนอสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จัดดำเนินการระบบรับ-ส่งต่อผู้ป่วยเพื่อตรวจหรือรักษา (สำนักการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข, 2554)

ปัจจุบันมีผู้มารับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนจำนวนมากขึ้น ประกอบกับประชาชนผู้มาขอรับบริการด้านสุขภาพมีความรู้มากขึ้น มีความคาดหวังกับโรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ กล่าวคือคาดหวังว่าจะได้รับการบริการที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ถูกใจ หากไม่เป็นไปตามที่คาดหวังทำให้เกิดข้อร้องเรียนขึ้น จากเหตุผลหนึ่งดังกล่าวทำให้นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฏ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปี 2553 ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดให้มี “โครงการโรงพยาบาลสาธารณสุขยุคใหม่ เพื่อคนไทยสุขภาพดี มีรอยยิ้ม” (3S) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดบริเวณให้บริการที่ดี เหมาะสมไม่แออัด และจัดกิจกรรมเพื่อให้มีการรอคอยที่มีคุณค่า เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพผู้ให้บริการที่สามารถให้บริการได้ตามความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม และเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถให้บริการที่ดี บริการประทับใจได้ จึงเกิดโครงการปรับปรุงโรงพยาบาลในสังกัด 10,000 แห่ง เน้นการดำเนินงานที่ดีมีประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของผู้รับบริการ (สำนักการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข, 2554)

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพการบริการและเปรียบเทียบระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานีกับมาตรฐาน โดยผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยจะนำเสนอให้กับผู้บริหารโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี เพื่อพิจารณาพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลชุมชน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบและเปรียบเทียบระดับคุณภาพการบริการกับมาตรฐานที่คณะกรรมการบริหารโรงพยาบาลกำหนดหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาองค์ประกอบและเปรียบเทียบระดับคุณภาพการบริการกับมาตรฐานที่คณะกรรมการบริหารโรงพยาบาลกำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

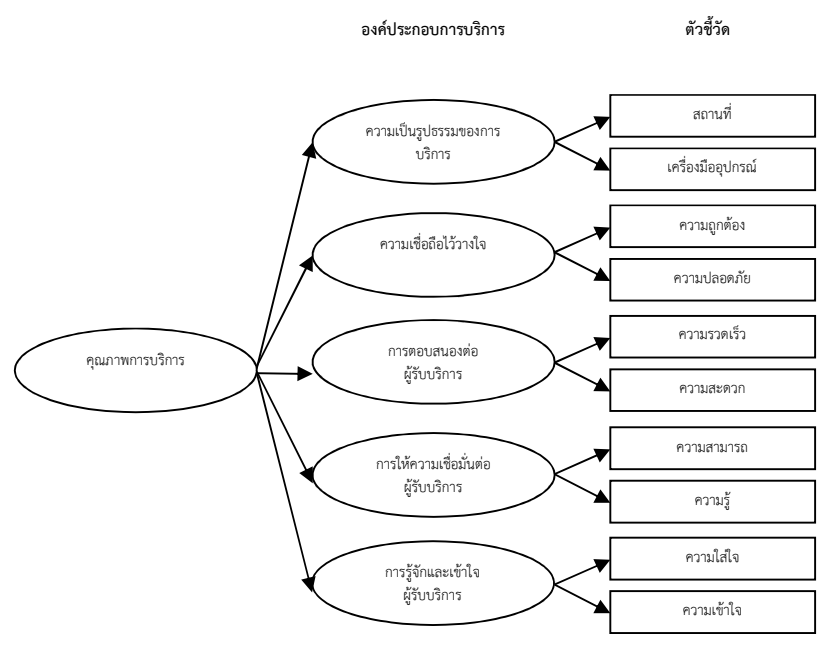
1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี กับมาตรฐานที่กำหนด

สมมติฐานงานวิจัย

1. องค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี เป็นไปตามตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการ
2. ระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี ได้ตามมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดของ ซีแหมล์ พาราซูรามานและเบอรี่ (Ziethaml, Parasuraman, & Berry, 1990) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่มารับบริการของโรงพยาบาลคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ ตำบลคลองหก อำเภอกองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 300 คน โดยเริ่มทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1-20 ตุลาคม 2554

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) และใช้สูตรการคำนวณของ ลินแมน เมอร์เลนดา โกลด์และวิส (Lindeman, Merenda, Gold & Weiss อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) กล่าวว่า อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่าง ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์ ควรจะเป็น 15-20 ต่อ 1 พารามิเตอร์ ซึ่งงานวิจัยนี้มีตัวแปรทั้งหมด 15 ตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรโครงสร้าง จำนวน 5 ตัวแปร ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ การรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ และตัวแปรชี้วัด 10 ตัวแปร ประกอบด้วย สถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์ ความถูกต้อง

ความปลอดภัย ความรวดเร็ว ความสะดวก ความสามารถ ความรู้ ความใส่ใจ ความเข้าใจ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนการปรับปรุงและทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบและตรวจสอบสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น (Index of Item-Objective Congruence: IOC) การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α : Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) จากการวิเคราะห์พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับ เท่ากับ 0.958 แสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเหมาะสมในการเก็บข้อมูล ส่วนค่าอำนาจจำแนกรายข้อจากข้อคำถามทั้งหมด อยู่ระหว่าง 0.524-0.905 ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามนี้เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงยืนยันและโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และการเปรียบเทียบระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กับมาตรฐาน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม
3. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธีหาค่าอำนาจจำแนกใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total Correlation)
4. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของคุณภาพการบริการด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α : Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
5. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ของโมเดลองค์ประกอบของแบบสอบถามคุณภาพการบริการ
6. เปรียบเทียบคุณภาพการบริการกับมาตรฐานที่ได้จากคณะกรรมการบริหารของโรงพยาบาล โดยใช้สถิติ t-test (One-Sample t-test)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี

1.1 จากการวิจัยคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละรายองค์ประกอบและตัวชี้วัด มีบางด้านอยู่ในระดับที่น้อยสุดถึงสูงตามลำดับ ซึ่งมีช่องว่างที่จะพัฒนาคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลจากระดับน้อยสุดให้เป็นระดับสูงได้ จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ (EMP) มีตัวชี้วัดทุกตัวอยู่ในระดับที่สูงที่สุด ได้แก่ ความใส่ใจ (EMP1) และความเข้าใจ (EMP2) รองลงมาองค์ประกอบทำให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ (ASS) มีตัวชี้วัดความสามารถ (ASS1) และความรู้ (ASS2) องค์ประกอบตอบสนองต่อผู้รับบริการ (RES) มีตัวชี้วัดความรวดเร็ว (RES1) และความสะดวก (RES2) องค์ประกอบความเชื่อถือไว้วางใจ (REL) มีตัวชี้วัด

ความถูกต้อง (REL1) และความปลอดภัย (REL2) และองค์ประกอบความเป็นรูปธรรมของบริการ (TAN) มีตัวชี้วัดด้านสถานที่ (TAN1) เครื่องมือและอุปกรณ์ (TAN2) อยู่ในระดับน้อยสุด

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลในภาพรวม และรายด้าน พบว่า ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของความสอดคล้องภายในแบบอัลฟา ของแบบวัดคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลโดยภาพรวม เท่ากับ 0.955 แสดงว่าคะแนนแบบสอบถามคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี มีความน่าเชื่อถือ และเหมาะสมที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ เนื่องจากมีค่าความเชื่อมั่นของความสอดคล้องภายในแบบแอลฟาตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Cronbach, 1990)

1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน Confirmatory Factor Analysis)

1.2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1

(1) การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (TAN) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันว่าสามารถใช้ตัวแปรสถานที่ (TAN1) เครื่องมือและอุปกรณ์ (TAN2) เป็นตัวชี้วัด ตัวแปรโครงสร้างคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชนด้านความเป็นรูปธรรมของบริการที่เหมาะสมหรือไม่ โดยพบว่าโมเดลองค์ประกอบความเป็นรูปธรรมของบริการ มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากโมเดลการวัดพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบแบบมาตรฐานของตัวชี้วัดมีค่า 0.74 และ 0.84 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ ทุกค่า และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของตัวชี้วัดมีค่า 0.55 และ 0.71 แสดงว่าตัวชี้วัดทุกตัว มีความเที่ยงตรงสูงและมีความเชื่อถือได้สูง

(2) การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ (REL) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันว่าสามารถใช้ตัวแปร ความถูกต้อง (REL1) ความปลอดภัย (REL2) เป็นตัวชี้วัด ตัวแปรโครงสร้างคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชนด้านความเชื่อถือไว้วางใจที่เหมาะสมหรือไม่ โดยพบว่าโมเดลองค์ประกอบความเชื่อถือไว้วางใจ มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากโมเดลการวัดพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบแบบมาตรฐานของตัวชี้วัดมีค่า 0.80 และ 0.87 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ ทุกค่า และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของตัวชี้วัดมีค่า 0.64 และ 0.75 แสดงว่าตัวชี้วัดทุกตัว มีความเที่ยงตรงสูงและมีความเชื่อถือได้สูง

(3) การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (RES) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันว่าสามารถใช้ตัวแปร ความรวดเร็ว (RES1) ความสะดวก (RES2) เป็นตัวชี้วัด ตัวแปรโครงสร้างคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชนด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการที่เหมาะสมหรือไม่ โดยพบว่าโมเดลองค์ประกอบ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากโมเดลการวัดพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบแบบมาตรฐานของตัวชี้วัดมีค่า 0.80 และ 0.93 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ ทุกค่า และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของตัวชี้วัดมีค่า 0.64 และ 0.86 แสดงว่าตัวชี้วัดทุกตัว มีความเที่ยงตรงสูงและมีความเชื่อถือได้สูง

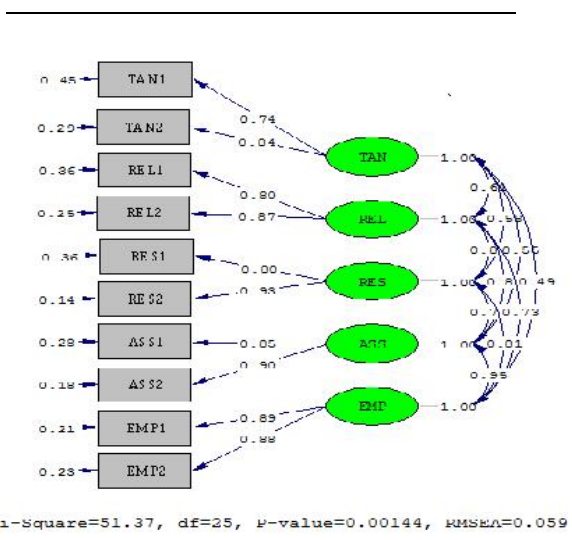
(4) การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ด้านการให้ความเชื่อมั่น (ASS) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันว่าสามารถใช้ตัวแปร

ความสามารถ (ASS1) ความรู้ (ASS2) เป็นตัวชี้วัด ตัวแปรโครงสร้างคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชนด้านความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการที่เหมาะสมหรือไม่ โดยพบว่าโมเดลองค์ประกอบความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากโมเดลการวัดพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบแบบมาตรฐานของตัวชี้วัดมีค่า 0.85 และ 0.90 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ ทุกค่า และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของตัวชี้วัดมีค่า 0.72 และ 0.82 แสดงว่าตัวชี้วัดทุกตัว มีความเที่ยงตรงสูงและมีความเชื่อถือได้สูง

(5) การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ (EMP) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันว่าสามารถใช้ตัวแปรความใส่ใจ (EMP1) ความเข้าใจ (EMP2) เป็นตัวชี้วัด ตัวแปรโครงสร้างคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชนด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการที่เหมาะสมหรือไม่ โดยพบว่าโมเดลองค์ประกอบ การรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากโมเดลการวัดพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบแบบมาตรฐานของตัวชี้วัดมีค่า 0.89 และ 0.88 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ ทุกค่า และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของตัวชี้วัดมีค่า 0.79 และ 0.77 แสดงว่าตัวชี้วัดทุกตัว มีความเที่ยงตรงสูงและมีความเชื่อถือได้สูง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1

ตัวแปรโครงสร้าง	ตัวชี้วัด	}	SE	t	$R^2_{T.X}$	P_c	P_v
TAN						0.77	0.62
	TAN1	0.74	0.04	12.49	0.55		
	TAN2	0.84	0.04	14.03	0.71		
REL						0.82	0.69
	REL1	0.80	0.04	15.71	0.64		
	REL2	0.87	0.04	17.55	0.75		
RES						0.85	0.75
	RES1	0.80	0.04	16.04	0.64		
	RES2	0.93	0.04	19.78	0.86		
ASS						0.86	0.76
	ASS1	0.85	0.04	17.82	0.72		
	ASS2	0.90	0.04	19.68	0.82		
EMP						0.87	0.78
	EMP1	0.89	0.04	19.17	0.79		
	EMP2	0.88	0.04	18.75	0.77		
ดัชนีบ่งชี้ความเหมาะสมพอดี				ผลที่ได้	เกณฑ์	แปลผล	
Minimum Fit Function Chi-Square =51.37 (P=0.00144) df = 25				0.00144	$p > 0.05$	ไม่เหมาะสม	
Chi-Square/df				2.054	$X^2/df < 3$	เหมาะสม	
Root Mean Square Residual (RMR)				0.016	$RMR < 0.05$	เหมาะสม	
Standardized RMR				0.027	$SRMR < 0.05$	เหมาะสม	
Goodness of Fit Index (GFI)				0.97	$GFI \geq 0.90$	เหมาะสม	
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)				0.93	$AGFI \geq 0.90$	เหมาะสม	
Comparative Fit Index (CFI)				0.99	$CFI \geq 0.90$	เหมาะสม	

ภาพที่ 2 ผังเส้นทางตัวแปรโครงสร้างองค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาล ชุมชน จังหวัดปทุมธานี 5 องค์ประกอบ กับ ตัวชี้วัด

1.2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 มุ่งศึกษาว่าโมเดลการวัด (Measurement Model) ของคะแนนแบบวัดคุณภาพการบริการว่า ตัวแปรโครงสร้าง องค์ประกอบคุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ สามารถใช้ตัวแปร คือ สถานที่ (TAN1) และเครื่องมืออุปกรณ์ (TAN2) เป็นตัวชี้วัดที่เหมาะสม ตัวแปรโครงสร้าง องค์ประกอบคุณภาพการบริการด้านความเชื่อถือไว้วางใจ ความถูกต้อง (REL1) และความปลอดภัย (REL2) เป็นตัวชี้วัดที่เหมาะสม ตัวแปรโครงสร้าง องค์ประกอบคุณภาพการบริการด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ สามารถใช้ ความรวดเร็ว (RES1) และความสะดวก (RES2) เป็นตัวชี้วัดที่เหมาะสม ตัวแปรโครงสร้าง องค์ประกอบคุณภาพการบริการด้านการให้ความเชื่อมั่น สามารถใช้ ความสามารถ (ASS1) และความรู้ (ASS2) เป็นตัวชี้วัดที่เหมาะสม ตัวแปรโครงสร้าง องค์ประกอบคุณภาพการบริการด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ สามารถใช้ ความใส่ใจ (EMP1) และความเข้าใจ (EMP2) เป็นตัวชี้วัดที่เหมาะสม และจากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทั้ง 5 คือ คุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ การให้ความเชื่อมั่น การรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ เป็นองค์ประกอบของแบบวัดคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี

สำหรับโมเดลการวัดพบว่า ตัวชี้วัดด้านสถานที่ (TEN1) และเครื่องมืออุปกรณ์ (TEN2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.75 และ 0.84 ของความเป็นรูปธรรมของบริการ (TEN) ในองค์ประกอบที่ 1 ตัวชี้วัดด้านความถูกต้อง (REL1) และความปลอดภัย (REL2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.81 และ 0.85 ของความเชื่อถือไว้วางใจ (REL) ในองค์ประกอบที่ 2 ตัวชี้วัดด้านความรวดเร็ว (RES1) และความสะดวก (RES2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.80 และ 0.93 ของการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (RES) ในองค์ประกอบที่ 3 ตัวชี้วัดด้านความสามารถ (ASS1) และความรู้

(ASS2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.80 และ 0.90 ของการให้ความเชื่อมั่น (ASS) ในองค์ประกอบที่ 4 ตัวชี้วัดด้านความใส่ใจ (EMP1) และความเข้าใจ (EMP2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.88 และ 0.89 ของการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ (EMP) ในองค์ประกอบที่ 5 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.01$ ทุกค่าและสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองของตัวชี้วัดใน 5 องค์ประกอบมีค่า 0.56 และ 0.70, 0.66 และ 0.73, 0.63 และ 0.87, 0.72 และ 0.81, 0.77 และ 0.79 ตามลำดับ แสดงว่าตัวชี้วัดทุกตัว มีความเที่ยงตรงสูง และมีความเชื่อถือได้สูงในการชี้วัดตัวแปรโครงสร้างขององค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ตัวแปรโครงสร้างมีน้ำหนักองค์ประกอบ (x) คือ 0.59, 0.84, 0.86, 0.97 และ 0.95 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 5 มีความเที่ยงตรงสูงในการเป็นองค์ประกอบคุณภาพการบริการ หรือกล่าวได้ว่า คุณภาพการบริการประกอบด้วย องค์ประกอบด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่น ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีความถูกต้องสูง

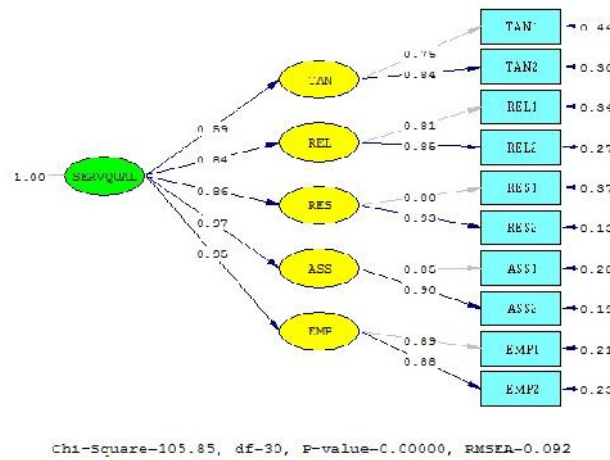
ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ การให้ความเชื่อมั่น การรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ เป็นไปตามสมมุติฐาน คือ องค์ประกอบคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี เป็นไปตามตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการ ทั้งนี้ผู้วิจัยยังได้ขอเสนอแนะจากผู้มารับบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี ดังนี้ ด้านองค์ประกอบความเป็นรูปธรรมของการบริการ 1.ความสะอาด 2.จำนวนที่นั่งรอตรวจไม่เพียงพอ 3.เครื่องมือและ 4.อุปกรณ์น้อย 5.ที่จอดรถไม่เพียงพอ 6.เพิ่มบุคลากร และ 7.ควรเพิ่มจำนวนป้ายบอกตำแหน่งต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาล ส่วนด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ได้แก่ 1.ต้องการความรวดเร็วในการตรวจรักษา 2.คอยให้ข้อมูลข่าวสารได้เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ 3.ปรับปรุงเรื่องกริยามารยาทของเจ้าหน้าที่ทุกหน่วย

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2

ตัวแปรแฝง	X	ตัวชี้วัด	λ	SE	T	$R^2_{T.X}$	\dots_c	\dots_v
SERVQUAL							0.96	0.72
TAN	0.59			0.08	7.70	0.34	0.77	0.63
		TAN1	0.75	-	-	0.56		
		TAN2	0.84	0.07	8.84	0.70		
REL	0.84			0.06	13.01	0.70	0.81	0.69
		REL1	0.81	-	-	0.66		
		REL2	0.85	0.04	14.72	0.73		
RES	0.86			0.07	12.95	0.73	0.85	0.75
		RES1	0.80	-	-	0.63		
		RES2	0.93	0.04	16.46	0.87		
ASS	0.97			0.06	16.86	0.94	0.86	0.76
		ASS1	0.85	-	-	0.72		
		ASS2	0.90	0.03	20.09	0.81		
EMP	0.95			0.05	17.45	0.90	0.87	0.78
		EMP1	0.89	-	-	0.79		
		EMP2	0.88	0.03	20.55	0.77		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ดัชนีบ่งชี้ความเหมาะสมพอดี	ผลที่ได้	เกณฑ์	แปลผล
Minimum Fit Function Chi-Square = 105.85 (P=0.00) df = 30	0.00	p>0.05	ไม่เหมาะสม
Chi-Square/df	3.53	$X^2/df < 3$	ไม่เหมาะสม
Root Mean Square Residual (RMR)	0.027	RMR<0.05	เหมาะสม
Standardized RMR	0.047	SRMR<0.05	เหมาะสม
Goodness of Fit Index (GFI)	0.93	GFI≥0.90	เหมาะสม
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)	0.90	AGFI≥0.90	เหมาะสม
Comparative Fit Index (CFI)	0.98	CFI≥0.90	เหมาะสม

ภาพที่ 3 ผังเส้นทาง ตัวแปรโครงสร้างคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัด ปทุมธานี 5 องค์ประกอบกับตัวชี้วัด

ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบคุณภาพการบริการกับมาตรฐานที่ได้จากคณะกรรมการบริหารของโรงพยาบาลโดยใช้สถิติ t-test

จากผลการทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ระดับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี ได้ตามมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการบริหารของโรงพยาบาลอยู่ที่ระดับ 3 คะแนน พบว่าคุณภาพการบริการทุกด้าน ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ การให้ความเชื่อมั่น การรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่เมื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่ระดับ 3.5 คะแนน พบว่าคุณภาพการบริการด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ การให้ความเชื่อมั่น และความเชื่อถือไว้วางใจ มีค่าคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และการตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ระดับ 3.5 คะแนน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) พบว่าคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี มี 5 องค์ประกอบ คือ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนอง การให้ความเชื่อมั่น และการรู้จักและเข้าใจที่สนองตอบต่อผู้รับบริการของโรงพยาบาล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง มีค่า 0.59, 0.84, 0.86, 0.97 และ 0.94 ตามลำดับ โดยมีความเชื่อถือเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบ (..._c) สูงถึง 0.96 ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ซีแฮมล์ พาราซูราแมนและเบอร์รี่ (Ziethaml, Parasuraman, and Berry, 1990) ที่กล่าวว่าคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบความเป็นรูปธรรมของบริการ องค์ประกอบความเชื่อถือไว้วางใจ องค์ประกอบการตอบสนองต่อผู้รับบริการ องค์ประกอบการให้ความเชื่อมั่น และองค์ประกอบการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ

สำหรับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานีทางด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สถานที่ และเครื่องอุปกรณ์ สามารถนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดความเป็นรูปธรรมของบริการได้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ที่ 0.75 และ 0.84 มีความเชื่อถือเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบ (..._c) สูงถึง 0.77 ซึ่งสอดคล้องกับวีระรัตน์ กิจเลิศไพโรจน์ (2548) ที่กล่าวว่า การบริการที่เป็นรูปธรรม เป็นปัจจัยเดียวที่ลูกค้าหรือผู้ที่มารับบริการสามารถจับต้องได้ในปัจจัยทั้งหมดที่ลูกค้าใช้ประเมินคุณภาพการบริการ มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการสูงมาก

สำหรับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานีทางด้านความเชื่อถือไว้วางใจ จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สามารถนำตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ ความถูกต้อง และความปลอดภัย มาใช้เป็นตัวชี้วัดความเชื่อถือไว้วางใจต่อผู้รับบริการได้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ที่ 0.81 และ 0.85 มีความเชื่อถือเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบ (..._c) สูงถึง 0.81 ซึ่ง องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น มีความสอดคล้องกับความเห็นของ วีระรัตน์ กิจเลิศไพโรจน์ (2548) ที่กล่าวว่า ลูกค้าหรือผู้มารับบริการจะเกิดความเชื่อถือได้เมื่อองค์กรได้ให้บริการอย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น สอดคล้องกับแนวความคิดของ พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต (2548) ได้กล่าวว่า ความเชื่อถือ หมายถึง การบริการลูกค้าหรือผู้มารับบริการที่เข้ามาใช้บริการแล้วหลายครั้ง จนทำให้เกิดความเชื่อถือและยอมรับในบริการที่มีคุณภาพ มีความถูกต้องและเที่ยงตรง เป็นไปตามสัญญาที่ให้ไว้ระหว่างผู้มารับบริการและกิจการ จะสร้างให้เกิดความเชื่อถือในการที่จะเข้ามาใช้บริการ

สำหรับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานีทางด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สามารถนำตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ ความรวดเร็ว และความสะดวก มาใช้เป็นตัวชี้วัดด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการได้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ที่ 0.80 และ 0.93 มีความเชื่อถือเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบ (..._c) สูงถึง 0.85 องค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2547) ที่กล่าวว่า การตอบสนองลูกค้า คือ ความรวดเร็วในการบริการหรือช่วยเหลือลูกค้าไม่ให้อารมณ์ รวบรวมทั้งต้องมีความกระตือรือร้น สอบถามถึงการมาให้บริการอย่างไม่ละเลย ความรวดเร็วจะต้องมาจากพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ และกระบวนการในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับแนวความคิดของ พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต (2548) ที่กล่าวว่า การตอบสนองเป็นการตอบรับต่อผู้มาใช้บริการให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรหรือบุคลากรที่ให้บริการ

ภายใต้ความปรารถนาดีมีการช่วยเหลือผู้มาใช้บริการ พร้อมทั้งจะให้บริการได้โดยทันที ดังนั้นพนักงานหรือเจ้าหน้าที่จะต้องมีความไวต่อการตอบรับหรือตอบสนองต่อผู้รับบริการ

สำหรับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานีทางการให้ความเชื่อมั่น จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สามารถนำตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ ความสามารถ และความรู้ มาใช้เป็นตัวชี้วัดด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการได้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ที่ 0.85 และ 0.90 มีค่าความเชื่อถือเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบ (..._c) สูงถึง 0.86 การสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ ผู้ให้บริการจะต้องแสดงถึงทักษะความรู้ ความสามารถในการให้บริการและตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งแนวคิดของพาราซูราแมนและคณะ (1990) ได้ศึกษาไว้คือบุคลากรผู้ให้บริการมีความรู้ในการให้บริการสามารถทำให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อถือมาใช้บริการมากขึ้น และบุคลากรผู้ให้บริการมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าเป็นที่พึงได้ และการให้บริการที่มีความถูกต้อง แม่นยำสม่ำเสมอ

สำหรับคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานีทางการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สามารถนำตัวชี้วัด 2 ตัว ได้แก่ ความใส่ใจ และความเข้าใจ มาใช้เป็นตัวชี้วัดด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการได้ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ที่ 0.89 และ 0.88 มีค่าความเชื่อถือเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบ (..._c) สูงถึง 0.87 ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2547) กล่าวว่า การเข้าใจและรู้จักลูกค้าหรือผู้มารับบริการนั้น คือ การเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคล ก็คือการดูแล เอาใจใส่ให้บริการด้วยความตั้งใจ เข้าใจปัญหาหรือความต้องการของลูกค้าที่ต้องการ การตอบสนองเน้นการบริการและมีการสื่อสารทำความเข้าใจกับลูกค้าอย่างถ่องแท้ เช่นเดียวกับวีระรัตน์ กิจเลิศไพโรจน์ (2547) ได้กล่าวอีกว่าความเข้าใจและการรู้จักลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ โดยหมายถึงการพยายามเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภค เพื่อรับรู้และหาทางตอบสนองให้ตรงตามความต้องการให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ควรให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็น ควรมีการปรับปรุงเรื่องความสะอาด สถานที่รอรับบริการคับแคบ ที่นั่งไม่เพียงพอไม่เป็นระเบียบ รวมถึงความทันสมัยของอุปกรณ์ควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยในเรื่อง เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องมือแพทย์ เพลนนิ่ง เพลนอน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูล ซึ่งไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ดังนั้น ควรเสนอความต้องการดังกล่าวต่อผู้บริหารในลำดับต่อไป

2. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ควรให้ความสำคัญกับ การทำงานไม่ผิดพลาด มีความถูกต้อง ความปลอดภัย ควรให้ความสำคัญในการให้บริการต่าง ๆ เช่น การอธิบายให้ผู้มารับบริการเข้าใจในการตรวจรักษาได้อย่างถูกต้อง แพทย์ตรวจรักษาอย่างละเอียด ประเมินสภาพความรุนแรงของผู้ป่วยไม่ให้เกิดพลาด

3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ควรให้ความสำคัญกับการให้บริการที่รวดเร็วทันเหตุการณ์ และให้ความสะดวกกับผู้มารับบริการ ชวนผู้มารับบริการพูดคุยให้ข้อมูลตามที่ผู้มารับ

บริการต้องการ เพื่อให้ผู้มารับบริการมีความรู้สึกผ่อนคลาย มีความสบายใจและไม่คิดว่าจะรับบริการนานเกินไป

4. ด้านการให้ความเชื่อมั่น ควรให้ความสำคัญกับความสามารถในวิชาชีพ ตรวจสอบรักษาอธิบายถึงอาการ สาเหตุโรค การรับประทานยา อย่างครบถ้วน และให้ความเชื่อมั่นในการให้บริการ โดยการอธิบายและตอบข้อสงสัยแก่ผู้มารับบริการทุกครั้งจนผู้รับบริการมีความพอใจมากที่สุด

5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ควรให้ความสำคัญกับ การดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการ รับฟังเรื่องราว ความไม่สบายใจเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วย รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารแนะนำวิธีแก้ปัญหาให้ผู้มารับบริการได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการตามขั้นตอนจนสำเร็จเรียบร้อย ดังปรากฏผลการวิจัยที่สรุปไว้แล้วนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่จะทำการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลเป็นระยะๆ เนื่องจากสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อเป็นการพัฒนาโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการศึกษาคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลชุมชน กับผู้มารับบริการทั้งจังหวัดปทุมธานี ในรูปแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาพัฒนา
3. ควรมีการศึกษาสภาพความเป็นจริงของคุณภาพการบริการของโรงพยาบาลด้านงานวิจัยเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ และเสาวลักษณ์ เจียวพวง. (2550). การศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการต่อการบริการของแผนกผู้ป่วยนอก กรณีศึกษา: โรงพยาบาลโพธาราม.

สืบค้นจาก <http://www.huso.buu.ac.th>.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีระรัตน์ กิจเลิศไพโรจน์. (2547). การตลาดธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

_____. (2548). การตลาดธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

พัฒนา ศิริโชคบัณฑิต. (2548). การตลาดสำหรับธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ: แม็ค.

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2547). การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ: ส. เอเชีย เพรส.

สำนักการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข. (2554). โรงพยาบาลชุมชนหมายถึง. สืบค้นจาก <http://medi.moph.go.th/education/colum/cm302/05.pdf>.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1990). *Delivering Quality Service Balancing Customer Perceptions and Expectations*. New York: Free Press.

กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

MARKETING MIX STRATEGIES FOR ENTREPRENEURS IN SMALL AND MEDIUM SIZED
ENTERPRISES IN BANG KRUY, NONTHABURI PROVINCE

เสาวนีย์ ศรีจันทร์นิล
Saowanee Srichannil

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยราชพฤกษ์ จังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบกิจการการผลิต จดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจแบบบุคคลธรรมดา ระยะเวลาในการประกอบกิจการ 5-7 ปี มีรายได้ของกิจการเฉลี่ยต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ล้านบาท และประเมินว่าตนเองประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง

กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลยุทธ์ด้านราคาและด้านการส่งเสริมการตลาดไม่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ABSTRACT

The objectives of this study were to investigate the marketing mix strategies for entrepreneurs in small and medium sized enterprises in Bang Kruay, Nonthaburi province. The results of this research found that most key informants were male between 41 to 50 years old. Level of education was bachelor degree. They were mostly in production business. Business registration was in personal business. The time of doing business was 5-7 years. The average income was less than or equal to 10 million Baht. Self-assessment of success was in medium level.

Marketing Strategies towards the success of small and medium entrepreneur, it was found that product and place were influencing towards the success of small and medium entrepreneurs at the level of .05 significantly. Moreover, price and

promotion strategy were not influencing towards the success of small and medium entrepreneurs.

คำสำคัญ

ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด

ความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและยั่งยืนมากขึ้น เป้าหมายที่สำคัญประเด็นหนึ่ง คือการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สนับสนุนให้มีผู้ประกอบการใหม่เพิ่มขึ้น เพิ่มเป้าหมายผลิตภัณฑ์ และบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 10 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายๆ ด้าน เป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ของประเทศ เนื่องจากครอบคลุมเกือบทุกภาคอุตสาหกรรม จำนวนกิจการกว่าร้อยละ 90 ของธุรกิจในประเทศจัดเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากข้อมูลในการสำรวจสถานประกอบการของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า มีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ถึง 854,064 ราย โดยเป็นกิจการค้าปลีกมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วน 30.4% รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิต 18.4% การบริการ 16.6% ภัตตาคารและโรงแรม 9.6% ค้าส่ง 3.2% และอื่นๆ 20.7% ซึ่งปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ 1) ขาดแคลนแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาลงทุนและขยายกิจการ จึงขาดหลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินทุน 2) ขาดความรู้ความสามารถเรื่องระบบการบริหารจัดการที่ดี การบริหารจัดการมักอาศัยประสบการณ์จากการเรียนรู้ การลองผิดลองถูก 3) มีปัญหาในการว่าจ้างแรงงาน เมื่อแรงงานมีทักษะฝีมือและความชำนาญมากขึ้นมักจะย้ายออกไปทำงานกับธุรกิจขนาดใหญ่ขึ้นและผลตอบแทนสูงกว่า 4) มีข้อจำกัดด้านเทคนิควิชาการและเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย 5) มีข้อจำกัดในการได้รับการส่งเสริมของภาครัฐ และ 6) มีปัญหาด้านการตลาดและการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ (สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ วิทยาลัยการอาชีพเทิง, 2553)

การศึกษาข้อมูลทางด้านกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเครื่องมือทางการตลาดที่นิยมนำมาใช้ในกิจการเพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดในตลาดเป้าหมายที่วางไว้คือ ส่วนประสม

การตลาดที่จะประกอบไปด้วย 4Ps คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) (พัฒนา ศิริโชคบัณฑิต, 2548) ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความต้องการที่จะศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางให้ภาครัฐและเอกชนให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

โจทย์วิจัย/ปัญหาการวิจัย

กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษากลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดมีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าของกิจการหรือผู้บริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่ยังคงดำเนินกิจการอยู่ ซึ่งปรากฏรายชื่อตามที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์รวบรวมไว้ จำนวน 2,212 แห่ง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 327 คน ทำการสุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ดุลยพินิจของผู้วิจัยในการกำหนดสมาชิกของประชากรที่จะมาเป็นสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง คือ เลือกกลุ่มตัวอย่างจากทุนการจดทะเบียนของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยนี้ได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นนั้นจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประเภทของกิจการ รูปแบบการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจ ระยะเวลาในการประกอบกิจการ ระดับรายได้ของกิจการเฉลี่ยต่อปี และความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ เป็นแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ 3 ข้อ ด้านราคา 2 ข้อ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 6 ข้อ และด้านการส่งเสริมการตลาด 15 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า มี 5 ระดับ (ตั้งแต่ 1 = น้อยที่สุดจนถึง 5 = มากที่สุด)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจอื่นๆ

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยได้เสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

3.1 สร้างเครื่องมือและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยการศึกษ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

3.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม คำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งค่าที่ได้ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70

4. การวิเคราะห์ทางสถิติ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 327 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.27 มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 45.57 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 56.88 ประกอบกิจการการผลิต ร้อยละ 34.25 จดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจแบบบุคคลธรรมดา ร้อยละ 54.43 ระยะเวลาในการประกอบกิจการ 5-7 ปี ร้อยละ 33.94 มีรายได้ของกิจการเฉลี่ยต่อปีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ล้านบาท ร้อยละ 33.64 และประเมินว่าตนเองประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.78 ตามลำดับ

2. กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจ สามารถสรุปตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจด้านผลิตภัณฑ์

ด้านผลิตภัณฑ์	\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้กับลูกค้าเสมอๆ	4.16	0.696	มาก	3
2. ท่านมีการนำเสนอถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้า	4.35	0.807	มาก	1
3. ท่านมีผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าเลือกอย่างหลากหลาย	4.23	0.807	มาก	2
รวม	4.25	0.646	มาก	

กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด คือ การนำเสนอถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 รองลงมา คือมีผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าเลือกอย่างหลากหลายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้กับลูกค้าเสมอๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจด้านราคา

ด้านราคา	\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. มีคุณภาพคุ้มกับราคา	4.61	0.580	มาก	1
2. เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการอื่น มีราคาถูกกว่า	4.01	0.950	มาก	2
รวม	4.31	0.622	มาก	

กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านราคาในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ มีคุณภาพคุ้มกับราคาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และรองลงมาคือ เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการอื่นมีราคาถูกกว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	\bar{x}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ทำเลที่ตั้งร้านไปมาสะดวก	4.17	0.729	มาก	2
2. สถานที่ซื้อมีความเพียงพอต่อความต้องการ	4.21	0.696	มาก	1
3. สถานที่ซื้อสะดวกสบาย	4.15	0.682	มาก	3
4. การจัดแสดงผลิตภัณฑ์เป็นที่ดึงดูดใจของลูกค้า	4.10	0.787	มาก	5
5. จัดเรียงผลิตภัณฑ์เป็นหมวดหมู่ชัดเจน	4.14	0.708	มาก	4
6. มีช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต	2.27	0.967	ปานกลาง	6
รวม	3.84	0.441	มาก	

กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ สถานที่ซื้อมีความเพียงพอต่อความต้องการ อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 รองลงมา คือ ทำเลที่ตั้งร้านไปมาสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และสถานที่ซื้อสะดวกสบาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และกลุ่มตัวอย่างใช้น้อยที่สุดคือ มีช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่นอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27

ตารางที่ 4 การใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจด้านการส่งเสริมการตลาด

ด้านการส่งเสริมการตลาด	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์	2.36	1.139	ปานกลาง	12
2. มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย	3.09	0.930	ปานกลาง	7
3. มีการจัดกิจกรรม (Event)	2.01	0.763	น้อย	13
4. มีการแนะนำผลิตภัณฑ์ทางแคตตาล็อก	2.72	1.229	ปานกลาง	10
5. มีการให้บริการที่สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า	3.88	0.994	มาก	4
6. มีการรับประกันผลิตภัณฑ์หรือรับคืน	3.55	1.075	ปานกลาง	6
7. มีการสำรวจความต้องการของลูกค้าในการเลือกซื้อหรือเลือกใช้ผลิตภัณฑ์	3.79	1.208	มาก	5
8. มีช่วงจัดรายการส่วนลดแก่ลูกค้า	3.01	1.132	ปานกลาง	8
9. มีการแจกของแถมสำหรับลูกค้า	2.97	1.160	ปานกลาง	9
10. มีการสะสมยอดซื้อผลิตภัณฑ์	2.58	1.145	ปานกลาง	11
11. มีการจัดส่งผลิตภัณฑ์แก่ลูกค้าถึงบ้าน	3.09	1.281	ปานกลาง	7
12. มีการขายผลิตภัณฑ์เงินเชื่อแก่ลูกค้า	2.58	1.241	ปานกลาง	11
13. พนักงานขายมีความสุภาพ	4.40	0.710	มาก	1
14. พนักงานขายมีบุคลิกภาพที่ดี	4.36	0.672	มาก	3
15. พนักงานขายให้การต้อนรับและให้คำแนะนำรายละเอียดผลิตภัณฑ์	4.39	0.704	มาก	2
รวม	3.25	0.484	ปานกลาง	

กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ พนักงานขายมีความสุภาพอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 รองลงมาคือ พนักงานขายให้การต้อนรับและให้คำแนะนำรายละเอียดผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และพนักงานขายมีบุคลิกภาพที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ตามลำดับ ส่วนข้อที่กลุ่มตัวอย่างใช้น้อยที่สุดคือ มีการจัดกิจกรรม (Event) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การวิเคราะห์ Multiple Regression กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์ทางการตลาด	B	Std. Error
ด้านผลิตภัณฑ์	-0.704*	1.043
ด้านราคา	0.021	0.267
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-0.427	0.350
ด้านการส่งเสริมการตลาด	1.833*	0.266
(Constant)	3.497	1.043
R ²	0.049	
N	327	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลยุทธ์ด้านราคาและด้านการส่งเสริมการตลาดไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำเสนออภิปรายตามรายละเอียดการค้นพบดังนี้ กลยุทธ์ทางการตลาดที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเลือกใช้ประกอบไปด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยภาพรวมพบว่า มีเลือกใช้อยู่ในระดับมาก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด คือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เมื่อพิจารณารายด้าน มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ การนำเสนอถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้า ซึ่งสาเหตุน่าจะมาจากผู้ประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความใกล้ชิดกับลูกค้าค่อนข้างมาก ทำให้ทราบถึงขนาดและศักยภาพของตลาดเป้าหมาย ทราบถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการตลอดจนฐานข้อมูลลูกค้าปัจจุบัน

2. ด้านราคา พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านราคาในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ มีคุณภาพคุ้มกับราคา ซึ่งสาเหตุน่าจะมาจากการตั้งราคานั้น แม้ว่าผู้ประกอบการ

จะเป็นผู้กำหนดราคา แต่หากพิจารณาให้ครบทั้งกระบวนการแล้วจะพบว่าในที่สุดแล้วราคาจะถูกหรือแพง ลูกค้าจะเป็นผู้พิจารณาว่าต้นทุนที่แท้จริงควรอยู่ที่เท่าไรโดยเปรียบเทียบกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการตั้งราคาจะต้องกำหนดว่าราคาใดเป็นราคาที่ลูกค้ายอมรับ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ สถานที่ซื้อที่มีความเพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งสาเหตุน่าจะมาจากกลยุทธ์การจัดจำหน่าย (Place Strategy) เพราะถ้าสามารถหาช่องทางการกระจายผลิตภัณฑ์ไปสู่มือผู้บริโภคได้มากเท่าไร ผลกำไรก็จะเพิ่มสูงขึ้นมากเท่านั้น โดยช่องทางการจัดจำหน่ายที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน คือ การขายไปสู่มือของผู้บริโภคโดยตรง เพราะการขายตรงไปสู่มือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์จะได้กำไรที่มากกว่าการขายผ่านพ่อค้าคนกลาง แต่จะคำนึงถึงเพียงกำไรอย่างเดียวไม่ได้ เพราะกลยุทธ์นี้จะต้องพิจารณาถึงความครอบคลุมพื้นที่

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ พนักงานขายมีความสุภาพ ซึ่งสาเหตุน่าจะมาจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นธุรกิจที่เป็นอิสระมีเอกชนเป็นเจ้าของ ดำเนินการโดยเจ้าของเอง ไม่เป็นเครื่องมือของธุรกิจใดไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลหรือธุรกิจอื่นมีต้นทุนในการดำเนินงานต่ำและมีพนักงานจำนวนไม่มาก กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่คือคนในพื้นที่และใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เมื่อพิจารณารายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านราคา พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านราคาในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด คือ มีคุณภาพคุ้มกับราคา รองลงมาคือ เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการอื่นมีราคาถูกกว่า

2. ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ การนำเสนอถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้า รองลงมา คือ มีผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าเลือกอย่างหลากหลาย และมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้กับลูกค้าเสมอๆ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ สถานที่ซื้อที่มีความเพียงพอต่อความต้องการ รองลงมาคือ ท่าเลที่ตั้งร้านไปมาสะดวก และสถานที่ซื้อสะดวกสบาย ส่วนข้อที่กลุ่มตัวอย่างใช้น้อยที่สุดคือ ช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดคือ พนักงานขายมีความสุภาพ รองลงมาคือ พนักงาน

ขายให้การต้อนรับและให้คำแนะนำรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ และพนักงานขายมีบุคลิกภาพที่ดี ส่วนข้อที่กลุ่มตัวอย่างใช้น้อยที่สุดคือ มีการจัดกิจกรรม (Event)

กลยุทธ์ทางการตลาดมีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลยุทธ์ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด ไม่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและผู้สนใจเรื่องนี้ทราบกลยุทธ์ส่วนประกอบการตลาดในการดำเนินธุรกิจ เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจในอนาคต

2. เป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปปรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจดังนี้

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ควรมีความหลากหลายให้ผู้บริโภคเลือกสรร และต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความใหม่ละทันสมัยเสมอ

2.2 ด้านราคาควรกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสม ซึ่งถ้าผู้ประกอบการสามารถกำหนดราคาให้ต่ำกว่าคู่แข่งในตลาด จะเป็นจุดแข็งที่สำคัญในการแข่งขันและรวมถึงการให้บริการที่รวดเร็วและมีความถูกต้องชัดเจน

2.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรเลือกทำเลที่ตั้งร้านค้าให้อยู่ใกล้ชุมชนให้มากที่สุด และควรขยายเวลาขายผลิตภัณฑ์หรือบริการให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสในการขายมากขึ้น

2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาดควรอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าเพื่อเพิ่มความพึงพอใจมากขึ้น เช่น มีบริเวณที่จอดรถเพียงพอ การเดินทางสะดวกสบาย การอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้บริการหรือการจัดซื้อผลิตภัณฑ์

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ

1. กลยุทธ์ในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มและทิศทางของการลงทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กลางและขนาดย่อม

3. ศึกษาวิจัยเชิงลึกเรื่องกลยุทธ์ส่วนประกอบการตลาดเฉพาะประเภทของธุรกิจ เช่น กลยุทธ์ส่วนประกอบการตลาดในการดำเนินงานธุรกิจการค้าปลีก

4. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์ส่วนประกอบการตลาดของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

บรรณานุกรม

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. (2539). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ วิทยาลัยการอาชีพเทิง. (2553). **วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม**. สืบค้นจาก <http://www.tice.ac.th/online/online2-2547/nantaporn/N7.htm>.
- สุพกาญจน์ วิทย์พัฒนา. (2551). **ผลกระทบของภาวะผู้นำ ความสามารถในการดูดซับความรู้และกลยุทธ์ธุรกิจต่อนวัตกรรมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย**. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2550). **แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 2 (2550-2554)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2549). **กลยุทธ์การตลาด**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Kotler, (2003). **Marketing Management**. U.S.A. New Jersey: Prentice Hall International, Inc.
- Webmaster. (2553). **การแบ่งส่วนตลาด การกำหนดตลาดเป้าหมาย การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์**. สืบค้นจาก <http://www.nsrui.ac.th>.
- _____. (2553). **กลยุทธ์การตลาด 8P ความรู้พื้นฐานสำหรับผู้ประกอบการ**. สืบค้นจาก <http://incquity.com/articles/marketing-boost/8p-marketing>.

การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าหนึ่ง
ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวในจังหวัดนนทบุรี

CONSUMER BEHAVIOR OF DECISION MAKING ON MARKETING MIX ON FIVE STARS
ONE TAMBON ONE PRODUCT IN NONGTHABURI PROVINCE

พรพิมล สัมพัทธ์พงศ์
Pornpimol Sampatpong

หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยราชพฤกษ์ จังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และส่วนประสมทางการตลาดสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ในจังหวัดนนทบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเลือกซื้อสินค้าแฉก้วยโบราณ ครั้งละ 101 - 200 บาท เหตุผลคือบริโภคเอง ไม่มีการวางแผนซื้อสินค้าล่วงหน้า รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก ซื้อสินค้าในวันเสาร์ ช่วงบ่าย และเพื่อน/คนรู้จักมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ และให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับปานกลาง

จากการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการซื้อสินค้า อายุและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่เลือกซื้อ สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการซื้อสินค้า และอาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่เลือกซื้อ เหตุผลในการซื้อสินค้า วันที่ซื้อสินค้า และพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่งผลต่อการให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด

ABSTRACT

The objectives of this study for behavior analysis on five star One Tambon One Product, the results were found that most respondents chose to buy Chao Guay. They spent about 101 - 200 Baht. The reason of buying was own consumption. They had not planned to buy the One Tambon One Product before. They received news from friends or relatives. Most of time of buying was on Saturday and in after between 1 pm - 7.59 pm. Most respondents were influenced by friends or someone that they know and most respondents were given the overall importance on marketing at medium level and all factors were also overall at medium level.

From the hypothesis test, it was found that sex had positively relationship with the behavior of buying decision on time of buying. Age and education had positively relationship with the behavior of buying decision on type of product.

Marriage status had positively relationship with the behavior of buying decision on reason of buying. And occupation had positively relationship with the behavior of buying product on reason of buying date of buying. Finally, different in consumer average income per month had differently given an importance on marketing mix of only one factor that was promotion.

คำสำคัญ

พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว

ความสำคัญของปัญหา

นโยบายของภาครัฐมีการส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่เกิดจาก ภูมิปัญญาของท้องถิ่นทั่วประเทศ ภายใต้โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” หรือ OTOP ที่จัดทำขึ้นโดยมีเป้าหมายหลักในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนในระดับรากหญ้า จังหวัดนนทบุรีมีสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มากกว่า 4,147 รายการ และเป็นสินค้าระดับ 5 ดาว กว่า 17 รายการ (ไทยตำบลดอทคอม, 2553) ปัจจุบันสภาพการตลาดของสินค้า OTOP จะมีสถานที่จัดจำหน่าย เป็นศูนย์สินค้า OTOP ระดับจังหวัด แต่ก็ยังเจอปัญหาคือมีร้านค้าที่เป็นคู่แข่งในบริเวณใกล้เคียง ที่ขายสินค้าเหมือนกัน เรียงรายกันอยู่ริมถนน หรือร้านค้าที่อยู่ในศูนย์สินค้าอื่นใน Plaza การจัดตกแต่งร้านมีชั้นวางสินค้าที่สะอาดแต่ยังไม่น่าสนใจเท่าที่ควร ตัวผลิตภัณฑ์ของสินค้า OTOP มีให้เลือกหลากหลาย รูปแบบหีบห่อทันสมัย มีการจัดระดับคุณภาพของสินค้า ส่วนราคาขายจะถูก เพราะมาจากต้นทุนที่ต่ำกว่าแต่ก็ใกล้เคียงกับร้านค้าคู่แข่ง ส่วนในเรื่องการส่งเสริมการตลาด มีการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ในงานต่างๆ เช่น OTOP City, OTOP ภูมิภาค มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จัดทำแผ่นพับแจกจ่ายให้เป็นที่รู้จัก

ตลาดสินค้า OTOP ยังมีจุดเด่นที่ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายจะเหมาะสมกับพฤติกรรมในการซื้อสินค้าของชาวไทยและชาวต่างประเทศคือต้องการของที่ดีพอควรแต่มีราคาถูก และมีให้เลือกหลากหลาย แต่ในปัจจุบันประสบปัญหาคือสินค้า OTOP บางแห่งที่ไม่ประสบความสำเร็จและได้ปิดกิจการไป เนื่องจากมีสินค้าน้อยและไม่น่าสนใจ หรือไม่คุ้มกับการแวะเข้าไปชม และสินค้าที่แสดงและจำหน่ายนั้นไม่ได้โดดเด่น หรือมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อ นอกจากนั้นสินค้าประเภทอาหาร ก็อาจจะไม่สด หรือใกล้จะหมดอายุ เป็นต้น การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ทราบว่าผู้บริโภคมีกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการอย่างไร มีการใช้สินค้าหรือบริการในลักษณะใด และในปริมาณความถี่มากน้อยเพียงไร นอกจากนั้นยังทำให้ทราบว่ายังมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคของบุคคล ดังนั้นองค์ความรู้ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคจึงมีประโยชน์ต่อตัวผู้บริโภค ผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการและต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ชูชัย สมितिไกร, 2554) จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว

ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อประโยชน์ในการนำผลจากการวิจัยไปเป็นแนวทางพัฒนากลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาวในจังหวัดนนทบุรี
2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวในจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวในจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวในจังหวัดนนทบุรีกับปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่เคยซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในร้านค้าที่มีการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 17 แห่ง และผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาโดยวิธีการกำหนดโควต้า (Quota Sampling) จากร้านค้า จำนวน 17 แห่ง ๆ ละ 40 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 680 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพสมรส และอาชีพ ลักษณะคำถามเป็นแบบมีหลายคำตอบ (Multiple Choice) โดยให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาวของจังหวัดนนทบุรี ลักษณะคำถามเป็นแบบมีหลายคำตอบ (Multiple Choice) โดยให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
ส่วนที่ 3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาวของจังหวัดนนทบุรี โดยใช้คำถามปลายปิด (Close-Ended Question) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สร้างตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale)
3. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1 การทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยการให้ที่ปรึกษาคณะกรรมการการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องด้านการตั้งหัวข้อการวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐาน แบบสอบถามและรูปแบบการเขียนแบบสอบถาม และรายงาน เพื่อเป็นแนวทางนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

3.2 การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงประชากรการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบถึงข้อบกพร่อง ในเนื้อหาข้อความ และทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เพื่อนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้วิจัยได้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha = 0.83

4. การวิเคราะห์ทางสถิติ

ในการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสถิติที่ใช้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้า โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน โดยทดสอบความสัมพันธ์ของสมมติฐานใช้วิธีหาค่าไค-สแควร์ (Chi - square test) และทดสอบความแตกต่างตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้สถิติ t-Test เพื่อทดสอบความแตกต่างกันของค่าเฉลี่ยของข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 34.12 มีอายุระหว่าง 20 - 39 ปี ร้อยละ 61.47 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 43.68 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 41.18 สถานภาพโสด ร้อยละ 53.09 และประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 28.24

2. การศึกษาพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว ของจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าประเภทเนก้าก๊วยโบราณ ร้อยละ 8.99 มีเพียงร้อยละ 3.78 ที่ซื้อสินค้าประเภทเครื่องแกงต่าง ๆ จำนวนเงินที่ซื้อสินค้าส่วนใหญ่ครั้งละประมาณ 101 - 200 บาท ร้อยละ 31.91 รองลงมา จำนวน 201-300 บาท ร้อยละ 25.15 และมากกว่า 500 บาท ร้อยละ 16.76 เหตุผลในการซื้อสินค้าส่วนใหญ่เพื่อบริโภคเอง ร้อยละ 40.44 มีเพียงร้อยละ 2.49 ที่มีเหตุผลในการซื้อสินค้าเพราะรูปลักษณ์ที่สวยงาม ส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนซื้อสินค้า ร้อยละ 59.12 และมีเพียงร้อยละ 40.88 ที่มีการวางแผนการซื้อสินค้า การรับข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่รับรู้จากเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก ร้อยละ 40.29 มีเพียงร้อยละ 3.82 ที่รับรู้ข้อมูลจากแผ่นพับ วันที่ซื้อสินค้าส่วนใหญ่เป็นวันเสาร์ ร้อยละ 33.53 มีเพียงร้อยละ 4.56 ซื้อวันพฤหัสบดี ช่วงเวลาที่ไปซื้อสินค้าส่วนใหญ่เป็นช่วงบ่าย (13.00 น. ถึง 19.59 น.) ร้อยละ 64.85 มีเพียงร้อยละ 35.15 ซื้อสินค้าช่วงเช้า (8.00 น. ถึง 12.59 น.) และผู้ที่มีอิทธิพลต่อ

การตัดสินใจซื้อส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเพื่อน/คนรู้จัก ร้อยละ 24.85 มีเพียงร้อยละ 11.76 ที่ผู้จำหน่ายสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า

3. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาวของจังหวัดนนทบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยในด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 และด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52

4. การทดสอบสมมุติฐาน

4.1 สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว ในจังหวัดนนทบุรี ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการซื้อสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่เลือกซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการซื้อสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่เลือกซื้อ เหตุผลในการซื้อสินค้า และวันที่ซื้อสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ

4.2 สมมุติฐานที่ 2 ผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ในจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำเสนอตามรายละเอียดการค้นพบดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว จังหวัดนนทบุรี โดยประเภทสินค้าที่ซื้อเป็นแฉก้วยโบราณ มีเหตุผลในการซื้อสินค้าเพื่อบริโภคเอง ไม่มีการวางแผนซื้อสินค้าล่วงหน้าจะรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อน/ญาติ/คนรู้จัก วันที่ซื้อสินค้าเป็นวันเสาร์ ช่วงบ่าย ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเพื่อน/คนรู้จัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มลูกค้าเดิม จึงมีพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อที่อาจจะเกิดมาจากความเคยชินในตัวผลิตภัณฑ์ มีพฤติกรรมการซื้อเป็นประจำ คุ่นเคยกับยี่ห้อและมีเวลาน้อยในการคิดและค้นหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมितिไกร (2554) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคตามความเคยชินว่าเป็นการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการโดยมิได้ใช้ข้อมูลหรือความพยายามหุ่มห่อใดๆ แต่เป็นการตอบสนองตามความเคยชินของตนเอง หรืออาจไม่ตระหนักถึงการซื้อของตนจนเกิดคำถามในใจว่าซื้อสินค้าเหล่านั้นมาเพื่ออะไร

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว ในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จังหวัดนนทบุรี มาก

ที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภานิชา พัฒนขจร (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ของครีมล้างหน้าสมุนไพรของผู้ประกอบการรายหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อและการใช้ผลิตภัณฑ์ล้างหน้าที่มีความสำคัญมาก คือ ด้านผลิตภัณฑ์

3. กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการซื้อสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุและระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่เลือกซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการซื้อสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคนอื่นๆ (2546) กล่าวถึงปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้ซื้อ อาทิ อายุที่ต่างกันจะมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน หรือรูปแบบการดำรงชีวิต ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ชั้นของสังคม และกลุ่มอาชีพของแต่ละบุคคล การเลือกผลิตภัณฑ์ของบุคคลอยู่กับค่านิยมและรูปแบบการดำรงชีวิต โดยรูปแบบการดำรงชีวิตของบุคคลจะแสดงออกมาในรูปของกิจกรรม ความสนใจและความคิดเห็น และผลการวิจัยพบว่าอาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่เลือกซื้อ เหตุผลในการซื้อสินค้า และวันที่ซื้อสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะเฉพาะของบุคคลเป็นบุคลิกภาพที่บ่งชี้ความเป็นปัจเจกบุคคลซึ่งจะมองตัวตนเป็นหลักและมีพฤติกรรมการบริโภคที่สอดคล้องกับตนที่รับรู้หรือภาพลักษณ์ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dolich (1969) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคต่าง ๆ เช่น สบู่ ยาสีฟัน และเบียร์ พบว่า ผู้บริโภคจะเลือกซื้อตราสินค้าที่คิดว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับภาพลักษณ์ของตน

4. กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และคนอื่นๆ (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาด และผู้บริโภคที่มีปริมาณการซื้อสินค้าแตกต่างกันจะให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาดที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

พบว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมในการซื้อสินค้า OTOP ค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะในด้านเหตุผลในการซื้อสินค้า เพราะรูปลักษณ์ที่สวยงาม มั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์และราคาถูก นอกจากนี้ยังพบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแผ่นพับ หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ผู้บริโภคมีการรับรู้น้อยตลอดจนผู้จำหน่ายสินค้า มีผลต่อการตัดสินใจซื้อต่อผู้บริโภคน้อย ดังนั้นทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการ ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย องค์กร หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนา ผลักดันสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ได้รับการพัฒนาด้านการตลาดให้ครบทุกด้าน โดยเฉพาะส่วนประสมทางการตลาด ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกแหล่งที่จะซื้อสินค้า ซึ่งจะต้องมีร้านค้าหลากหลายประเภทที่มีผลในการ

ดึงดูดใจผู้บริโภคที่แตกต่างกัน เช่น ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาเก็ตดีสเคานต์สโตร์ ร้านขายสินค้า เฉพาะอย่าง นอกจากนี้ยังต้องเน้นทำเลและขนาดของร้านที่อยู่ใกล้ที่พักอาศัย ภาพลักษณ์ของ ร้านค้าที่ทันสมัย สินค้ามีคุณภาพ บริการดี เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ส่วนในด้านการ ส่งเสริมการตลาด ควรจะใช้การสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ดึงดูดใจลูกค้า เช่น การใช้สื่อโฆษณา แผ่นพับ โทรท์ทัศน์ ผู้จัดการจำหน่าย ให้เน้นด้านราคา สินค้าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกแหล่งที่จะซื้อ ของผู้บริโภค เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักและต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น ตลอดจนจูงใจผู้บริโภค ให้มีพฤติกรรมตัดสินใจซื้อโดยไม่ได้วางแผนล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้ผู้ซื้อสนใจที่จะซื้อและเห็นคุณค่าใน ตัวผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP อย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้จัดจำหน่ายใช้วิธีการลดราคาสินค้าและส่งเสริม การขาย ณ จุดซื้อเพิ่มมากขึ้น หรือใช้การสื่อสาร ณ จุดซื้อกับผู้ซื้อให้เป็นที่สนใจ โดยจัดแสดงสินค้า การติดโปสเตอร์ การใช้สัญลักษณ์ต่างๆ หรือป้ายโฆษณา แผ่นป้ายติดที่ชั้นวางของ หรือรูปแบบอื่นๆ เพิ่มขึ้นเพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคสนใจและตัดสินใจซื้อสินค้าได้เร็วมากขึ้น และควรมีการเผยแพร่ข้อมูล สินค้า OTOP ไปอย่างทั่วถึงทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และนานาชาติทั่วโลกอย่างแพร่หลาย ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์สินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของ ผู้บริโภค

บรรณานุกรม

- ชูชัย สมितिไกร. (2554). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยตำบลดอทคอม. (2553). **สินค้า OTOP ระดับประเทศ 5ดาว**. สืบค้นจาก <http://www.thaitambon.com/> (22 กรกฎาคม 2553).
- ภานิชา พัฒนขจร. (2548). **กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ของครีมล้างหน้าสมุนไพรของผู้ประกอบการรายหนึ่ง ในจังหวัดอุดรธานี**. การค้นคว้าแบบอิสระธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ ญาณดา พรประเสริฐ และสุชาติ ฉันทสำราญ. (2546). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับส่วนประสมทางการตลาดสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้**. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย วลัยลักษณ์.
- สมเกียรติ ฝิโลประการ. (2555). **บทความเรื่องศูนย์สินค้า OTOP และองค์ประกอบแห่ง ความสำเร็จ**. สืบค้นจาก <http://www.somkiet.com/OTOP/Article2.htm>
- Dolich, I. J. (1969). Congruence relationships between self image and product brands. *Journal of Marketing Research*, 6: 80-85.

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี
ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

DESIRABLE CHARACTERISTICS OF TEACHERS BASIC JOB FOR OCCUPATION AND
TECHNOLOGY SUBJECT OF SCHOOLS UNDER SAMUT PRAKAN
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

วรรณยุพา ทองฉ่ำ บุญเรือง ศรีเหรียญ และอุษา คงทอง
Wanyupa Thongcham, Boonrueng Sriharun, Usa Kongthong

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นรายข้อในแต่ละด้าน ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอนของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,844 คน ได้กลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 250 คน ซึ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 51 คน และครูผู้สอน จำนวน 199 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติตน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก
2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา เพศ ตำแหน่งงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า ตำแหน่งงาน และขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งงาน และขนาดของโรงเรียนมีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เพศ และวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

แสดงให้เห็นว่า เพศ และวุฒิการศึกษาไม่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study desirable characteristic of teachers teaching basic job for occupation and technology subject as individual on both sites according to viewpoint of both administrators and teachers of school under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office and to compare the expectation of desirable characteristic of teachers teaching basic job for occupation and technology subject of administrators and teachers of school under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office. The population was 2,844 people, and the sample of this research was 250 persons including both administrators 51 persons and teachers 199 persons randomized by several-stage sampling. A tool used for data collection was a questionnaire with a reliability of 0.99. Statistics used for data analysis were mean and standard deviation. A Statistic used to test hypothesis was one way ANOVA. When the difference at significant level of .05 was found, paired comparison was tested by Scheffe's method.

The research found as follows:

1. The analysis result of the expectation of desirable characteristic of teachers teaching basic job for occupation and technology subject of schools under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office as a whole was at a high level. Considering each aspect, knowledge had the highest mean in a high level, while practice had the lowest mean in a high level.

2. The comparison of the expectation of desirable characteristic of teachers teaching basic job for occupation and technology subject of schools under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office according to educational level, gender, job position, and size of schools showed as follows:

According to job position and size of schools, it was different in overall and each aspect. This indicated that job position and size of schools did not affect the expectation of desirable characteristic of teacher teaching basic job for occupation and technology subject of schools under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office. According to gender and educational level, it was not different in overall and each aspect. This indicated that gender and educational level did not affect the expectation of desirable characteristic of teacher teaching basic job for occupation and technology subject of schools under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office.

คำสำคัญ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ประถมศึกษา
สมุทรปราการ

ความสำคัญของปัญหา

ความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสารปัจจุบันที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว และการพัฒนาที่ต่อเนื่องอย่างหยุดไม่อยู่นั้น ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างมากทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาหลายด้าน เช่น ความแตกแยกทางความคิด สิ่งแวดล้อม ความแตกแยกทางสังคมเทคโนโลยี ความแตกต่างในด้านความรู้เรื่องเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากความไม่สมดุลกัน ระหว่างความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสารกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการศึกษาของคนไทย

ผลของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่พัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งนั้น ย่อมส่งผลให้ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี อาทิ วิชาคอมพิวเตอร์ ไม่สามารถนำความรู้ใหม่ๆ สู่ผู้เรียนได้ เนื่องจากครูผู้สอนเองยังขาดคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ จึงทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับในสิ่งที่ผู้เรียนควรจะได้รับ ไม่สามารถก้าวทันตามเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างรวดเร็วเช่นนั้นได้

การสร้างนักเรียนให้เป็นคนเก่ง และคนดี เป็นความปรารถนาและความใฝ่ฝันของโรงเรียนทุกแห่ง ด้วยเหตุนี้นโยบายการศึกษาจึงพยายามดำเนินการทุกวิถีทางที่จะทำให้นักเรียนเป็นนักเรียนที่เก่ง ดี มีความรู้คู่คุณธรรม ด้วยการสอนวิชาที่สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนมากขึ้น ทั้งนี้การที่นักเรียน จะเป็นบุคคลที่ เก่ง ดี มีความรู้คู่คุณธรรมได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับว่า “แม่แบบที่ดี” หรือเรียกอีกนัยหนึ่งก็คือ “ครูที่ดี” ที่จะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำและผู้ประสานเชื่อมโยงความรู้และคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนให้เป็นธรรมชาติได้อย่างไร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับครูไว้ว่าสนใจมาก “ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสติปัญญาของเยาวชนในชาติ ครูเป็นบุคคลที่สำคัญและมีความหมายอย่างมากต่อกระบวนการให้การศึกษาเพราะถ้าปราศจากครูซึ่งเป็นผู้สอน การศึกษาหาความรู้ของเยาวชนจะมีความยากลำบากขึ้นต้องใช้เวลาอย่างมากในการเรียนรู้ แต่ถ้าได้ครูผู้สอนที่ดีมีความตั้งใจสอนและมีความรู้ดี มีวิธีการถ่ายทอด ที่เหมาะสม ย่อมจะช่วยให้การศึกษามุ่งบรรลุเป้าหมายได้สะดวกรวดเร็วและง่ายขึ้น ซึ่งแนวพระราชดำรินี้ สอดคล้องกับมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้ความหมายของครูว่า “ครูเป็นบุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางการศึกษาด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน”

คำว่า “ครูดี” มีผู้ให้กรอบคุณลักษณะไว้มากมาย อาทิหลัก 10 ประการความเป็นครูดีของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544) ที่สรุปว่า ครูที่ดีต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการ คือ 1. มุ่งมั่นวิชาการ 2. รักงานสอน 3. อาหารศิษย์ 4. คิดดี 5. มีคุณธรรม 6. ซื่อสัตย์ 7. อบรมจิตใจ 8. ใฝ่ก้าวหน้า 9. วาจางาม และ 10. รักความเป็นไทย ซึ่งหลัก 10 ประการนี้ แม้จะสามารถบ่งชี้ถึงคุณลักษณะการเป็นครูที่ดีได้ในแนวคิดของนักวิชาการ แต่ก็ไม่อาจบ่งชี้ถึงคุณลักษณะครูดีในความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนได้อย่างแน่นอน

จากความคาดหวังของสังคม และบุคลากรหลายระดับที่หวังให้ครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศและพัฒนาพลเมืองของชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยะประเทศทั้งทางด้านคุณธรรม ความรู้ และความสามารถ ต่างๆ แต่ก็ยังมีครูบางคนที่ยพยายามประพฤติ ปฏิบัติตนผิดวินัย จรรยาบรรณของครูที่ดีเป็นที่เสื่อมเสียต่อสถาบันวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก ดังที่เป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยๆ เช่น ครูลงโทษนักเรียนด้วยวิธีรุนแรง ครูข่มขืนและทำอนาจารลูกศิษย์ ครูขายยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ร้ายแรงที่สุด ที่ผู้บริหาร และครูผู้สอนทุกคนไม่พึงประสงค์ให้มีในตัวครู

ซึ่งปัจจุบันยังคงพบเห็นครูที่ขาดความรู้ความสามารถ อีกทั้งยังมีพฤติกรรมบางอย่างที่ครูทั่วไปยังประพฤติปฏิบัติด้วยความเคยชิน เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนไม่พึงประสงค์ ให้ครูประพฤติปฏิบัติ อาทิ ด้านการสอน ครูสอนโดยยึดตัวครู เป็นสำคัญ ครูเป็นใหญ่แต่เพียงผู้เดียว ครูเป็นคนถูกเสมอครูไม่เคยเป็นผู้ผิด ด้านวิชาการ ครูสอนแต่ในตำราเรียนครูมีความรู้แคบไม่กว้างไกล ด้านสุขภาพกายและจิต ครูชอบใช้อารมณ์ และแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวกับนักเรียนโดยไม่มีเหตุผลด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูพูดจากับนักเรียนด้วยถ้อยคำที่ไม่สุภาพใช้คำที่รุนแรง ด้านบุคลิกลักษณะครูบางคนแต่งกายไม่สุภาพนุ่งกระโปรงสั้นเกินไป ด้านการอบรมและการปกครอง ครูไม่ค่อยให้ความยุติธรรมกับนักเรียนเท่าที่ควร ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ครูบางคนไม่ค่อยมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ขอบละทิ้งหน้าที่และเข้าสอนไม่ตรงเวลา ที่สำคัญยังขาดความรู้ความสามารถที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนอยู่อีกมาก

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อภาพพจน์และคุณลักษณะที่ดีของครู ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจและต้องการทราบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มาปรับปรุงและพัฒนาให้ได้ครูผู้สอนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเพื่อให้เกิดผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอนของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ในทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ประชากรรวม 2,844 คน ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเปิดตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอน รวม 250 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ในทัศนะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้านคือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ ด้านการปฏิบัติตน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3. การสร้างและการหาเครื่องมือคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามและกำหนดขอบเขตของเนื้อหา

3.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ใน 3 ด้านคือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และ ด้านการปฏิบัติตน ให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายและประชากรที่จะศึกษา ขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเทียบเท่า 0.5 ส่วนข้อที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 นำมาปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรและนักเรียน ในโรงเรียนหลักชั้นต้นของกองทัพอากาศที่มีลักษณะเดียวกัน แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกัน จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)

3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วไปปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ ตามความมุ่งหมายและสมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้าต่อไป

4. การจัดเก็บข้อมูล

4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อไปขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ พร้อมแบบสอบถาม จำนวน 350 ฉบับ จัดส่งพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหาร และครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

4.2 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนจากโรงเรียนต่าง ๆ ตามกำหนด นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruency)

6.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ ค่า t-test Independent

6.4 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการขนาดกลาง ร้อยละ 54.40 เพศชาย ร้อยละ 52.40 อายุ 36-45 ปี ร้อยละ 39.60 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 56.00 ตำแหน่งครูผู้สอน ร้อยละ 79.60

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติตน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน พบว่า

จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการปฏิบัติตนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการปฏิบัติตนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ และด้านการปฏิบัติตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่าง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ทั้งด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการปฏิบัติตน มีความสำคัญเป็นอย่างมากในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุพัฒน์ หมั่นทำ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ และด้านความรู้ และเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และครูผู้สอน ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ยกเว้น ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้ปกครองนักเรียนกับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนกับครูผู้สอนมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 รายคู่ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลิศ เกียรติพรพิทักษ์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูประจำกลุ่มตามทัศนะของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ วิธีเรียน

ทางไกล ในเขตพื้นที่อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูประจำกลุ่มตามทัศนะของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ วิธีเรียนทางไกลเป็นรายด้านและในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการสอน ด้านการพัฒนา และด้านวิชาการ และเมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูประจำกลุ่มตามทัศนะของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล จำแนกตามชั้นปี และจำแนกตามพื้นที่ที่ลงทะเบียน ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาพื้นฐานของ ไวท์ (White, 1998) ได้ศึกษาพื้นฐานและคุณลักษณะของครูที่มีความมุ่งมั่นในการสอนในสหรัฐอเมริกา พบว่า คุณลักษณะที่เป็นมาตรฐานของครูมีลักษณะ คือ 1) มีความมั่นใจสูง 2) มีความรู้ดี 3) มีประสบการณ์ และมีทักษะความชำนาญ 4) มีทัศนคติที่ดี และ 5) มีความยินดีในอาชีพทางการสอน

นอกจากนี้ผลการวิจัยของไวท์ยังชี้ให้เห็นว่า มาตรฐานต่างๆ ที่กำหนดในแบบสอบถามนี้มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ควรจะมีการอบรมครูก่อนการสอน เพิ่มวัสดุอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอ เพิ่มการอบรมใหม่เพื่อเตรียมครู ไปสอนเด็กประถม และควรจะเป็นทักษะทางภาษาด้วย

ทั้งนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่พึงประสงค์ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของครู ควรประกอบด้วย 1) มีความรู้ความสามารถในการสอน มีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาองค์ความรู้ของตนเอง และสามารถใช้อุปกรณ์การสอนได้เป็นอย่างดี 2) มีความรู้กว้างขวางทางด้านวิชาการ ใส่ใจและติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการศึกษาอยู่เสมอ และสามารถนำวิธีการใหม่ๆ มาพัฒนาการสอนของตนสม่ำเสมอ 3) มีความรู้และความศรัทธาในหน้าที่การสอน มีความขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน และยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ และเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จำแนกตามตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน พบว่า

จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งงานที่ต่างกัน ก็จะมีความคิดที่ต่างกันออกไปไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน หรือครูผู้สอนก็จะมีมุมมองแนวคิดแตกต่างกันไปในเรื่องของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ และเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ตำแหน่งที่แตกต่างกันจะมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันไป มุมมอง หรือแนวคิดก็แตกต่างกันไป โดยจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยในภาพรวมของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยผู้บริหาร ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะ พุทธิพาษา (2543) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และกรรมการโรงเรียน มีทัศนะเห็นด้วยอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในโรงเรียน โดยรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ ด้านการปฏิบัติตน ตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ด้านมีบุคลิกภาพดี และด้านมีมนุษยสัมพันธ์ดี และผู้บริหารครูผู้สอน กรรมการโรงเรียนประถมศึกษา มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะ

ด้านมีบุคลิกภาพและด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วย จรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 มากกว่ากรรมการโรงเรียน

จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการปฏิบัติตนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการปฏิบัติตนไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถและด้านการปฏิบัติตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า ด้านการปฏิบัติตนของครูผู้สอนกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นควรนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาพัฒนาการปฏิบัติตนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุด ในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีกว่าเดิมโดยให้ความสำคัญในการปฏิบัติตนของครูผู้สอนให้มากขึ้น จัดอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ มาเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบ หรือส่วนหนึ่งของเกณฑ์ ในการพิจารณารับบุคลากรเข้าบรรจุตำแหน่งครูผู้สอนของทุกโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาทำการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูผู้สอนหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพ และเป็นตัวกำหนดมาตรฐานในการพิจารณาการรับบรรจุของครูผู้สอนให้ดียิ่งขึ้น สามารถทำได้คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถทำให้ผู้บริหารนำผลการวิจัยที่ได้นำมาเป็นข้อมูลประกอบการคัดสรรบุคลากร หรือครูผู้สอน เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตามที่พึงประสงค์ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

จารุพัฒน์ หมั่นท่า. (2546). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา**

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญเลิศ เกียรติพรพิทักษ์. (2545). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูประจำกลุ่มตามทัศนะของ**

นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ในเขตพื้นที่ อำเภอสรรคบุรี

จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป

มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ปิยะ พุทธเพาะ. (2543). **คุณลักษณะครูโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). **การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie, R.V., & Morgan, K.W. (1970). Determining Sample Size For Research activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3): 4.
- White, (1998). Background and Characteristics of Immersion Teachers In the United States. **Dissertation Abstracts International.** 49(9): 2539-A.

สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

THE STATE AND PROBLEM OF EDUCATION QUALTY ASSURANCE SYSTEM PROCESS
OF PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF NONTHABURI EDUCATION SERVICE
AREA 2

กนกพรรณ สุทธิวัฒน์ อุษา คงทอง และบุญเรือง ศรีเหรียญ
Kanokpan Sutthiwat, Usa Kongthong, Boonrueng Sriharun

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน วุฒิกการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 780 คน ได้กลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 565 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชพเพ่

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ขนาดกลาง ร้อยละ 43.41 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.41 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 61.24 มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ร้อยละ 98.45 มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 52.97

2. ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($S.D.=1.39, \bar{x}=3.37$) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($S.D.=1.42, \bar{x}=3.48$) และด้านจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($S.D.=1.41, \bar{x}=3.25$)

3. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า

จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ขนาดของโรงเรียนไม่มีผลต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า วุฒิการศึกษามีผลต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

จำแนกประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

Research on “The State and Problem of Education Quality Assurance System Process of Primary Schools under the Office of Nonthaburi Education Service Area 2” aimed to study and compare the state and problem of education quality assurance system process of primary schools under the Office of Nonthaburi Education Service Area 2, differentiated by school size, education, and work experience of administrator and teachers from primary schools under the Office of Nonthaburi Education Service Area 2, a total of 780 people. Samples were 565 persons, surveyed by using the Single-stage Random Sampling. Tool used for data collection was a questionnaire with a reliability of 0.98. Statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. Statistic used to test the hypothesis was One-way analysis of variance. Sheffe’s LSD method will be used when the significant difference in statistic at the level of .05 was found.

The research results were as follows:

1. Analysis result of respondent’s status found was that majority of samples under medium Office of Nonthaburi Education Service area 2 was 43.41%, was a

female 66.41%, had a Bachelor's degree or equivalence 61.24%, had a job position as teacher 98.45%, and had a work experience less than 10 years 52.97%.

2. Analysis result of status and problem of education quality assurance system process of basic education under the Office of Nonthaburi Primary Education Service area 2 as a whole was at a moderate level (S.D.=1.39, \bar{x} =3.37). Considering each aspect, the plan aiming to improve the quality of education scale of the study of schools had the highest mean in a medium level (S.D.= 1.42, \bar{x} =3.48), and organization of the tracing of education quality had the lowest mean in a medium level (S.D.=1.41, \bar{x} =3.25).

3. Comparing the status and problems of the quality assurance system within the basic schools under the office of Nonthaburi education service area 2, differentiated by school size, education, and work experiences found as follows: Differentiating by school's size, overall view and aspect did not have any differences. This indicated that the school size had no effect on the condition and problems of operating the quality assurance system within the basic schools under the office of Nonthaburi education service area 2. Differentiating by education, overall view and aspect showed significant differences at level of .05. Differentiating by work experiences, overall view and each aspect were not different. Considering each aspect, from the implementation of the school education's development plan, from providing the quality analyzing according to the standard education in schools, and from providing the continuous development of education quality showed the significant differences at statistical level of .05. On the other hand, from schools' academic standards, from plans aiming to improve the quality of education for educational institutions, from organizing an organization and management of information, from providing the monitoring of the education quality, and from preparing an annual report that were not different.

คำสำคัญ

สภาพและปัญหาการดำเนินงาน ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนนทบุรี

ความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบัน เป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้โลกไร้พรมแดน และทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในที่หนึ่ง สามารถสื่อสารและมีผลกระทบ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อไปยังที่อื่นๆ ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกที่มี

การแข่งขันกันอย่างรุนแรงจึงเป็นเรื่องจำเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้แก่ สถิติปัญญาและความสามารถของคน การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนให้สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีศักยภาพที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการศึกษาของไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา จะพบว่าวิกฤตการณ์ทางการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เรื่องคุณภาพการศึกษาตามที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของไทย ทำให้คนไทยบางส่วนที่มีฐานะร่ำรวยหาทางออกโดยส่งลูกหลานไปเรียนต่อต่างประเทศ ในขณะที่คนไทยอีกส่วนหนึ่งก็พยายามให้ลูกหลานได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่คิดว่ามีคุณภาพดี ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะอยู่ไกลและเด็กจะต้องเสียเวลาและเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางก็ตาม ส่วนคนที่ไม่ใช่ทางออกซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศจำต้องยอมให้ลูกหลานเรียนในโรงเรียนที่ไม่แน่ใจในคุณภาพต่อไป

การพัฒนาสถานศึกษาของไทยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการ โดยจะต้องให้การศึกษามีคุณภาพแก่ประชาชน เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งถ้าสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนสามารถดำเนินการตามเป้าหมายดังกล่าวได้บรรลุ คือการให้ความสำคัญกับ การประกันคุณภาพ การศึกษา และทำให้การประกันคุณภาพภายในเป็นกลไกที่สถานศึกษาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ได้ดำเนินการส่งเสริมการประกันคุณภาพให้กับโรงเรียนในสังกัด จำนวน 156 โรงเรียน โดยกำหนด มาตรการ การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา 6 ยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 3 เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ในแต่ละปี สพท.นบ. 2 จะติดตามประเมินสถานศึกษา 1 ครั้ง ซึ่งจะประเมินผลใน 3 เรื่องไปพร้อมๆ กัน (Three In One) ได้แก่ 1) การประเมินตามตัวชี้วัด (KPI) ของ กพร. หรือ สพฐ. 2) การประเมินตาม มาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาในจังหวัดนบ.ที่มี 18 มาตรฐาน 3) การประเมินระบบการ ช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ ได้ข้อมูลเหล่านี้ไปพร้อมกันทีเดียว เพื่อไม่ให้เป็นการซ้ำซ้อนกับโรงเรียนมากเกินไป ในการประเมินผลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการ ทำหน้าที่ประเมิน ประมาณ 5-6 คน ซึ่งประกอบด้วย 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายกรรมการ ฝ่ายท้องถิ่น และฝ่ายโรงเรียน โดยกรรมการแต่ละ ท่าน จะแบ่งกันตรวจติดตามและประเมินคนละเรื่อง แต่จะช่วยเหลือกันในการประเมิน และ กลยุทธ์ ที่ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ในการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของชุมชน ทั้ง อบต. อบจ. และเทศบาล ต่างให้ความสนใจและให้การ สนับสนุนการศึกษาเป็นอย่างดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ได้ ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพแก่สถานศึกษา จัดทีม ศึกษาวิเคราะห์ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายนอก แล้วมาให้การอบรม แนะนำแก่สถานศึกษา จัดทำเกณฑ์ในแต่ละมาตรฐาน ที่ชัดเจนพร้อมทั้งคู่มือการดำเนินงานเพื่อเป็น

แนวทางการดำเนินงาน แก่สถานศึกษา ให้โรงเรียนจัดงานของโรงเรียนให้เป็นระบบและจัด ประชุม โรงเรียนเพื่อพิจารณาปัญหาในการดำเนินงานและร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ศึกษาดูงานในโรงเรียนที่เป็นต้นแบบจนผู้เข้ารับการอบรมมีความมั่นใจ ให้โรงเรียนทุกโรงจัดทำรายงานการประเมินตนเอง จัดส่งให้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 จัดคณะศึกษานิเทศก์ไปร่วมประเมินสถานศึกษา โดย ประเมินปีละครั้งใน 3 เรื่องไปพร้อมกัน ซึ่งการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหารบาง โรงเรียนยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน ครู บุคลากรทางการศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในการ ปฏิบัติงานและขาดแคลนและยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมา พัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจส่งกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และมาตรฐานการศึกษา หรืออาจส่งผลกระทบต่อปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ได้ดำเนินการไปมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการอย่างไร และโรงเรียนแต่ละขนาดมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานต้นสังกัดในการวางแผน หาแนวทางสนับสนุนให้ โรงเรียนในสังกัดสามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้คุณภาพใกล้เคียงกัน และสามารถ สอนนโยบายการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 มีปัญหาในการดำเนินงานมากน้อยแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีการดำเนินงานตาม ระบบประกันคุณภาพ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาด โรงเรียน ตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสถานศึกษาที่รับผิดชอบการ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 และ สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน

156 แห่งๆ ละ 5 คน โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร และครูรวม 565 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษา แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำ หรือ ข้อความ

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาในด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การสร้างและการหาเครื่องมือคุณภาพเครื่องมือ

3.1 สร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำ หรือ ข้อความ

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาในด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ด้านจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วนำไปเสนอต่อประธานผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบรายละเอียดของข้อคำถามในด้านภาษาและความเที่ยงตรงตามเนื้อและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนำเสนอต่อประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.5 นำแบบสอบถามจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญตามข้อ 4 มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence Index: IOC) (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2539) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ ส่วนข้อที่มีการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 แห่ง ๆ ละ 3 คน จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 อ้างถึงใน สุภาพร ไผ่โพธิ์, 2551) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3.7 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปปรับปรุง แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ ตามความมุ่งหมายและสมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้าต่อไป

4. การจัดเก็บข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 เพื่อขอความกรุณาออกหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการดำเนินการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหารโรงเรียน พร้อมทั้งแนบซองติดแสตมป์ส่งถึงผู้วิจัยไว้ภายในซอง เพื่อส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย และกำหนดเวลาส่งแบบสอบถามคืน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าความแตกต่างสภาพ/ปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ตามขนาดของโรงเรียน ตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของครูที่รับผิดชอบงานประกันระบบคุณภาพภายในโรงเรียน

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruency)

6.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน คือ ค่า t-test Independent

6.4 สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 387 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 43.41 เป็นเพศหญิง จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 66.41 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 61.24 ตำแหน่งเป็นครูผู้สอน จำนวน 381 คน คิดเป็นร้อยละ 98.45 และมีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 52.97

2. ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในตามลำดับ และด้านจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และด้านจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1) สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาในแต่ละด้านที่สถานศึกษาประสบมากที่สุด คือ ปัญหาการกำหนดมาตรฐานที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ, ปัญหาการกำหนดวิธีการประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย/ตัวชี้วัด ตามแผนงานโครงการ/กิจกรรม, ปัญหาการมีระบบการใช้และให้บริการข้อมูลสารสนเทศที่รวดเร็ว, ปัญหาการประเมินผลการดำเนินงานและความพึงพอใจตามเป้าหมายหรือตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้, ปัญหาการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการศึกษา, ปัญหาการกำหนดวิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา, ปัญหาการมีระบบ สนับสนุน อำนวยความสะดวก และนิเทศติดตามการดำเนินงานจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา, และปัญหาการนิเทศกำกับ ติดตาม และ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิลาวลัย ศรีแก้ว (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ สมพงษ์ อาจศัตรู (2549) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองใส จันทระรัตน์ (2551) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนกุดรังแก้วที่ได้รับการประเมินภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก แนวทางการแก้ไขการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้ ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักและยอมรับในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนควรมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา

2) ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ไม่มีความแตกต่างกันตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน ในขณะที่มีความแตกต่างกันตามวุฒิการศึกษา โดย

โรงเรียนที่มีผู้รับผิดชอบการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในที่จบปริญญาตรีและโท มีความแตกต่างกัน ส่วนสภาพและปัญหาการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ไม่มีความแตกต่างกัน ในโรงเรียนที่มีผู้รับผิดชอบการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในที่จบปริญญาตรีและปริญญาเอก และผู้รับผิดชอบจบปริญญาโทและปริญญาเอก สอดคล้องกับ วิลาวัลย์ ศรีแผ้ว (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการบริหารงาน ของผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ ทุงจันทร์ (2548) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระแก้ว เขต 1 พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ที่ใช้เวลาในการเดินทางมากและใช้เวลาในการ เดินทางน้อย มีปัญหาไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ที่มีประสบการณ์มาก และมีประสบการณ์น้อย มีปัญหาไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ที่ใช้เวลาในการเดินทางมาก จำแนกตาม ประสบการณ์การบริหารงาน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ นิกร ศรีสุพัฒน์ (2550) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุดรธานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย

ในงานวิจัยครั้งนี้ สภาพและปัญหาการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของ ผู้รับผิดชอบที่จบปริญญาตรี และ โท แตกต่างกันเพียงคู่เดียว เนื่องจากขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบ แบบสอบถามของที่มีวุฒิการศึกษาแต่ละระดับไม่เท่ากัน กล่าวคือ ผู้รับผิดชอบที่ตอบแบบสอบถามมี วุฒิการศึกษาปริญญาเอก มี 11 คน ปริญญาโท 139 คน และ ปริญญาตรี 237 คน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการสำรวจสภาพปัญหาการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ปัญหาที่พบมาก 3 อันดับแรก คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูล สำคัญที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2 ควรนำไปใช้วางแผนการพัฒนา บุคลากรสถานศึกษาผู้รับผิดชอบการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ให้มี

ความรู้ ความเข้าใจ ในการวางระบบสารสนเทศของโรงเรียนเพื่อการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบอำนวยความสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ควรวางแผนการอบรมเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพโรงเรียนอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ที่สนใจจะทำวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ควรวางแผนระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สามารถนำไปใช้วางแผนการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2540). แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษา
ขั้นพื้นฐานด้านผลผลิตปัจจัยและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2539ก). คู่มือพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา: การบริหารระบบคุณภาพ.
กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544ก). ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา: กรอบและแนว
ดำเนินงาน. กรุงเทพฯ : ครุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544ข). แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ครุสภา
ลาดพร้าว.
- ทองใส จันทะรัตน์. (2551). การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนกุดवंแก้ว
ที่ได้รับการประเมินภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.
การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทรงศักดิ์ หงษ์จันทร์. (2548). ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิกร ศรีสุพัฒน์. (2550). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนัก
เขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี เขต 3. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิลาวลัย ศรีแผ้ว. (2546). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภาพร ไผ่โพธิ์ (2551). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน
มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมคิด พรหมจ้อย และสุพัตร์ พิบูลย์. (2544). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. นนทบุรี:
จตุพรดีไซน์.

- สมพงษ์ อัจฉิตร์. (2548). **สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.**
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2549). **มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2549 - 2553).** กรุงเทพฯ. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : ครุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). **การบริหารโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ครุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **รายงานการติดตามการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก.** กรุงเทพฯ: เพลิน สตุติโอ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

FACTOR THAT RELATED TO THE DECISION MAKING OF RITTHIYAWANNALAI
HIGH SCHOOL STUDENTS IN CHOOSING GENERAL OR VOCATIONAL PROGRAMME

ประกาศิต วาดเขียน สุวรรณา โชติสุกานต์ และภิเชก จันท์เอี่ยม
Prakasit Wadkien Suwana Chotisukan and Pisake Jun-eam

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ประกอบกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ปีการศึกษา 2553 ทั้งหมด 2 โรงเรียน จำนวน 309 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi-Square)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 1 เป็นเพศชาย มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) รวม 5 ภาคเรียน อยู่ในระดับ 1.00 - 2.00 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/รับจ้าง และรายได้ต่อเดือนของบิดามารดารวมกันต่อเดือน โดยประมาณตั้งแต่ 5,001 - 10,000 บาท

2. ปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว ด้านอิทธิพลจากรุ่น ด้านอิทธิพลจากเพื่อน และด้านสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านสถานศึกษามากกว่าด้านอื่นๆ

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อกับสายการเรียนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว และด้านสถานศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับสายการเรียนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกศึกษา ยกเว้น ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านอิทธิพลจากรุ่นพี่ และด้านอิทธิพลจากเพื่อน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ABSTRACT

The objectives of this study were to study Factor that put together to the decision making of Ritthiyawannalai High School Students in choosing General or Vocational programme and to study the relation between factor that put together and the decision making of Ritthiyawannalai High School Students in choosing General or Vocational programme. The samples group that had been in this study was 309 Grade 9 students who were studying at Ritthiyawannalai School in 2010 academic year. A 5 levels rating scale questionnaire was used for collecting data. The statistics used to analyze the data were percentage, means, standard Deviation and Chi-square.

The results were as follows:

1. The results of personal data analyze were most students were studying in Ritthiyawannalai High School 1 and be men who had 5 terms GPA. Between 1.00 - 2.00. The career of the parents or guardians is the company employee with the income between 5001 – 10000 baht per month.

2. The analyzing of the importance of the Factor Relating the Decision Making show personality, the values of the continuing study, the supporting from family, the influence of the elder, the influence of friend and the School by overall and by factor was much. The most importance is the School.

3. The analyzing of the relations of the Factors Relating the decision making of choosing General or Vocational programme by the overall or by factor show that personality, the supporting from family and the School were not related to the decision making of choosing General or Vocational programme, but the values of the continuing study, the influence of the elder and the influence of friend were related.

คำสำคัญ

การตัดสินใจเลือกศึกษา

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยที่กำลังพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วนั้นย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างที่สำคัญก็คือ ทรัพยากรทางการเงิน และทรัพยากรมนุษย์ แต่ประเทศไทยมีทรัพยากรทางการเงินที่ค่อนข้างจำกัด ดังนั้นในการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องอาศัยมนุษย์เป็นสำคัญโดยจะต้องเร่งสร้างกำลังคนให้มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้ทุกประเทศจึงมุ่งพัฒนาและส่งเสริมด้านการศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป (สุวิทย์ ก่อสกุล, 2546)

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศต้องอาศัยการพัฒนาคน และการพัฒนาคนต้องใช้เวลาศึกษาเป็นสำคัญ เพราะการศึกษาจะมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพต่อการผลิตทรัพยากร

มนุษย์ของประเทศ นอกจากนั้นการศึกษายังเป็นเครื่องมือที่จะฟื้นฟูศักยภาพของคนได้ และการช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรทางบุคคลของชาติ ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการเตรียมผลผลิตกำลังคนระดับกลางเพื่อป้อนเข้าสู่ตลาด และป้อนเข้าสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นขั้นสำรวจและขั้นเตรียมตัว โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนรู้เนื้อหาและกิจกรรมด้านต่างๆ หลากๆ ด้าน เน้นผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจเพื่อเตรียมตัวในขั้นต่อไป ส่วนการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในขั้นของการเตรียมการเรียนการสอนในขั้นที่สูงขึ้นไปจากมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนหลักสูตรสายอาชีพศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการปูพื้นฐานทางด้านวิชาชีพ เพื่อเตรียมตัวต่อในระดับวิชาชีพชั้นสูงหรือเข้าปฏิบัติงานในส่วนของแรงงานฝีมือ ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับจากเดิม 9 ปี เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงเป็นการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและเป็นการเตรียมกำลังคนที่มีการศึกษาในระดับกลางเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ หรือเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถทักษะพื้นฐานด้วยการเรียนรู้ และทักษะด้านการดำเนินชีวิต ตลอดจนเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อ วิธีการเลือกสายการเรียนเพื่อศึกษาต่อ นั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นสามารถเลือกได้สองสายคือ สายสามัญ หรือ สายอาชีพ การศึกษาในสายสามัญหรือในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นเป็นการศึกษาต่อจากชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพ ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อ ส่วนการศึกษาในสายอาชีพหรือในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้และทักษะวิชาชีพรวมทั้งมีความสามารถริเริ่มประกอบการและเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อ

การอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่แตกต่างไปจากการศึกษาทั่วไป ในแง่ที่ว่าเป็นการศึกษาเพื่อสร้างช่างฝีมือ และช่างเทคนิค ในการจัดการศึกษาจึงต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ ความสามารถ ความเข้าใจ และจิตตคติที่มีต่อวิชาชีพ รวมทั้งการสร้างอุปนิสัยที่ดีและจำเป็นในการทำงาน ปรัชญาการอาชีวศึกษาจึงเริ่มจากความเชื่อที่ว่ามนุษย์เกิดมาต้องมีอาชีพ อันจะได้มาซึ่งปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้และความชำนาญในทักษะ รวมทั้งสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2542) นับได้ว่าการจัดการด้านอาชีวศึกษามีความสำคัญอย่างมากของประเทศเพราะเป็นการจัดศึกษาที่มุ่งผลิตคนออกไปพัฒนาประเทศ และประกอบอาชีพโดยตรง กำลังคนเหล่านี้ต้องมีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ ความสามารถที่จะแข่งขันกับอารยประเทศ พร้อมทั้งก้าวทันต่อเทคโนโลยีของโลกได้

ปัจจุบันผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถเลือกเรียนต่อสายสามัญหรือสายอาชีพได้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและความสนใจของนักเรียน ตลอดจนปัจจุบันมีการแข่งขัน

ทางการให้การศึกษานในสถานศึกษาต่างๆ มากขึ้น ซึ่งจากการปฏิรูปการศึกษาทำให้มีรูปแบบการศึกษาที่หลากหลายทำให้นักเรียนสามารถเลือกศึกษาได้ตามความสนใจความสามารถความถนัด และตามศักยภาพของแต่ละคน

จากข้อมูลข้างต้นที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อมีผลต่อการเลือกสายการเรียนของนักเรียนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะใช้วางแผนในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และอาชีพศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งยังเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ฝ่ายแนะแนวที่สามารถใช้เป็นข้อมูลในการแนะแนวทางการศึกษาของนักเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ปัจจัยทางด้านตัวนักเรียน ด้านครอบครัว และด้านสังคม มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ปีการศึกษา 2553 จำนวน 889 คน โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 จำนวน 472 คน
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ปีการศึกษา 2553 ทั้งหมด 2 โรงเรียน จำนวน 309 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของ Yamane' ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 0.05 และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น
2. ตัวแปรที่ศึกษา
ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านตัวนักเรียน ได้แก่ บุคลิกภาพและค่านิยมในการศึกษาต่อ ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การสนับสนุนของครอบครัวและปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อิทธิพลจากรุ่นพี่ อิทธิพลจากเพื่อนและสถานศึกษา

ตัวแปรตาม สายการเรียนที่นักเรียนเลือกคือ สายสามัญและสายอาชีพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามจำนวน 2 ตอนดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ โรงเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษา เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ผู้ปกครองและการตัดสินใจเลือกสายการเรียนของนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านการสนับสนุนของครอบครัว ด้านอิทธิพลจากรุ่นพี่ ด้านอิทธิพลจากเพื่อน และด้านสถานศึกษา ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scales) โดยกำหนดระดับของการประมาณค่าเพื่อตอบแบบสอบถามไว้ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจมาก
- 3 หมายถึง เห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจน้อย
- 1 หมายถึง เห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด

จากนั้นนำมาวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจเลือกสายการเรียนของนักเรียน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนโดยใช้หลักการของเบส (Best, Tonhew, 1997 อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูตร, 2542)

ค่าอยู่ระหว่าง	ระดับที่ใช้ในการตัดสินใจ
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด
1.51 - 2.50	น้อย
2.51 - 3.50	ปานกลาง
3.51 - 4.50	มาก
4.51 - 5.00	มากที่สุด

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมากำหนดกรอบ ที่จะศึกษาและพัฒนาสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

2) สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไข เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา สำนวน ความชัดเจนและการใช้ภาษา

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งและประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหาร

การศึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา กับนิยามศัพท์เฉพาะแล้ว นำแบบสอบถาม ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4) การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

นำแบบสอบถามจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความพ้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Congruence หรือ IOC) โดยแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

+1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
-1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

และเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความพ้องตั้งแต่ 0.6 ไปใช้ ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง น้อยกว่า 0.6 นำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ยุทธพงษ์ กัยวรรณ (2543) ซึ่งผลรวม ค่าดัชนีความพร้อม เท่ากับ 0.87

5) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้ว ไปทดลองใช้ (Try - Out) กับนักเรียนโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (- Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1984 อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9536

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองและแก้ไขแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขอเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถามให้กรอกข้อมูลโดยดำเนินการผ่านครู ในโรงเรียน เป็นผู้มอบแบบสอบถามแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบ แบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความ สมบูรณ์ของข้อมูล

5.1 ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้ค่าร้อยละ

5.2 ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านการ

สนับสนุนจากครอบครัว ด้านอิทธิพลจากรุ่น ด้านอิทธิพลจากเพื่อน และด้านสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยเสนอผลการวิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิต

5.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อกับสายการเรียนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกศึกษา โดยการทดสอบด้วยสถิติ ไค-สแควร์ (Chi-Square Test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 1 เป็นเพศชาย มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) รวม 5 ภาคเรียน อยู่ในระดับ 1.00 - 2.00 มีอาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/รับจ้าง และรายได้ต่อเดือนของบิดามารดาารวมกันหรือรายได้ของผู้ที่ให้อุปการะนักเรียนต่อเดือน โดยประมาณตั้งแต่ 5,001 - 10,000 บาท

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว ด้านอิทธิพลจากรุ่น ด้านอิทธิพลจากเพื่อน และด้านสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านสถานศึกษามากกว่าด้านอื่นๆ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อกับสายการเรียนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสนับสนุนจากครอบครัวและด้านสถานศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้น ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านอิทธิพลจากรุ่นพี่ และด้านอิทธิพลจากเพื่อน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านการสนับสนุนจากครอบครัว ด้านอิทธิพลจากรุ่นพี่ ด้านอิทธิพลจากเพื่อน และด้านสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านสถานศึกษามากกว่าด้านอื่นๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งโรจน์ เสถียรปริชา (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยจำแนกการตัดสินใจศึกษาต่อ การอาชีวศึกษาของนักเรียนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญในการจำแนกการตัดสินใจศึกษาต่อ การอาชีวศึกษาของนักเรียนอาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการเรียนรู้และมีที่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนการเดินทางสะดวกสบาย อิทธิพลจากรุ่นพี่เป็นตัวแปรสำคัญในการจำแนกการตัดสินใจศึกษาต่อ การอาชีวศึกษาของนักเรียนอาจเป็น

เพราะว่ารุ่นพี่ให้คำปรึกษาและแนะนำให้เลือกเรียนเห็นรุ่นพี่ที่เรียนจบหางานทำได้ง่ายและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน และงานเป็นที่ยอมรับของสังคม เพศชายมีความสนใจศึกษาต่อการอาชีวศึกษามากกว่าเพศหญิง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะเลือกเรียนต่อการศึกษา มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อิทธิพลจากเพื่อนเป็นตัวแปรที่สำคัญในการจำแนกการตัดสินใจศึกษาต่อการศึกษาเพราะว่าเพื่อนให้คำปรึกษาและแนะนำให้เลือกเรียน เพื่อนสนิทและเพื่อนส่วนใหญ่เลือกเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ เลอเลิศวณิชย์ (2542) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การเลือกศึกษากลุ่มวิชาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านความรู้เกี่ยวกับสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยนักเรียนเลือกเรียนในสถานศึกษาที่สถานประกอบการรับเข้าทำงานได้มาก

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อกับสายการเรียนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสนับสนุนจากครอบครัวและด้านสถานศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กัน ยกเว้น ด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ ด้านอิทธิพลจากรุ่นพี่ และด้านอิทธิพลจากเพื่อน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมวล วิทยากร (2520) ได้ศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมในอาชีพ และการอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2519 พบว่า นักเรียนที่มีค่านิยมในอาชีพด้านบริการสังคม และทำงานกับบุคคลอื่นมากที่สุด นักเรียนชายมีค่านิยมในอาชีพในอาชีพด้านความมีอำนาจ และการเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนหญิง นักเรียนหญิงมีค่านิยมในอาชีพบริการสังคม และทำงานกับบุคคล ความเป็นระเบียบแบบแผนมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีค่านิยมในอาชีพด้านความมีอำนาจและการเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยสิทธิ์ ไกรคุณาศัย (2532) ได้ศึกษาความต้องการการศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเลือกเรียนวิชาชีพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต้องการเลือกวิชาชีพที่หางานทำได้ง่าย รายได้ดี และอาชีพของบิดามารดาส่งผลต่อการศึกษาต่อสายอาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไข่มุก เสาวจันทร์ (2543) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยในการเลือกเรียนอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความถนัดและความสนใจอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ สถิติปัญญาความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านอาชีพและรายได้ของบิดามารดาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านบุคลิกครอบครัวยุคที่เกี้ยวข้องและชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านเกียรติยศชื่อเสียงอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านค่านิยมในอาชีพและตลาดแรงงานอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง จากเหตุผลด้านส่วนตัวพบว่าเป็นเพราะความชอบ ใจรัก หรือถนัดในสาขาวิชาที่เลือก เหตุผลด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเพราะว่าจบแล้วหางานหาง่าย โรงงานส่วนใหญ่จะรับ เป็นที่ยอมรับของสังคม เหตุผลด้านความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ พบว่า เป็นเพราะมีความรู้พื้นฐานอยู่บ้างมีความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับข้อแตกต่างระหว่างสายสามัญกับสายอาชีพ เพื่อเพิ่มความรู้ให้กับนักเรียนได้ทราบถึงข้อแตกต่างได้มากยิ่งขึ้นอีกทั้งยังควรนำผลวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการแนะแนวการศึกษาของนักเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนต่อไป

1.2 ผู้บริหารสถานควรสนับสนุนกิจกรรมในเชิงสร้างวัฒนธรรมองค์กร ให้นักเรียนมีความรักในสถานศึกษามีด้านค่านิยมในการศึกษาต่อ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านอื่นๆ และทำการวิจัยในโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ หรือในจังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.2 ในการวิจัยควรจำปัจจัยความคิดเห็นของผู้ปกครองในการส่งเสริมการศึกษาต่อเพื่อเป็นศึกษาถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลในการเข้าศึกษาต่อของนักเรียนร่วมด้วย

บรรณานุกรม

- ไข่มุก เสาวจันทร์. (2543). **ปัจจัยในการเลือกเรียนอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ไชยสิทธิ์ ไกรคุณารสัย. (2532). **การสำรวจความต้องการศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ประคอง วรรณสูตร. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
- ประมวล วิทยากร. (2520). **ค่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.3 ในจังหวัดนครสวรรค์**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- รุ่งโรจน์ เสถียรปรีชา. (2547). **การศึกษาปัจจัยที่มีผลการเลือกสังกัดสาขาวิชาเอกของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุภาภรณ์ เลอเลิศวานิชย์. (2542). **การเลือกศึกษากลุ่มวิชาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยการ สังกัดกรมอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุวิทย์ ก่อสกุล. (2546). การศึกษามูลเหตุจูงใจของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. กองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

THE DEVELOPMENT OF STANDARD INDICATORS ON ENVIRONMENTAL EDUCATION
FOR SCHOOL UNDER TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ไพศาล ปันแดน วินัย วีระวัฒนานนท์ และ รวีวรรณ สันนวรเกียรติ
Paisarn Pandan Vinai Veeravatnanond and Raveevan Sananvorakiat

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 350 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้ตารางเลขสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับการสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติอ้างอิง ได้แก่ การหาค่าความสอดคล้อง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างหรือโมเดลลิสเรล

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีจำนวน 6 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 60 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ มีองค์ประกอบย่อย 2 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด องค์ประกอบหลักที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบย่อย 2 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด องค์ประกอบหลักที่ 3 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มีองค์ประกอบย่อย 2 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด องค์ประกอบหลักที่ 4 มาตรฐานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีองค์ประกอบย่อย 2 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด องค์ประกอบหลักที่ 5 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน มีองค์ประกอบย่อย 2 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบหลักที่ 6 มาตรฐานด้านการวัดและประเมินผล มีองค์ประกอบย่อย 2 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด (2) โมเดลเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 1 ขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มี 6 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย ทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัดอยู่ในระดับสูง ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล มีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 25.31, p = 0.38, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, RMR = 0.0035, CFI = 1.00, RMSEA = 0.0099, CN = 948.72$) และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 ขององค์ประกอบหลัก 1 โมเดล มีความ

เหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 2304.99$, $p = 1.00$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.94$, $RMSEA = 0.000$, $CN = 405.36$)

ABSTRACT

This research aimed to development of standard indicators on environmental education for school under Tak Primary Educational Service Area Office 1. The samples of the research were 350 educational administrators, school administrators and teachers under the jurisdiction of Tak Primary Educational Service Area Office 1, derived by the purposive random sampling and simple random sampling by the use of the random number table. The research instruments were the questionnaire for the focus group, questionnaire and evaluation form. The data were analyzed by the descriptive and inferential statistics, including the congruence value (IOC), coefficient alpha, percentage, arithmetic mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.) and the structural analysis of the LISREL Model.

The research findings revealed as follows: (1) The standardized indicators of the environment education for the schools under the jurisdiction of Tak Primary Educational Service Area Office 1, contained 6 main components, 12 sub-components and 60 indicators. They included Main Component 1: Management Standard covering the sub-component in 2 standards with 10 indicators; Main Component 2: Learning Management Standard containing the sub-component in 2 standards with 10 indicators; Main Component 3: Learner Quality Standard consisting of the sub-component in 2 standards with 10 indicators; Main Component 4: Environmental Management Standard in Schools composing of the sub-component in 2 standards with 10 indicators; Main Component 5: Participation with Community Standard containing the sub-component in 2 standards with 10 indicators; and Main Component 6: Measurement and Evaluation Standard comprising the sub-component in 2 standards with 10 indicators. (2) The model of the standardized criterion of the environmental education for the schools under the jurisdiction of Tak Primary Educational Service Area Office 1 from the 1st confirmatory component analysis of the components and indicators consisting of 6 main components and 12 indicators revealed that every component had the statistical significance of the .05 level. The reliable value of the measurement was in the high level; the findings of the congruence value check of the model revealed that the model was appropriate with the empirical data ($\chi^2 = 25.31$, $p = 0.38$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.98$, $RMR = 0.0035$, $CFI = 1.00$, $RMSEA = 0.0099$, $CN = 948.72$). From the 2nd confirmatory component analysis of the components, the findings of the congruence check of the model revealed that

the model was appropriate with the empirical data ($\chi^2 = 2304.99$, $p = 1.00$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.94$, $RMSEA = 0.000$, $CN = 405.36$).

คำสำคัญ

เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาได้รับการยอมรับว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถเข้าถึงศักยภาพได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาทางการศึกษาจึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องบูรณาการสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันภายใต้หลักสูตรการศึกษาเดียวกัน การศึกษายังเป็นปัจจัยที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงความสำเร็จ มีจิตสำนึก มีความตระหนัก ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจริยธรรม เกิดทักษะและมีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2547) เช่นเดียวกับเป้าหมายสูงสุดของสิ่งแวดล้อมศึกษา มุ่งสร้างความตระหนักต่อปัญหาและความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงพฤติกรรมหรือชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ไม่ให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้มนุษย์ได้รู้จักการวางแผนการดำเนินชีวิตในระยะยาว และการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ด้วย (Veeravatnanond, 2003) การดำเนินงานแก้ไขและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้คน มีความรู้ ตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น มีเจตคติที่ดี เกิดแรงจูงใจในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (Nilkham, 2011) การแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องพัฒนาที่คุณภาพของมนุษย์ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหา เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ให้ไปในด้านการส่งเสริมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (Chankian, 2012) การบูรณาการเนื้อหาสิ่งแวดล้อมและจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา จะก่อให้เกิดการพัฒนาสติปัญญาให้เป็นคนคิดกว้าง มีเหตุผล และเป็นระบบ มีความรักและซาบซึ้งในคุณค่าสิ่งแวดล้อมและปฏิบัติตนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Veeravatnanond, & Singseewo, 2010) ทั้งนี้การเริ่มต้นปลูกฝังให้มนุษย์ตระหนักและห่วงใยในสิ่งแวดล้อมรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและต่อเนื่องนั้นควรเริ่มที่เด็ก โดยใช้กลไกของโรงเรียนเป็นที่ปลูกฝังการเข้าไปมีส่วนร่วม (ภาสิณี เปี่ยมพงษ์สานต์, 2548) นักเรียนระดับประถมศึกษาถือเป็นเยาวชนที่ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพและเป็นส่วนหนึ่งที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงควรปลูกฝังให้มีความรู้ความเข้าใจในคุณค่า และคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กเติบโตเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (อดิศักดิ์ สิงห์แสงโว, 2554) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะการปลูกจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนจัดว่าเป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการให้ความรู้และปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนเพราะมีความพร้อมทุกด้าน เป็นแหล่ง

วิทยาการที่สามารถอบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณลักษณะที่ต้องการให้แก่ นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในระบบโรงเรียน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน จะส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของนักเรียน (รัชชานนท์ ศุภพงศ์พิเชฐ และนวิยา นันทพานิช, 2555) โดยเฉพาะประสบการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนควรจัดให้กับนักเรียน ประการแรกคือ การมีหลักสูตรที่เหมาะสมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง มีบุคลากรที่เหมาะสมเป็นผู้มีความตระหนักในสิ่งแวดล้อม ประการที่สาม มีการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ ประการที่สี่ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และมีการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (พระธรรมปิฎก, 2542)

การบริหารจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียน ครู ชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการปลูกเร้า กระตุ้น ร่วมวางแผน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่ผ่านมามีพบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย โดยมีเป้าหมายที่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม แต่ยังมีขาดกรอบทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน ขาดเกณฑ์กลาง หรือตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทางด้านศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ที่จะเป็นตัวแบบได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากแนวคิดและผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงเรียน ขึ้น โดยสร้างเป็นเกณฑ์มาตรฐาน ที่มีตัวชี้วัดเป็นข้อกำหนดให้เห็นถึงสภาพความสำเร็จของการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนและเป็นกรอบทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ควรประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง และควรมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและสร้างเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
3. เพื่อประเมินเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยใช้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เป็นพื้นที่ดำเนินการเพื่อพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 จำนวน 350 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Random number table)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามลักษณะการสร้างแบบวัด 5 ระดับ ของลิเคิร์ท โดยมีการสร้างและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence: IOC) ทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.90 (ค่าดัชนีความสอดคล้อง ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเชื่อมั่นตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach) มีค่า Alpha = .9732 และแบบประเมิน มีการสร้างและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence: IOC) ทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบและสร้างเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครู จำนวน 15 คน ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบ เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบ และตัวชี้วัด โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างหรือโมเดลลิสเรล (LISREL Model) ขั้นตอนที่ 3 การประเมินเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน เพื่อประเมินคุณภาพของเกณฑ์มาตรฐานที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอิงผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และครู จำนวน 15 คน

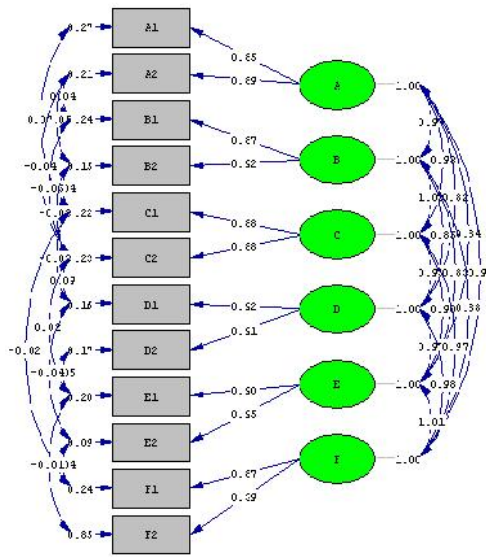
4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป การประเมินคุณภาพของเกณฑ์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงยืนยันโดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างหรือโมเดลลิสเรล (LISREL Model) ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2), ค่า p, ค่า GFI, ค่า AGFI, ค่า RMR, ค่า CFI, ค่า RMSEA และ ค่า CN

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยกลุ่มตัวอย่าง 350 คน ค่าความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ทั้งมาตรฐาน 6 ด้าน 12 มาตรฐานย่อย และ 60 ตัวชี้วัด มีความสัมพันธ์กันแบบเชิงบวกค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .511 ถึง .876 โดยพบว่า มาตรฐาน ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 10 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .45 ถึง .67 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ .26 ถึง .60 แสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถวัดมาตรฐานด้านการบริหารจัดการได้ มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 10 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .50 ถึง .71 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ .21 ถึง .44 แสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถวัดมาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ได้ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 10 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .59 ถึง .85 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ .27 ถึง .62 แสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถวัดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนได้ มาตรฐานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 10 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .54 ถึง .82 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ .26 ถึง .51 แสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถวัดมาตรฐานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนได้ มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 10 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .54 ถึง .87 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ .24 ถึง .62 แสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถวัดมาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนได้ และมาตรฐานด้านการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 10 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .55 ถึง .72 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความเชื่อมั่นของการวัด มีค่าตั้งแต่ .24 ถึง .55 แสดงว่าตัวชี้วัดเหล่านี้สามารถวัดมาตรฐานด้านการวัดและประเมินผลได้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 ขององค์ประกอบหลัก 1 โมเดล

โมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 25.31, p = 0.38, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, RMR = 0.0035, CFI = 1.00, RMSEA = 0.0099, CN = 948.72$) ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{\infty} = 1.960$) จากดัชนีดังกล่าว แสดงว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 ของเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้ค่าความน่าเชื่อถือของการวัดสูง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 1 ขององค์ประกอบหลัก

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 ขององค์ประกอบหลัก 1 โมเดล

โมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 2304.99$, $p = 1.00$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.94$, $RMSEA = 0.000$, $CN = 405.36$) ซึ่งยืนยันว่าโมเดลตัวชี้วัดเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย และ 60 ตัวชี้วัด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ .48 ถึง .60 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ค่าความน่าเชื่อถือได้ของการวัดมีค่า ตั้งแต่ .64 ถึง .87 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง จึงเป็นหลักฐานแสดงว่าองค์ประกอบหลักเหล่านี้สามารถวัดโมเดลตัวชี้วัดเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้ดังปรากฏผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ขององค์ประกอบหลัก

การวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่ 2	น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	b	SE	t	
องค์ประกอบที่ 1 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ (A)	0.55	0.029	18.91*	0.78
องค์ประกอบที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ (B)	0.48	0.030	15.92*	0.64
องค์ประกอบที่ 3 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน (C)	0.55	0.029	19.04*	0.79
องค์ประกอบที่ 4 มาตรฐานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (D)	0.60	0.030	20.28*	0.83
องค์ประกอบที่ 5 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน (E)	0.60	0.028	21.19*	0.87
องค์ประกอบที่ 6 มาตรฐานด้านการวัดและประเมินผล (F)	0.54	0.025	21.18*	0.87
Chi-Square = 2304.99, df = 1547, p = 1.00, GFI = 0.95, AGFI = 0.94, RMSEA = .000, CN = 405.36				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (0.05, $t_{\infty} = 1.960$)

4. ผลการประเมินคุณภาพของเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ตามเกณฑ์การประเมินของคณะกรรมการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโครงการทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Education Evaluation) ใน 4 ด้าน โดยอิงผู้ทรงคุณวุฒิ 15 ท่าน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 15 ท่าน มีความคิดเห็นด้วยต่อคุณภาพของเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$) เมื่อแยกเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อย คือ ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.90$) มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.89$) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.88$) และมีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.87$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ประกอบด้วย มาตรฐาน 6 ด้าน(องค์ประกอบหลัก) 12 มาตรฐานย่อย(องค์ประกอบย่อย) 60 ตัวชี้วัด คือ

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ มี 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีนโยบายและการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา และมาตรฐานที่ 2 โรงเรียนส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยมีตัวชี้วัด 10 ตัวชี้วัด

2. มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ มาตรฐานที่ 1 มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรของสิ่งแวดล้อมศึกษา และมาตรฐานที่ 2 โรงเรียนจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยมีตัวชี้วัด 10 ตัวชี้วัด

3. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและประยุกต์ใช้ความรู้ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนตระหนัก เห็นคุณค่า ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีตัวชี้วัด 10 ตัวชี้วัด

4. มาตรฐานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีการจัดภูมิทัศน์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมาตรฐานที่ 2 โรงเรียนมีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบตามหลักสุขาภิบาล โดยมีตัวชี้วัด 10 ตัวชี้วัด

5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานที่ 2 เครือข่ายชุมชนผู้ปกครองมีบทบาทสนับสนุนกิจกรรมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยมีตัวชี้วัด 10 ตัวชี้วัด

6. มาตรฐานด้านการวัดและประเมินผล มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีการประเมินแผน/โครงการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและมาตรฐานที่ 2 โรงเรียนมีการประเมินผลการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยมีตัวชี้วัด 10 ตัวชี้วัด

ผลการทดสอบยืนยันองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 พบว่า โมเดลมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 25.31, p = 0.38, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, RMR = 0.0035, CFI = 1.00,$

RMSEA = 0.0099, CN = 948.72) และผลการทดสอบยืนยันองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 พบว่ามีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 2304.99$, $p = 1.00$, GFI = 0.95, AGFI = 0.94, RMSEA = 0.000, CN = 405.36) แสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Joreskog & Sorbom, 1993) สรุปได้ว่า องค์ประกอบเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ทั้งมาตรฐาน 6 ด้าน 12 มาตรฐานย่อย และ 60 ตัวชี้วัด สามารถบ่งชี้ในการเป็นเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้

ผลการศึกษาที่พบว่าเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีมาตรฐาน 6 ด้าน 12 มาตรฐานย่อย และ 60 ตัวชี้วัดนั้น อาจเนื่องมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย คือ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และได้กำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงตามธรรมชาติ เชื่อมโยงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ สู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง มีจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม รู้จักเหตุและผล วิธีการแก้ไขปรับปรุงสิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่จะส่งผลกระทบต่อมนุษย์ต่อไป และผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการจุดประกายที่สำคัญที่จะให้ทั้งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู และชุมชนได้ตระหนักในคุณค่าของการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ซึ่งถือเป็นสถานที่อบรมบ่มนิสัยให้เด็กและเยาวชน เต็มโตเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sinrungham (2004) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องอนาคตภาพหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547-2557) พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของหน่วยงานในระดับนโยบาย ต้องกำหนดเป็นนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา การศึกษาวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นต้น โดยมีความชัดเจนต่อเนื่อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้ อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา โดยหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องประกอบด้วย 1) หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาต้องมีการบูรณาการและกระบวนการและกระบวนการธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงานเข้าไปในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาต้องมีการเชื่อมโยงกับแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืน 3) การพัฒนาระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานต้องมีการบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต 4) องค์การภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา 5) ผู้เรียนต้องมีความรู้ เจตคติ ความตระหนัก ทักษะ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป้องกัน แก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงานอย่างยั่งยืน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Veeravatnanond (2002) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา พบว่า 1) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ -ชีวภาพ เป็นปัจจัยจำเป็นต่อชีวิตและมีผลโดยตรงต่อมนุษย์

เป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อครู นักเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด 2) การจัดทำแผนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในทุกรายวิชาของโรงเรียนสามารถบูรณาการให้เชื่อมโยงกับสาระทางสิ่งแวดล้อม 3) ความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียน หลังจากนำแผนการสอนไปใช้พบว่านักเรียนมีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในระดับดี ส่วนการประเมินเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน พบว่า นักเรียนทุกระดับมีเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมในระดับดี นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพงศ์ศักดิ์ กาญจนศักดิ์ (2545) ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรและการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมาย และหลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โรงเรียนควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม อนุรักษ์ป้องกัน แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และพลังงานที่เกิดขึ้น เช่น การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง จากแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ ได้มีโอกาสสำรวจ แสวงหาความรู้และตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนได้ลงมือปฏิบัติในการป้องกัน แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ในองค์ประกอบที่ 1 ด้านการกำหนดนโยบายของโรงเรียน และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ในมาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดการโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และมาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

สำหรับผลการประเมินคุณภาพของเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ตามเกณฑ์การประเมินของคณะกรรมการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโครงการทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Education Evaluation) โดยอิงผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียนที่สร้างขึ้น เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้ เกณฑ์ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และการพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวมีความถูกต้องตามขั้นตอนกระบวนการวิจัย การที่ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงสภาวะวิกฤตในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน การส่งเสริมการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่กำลังศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนจะเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนเกิดความตระหนัก มีจริยธรรม ค่านิยม เจตคติ ทักษะ พฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ เรื่องการจัดการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

โดยสรุป เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน 6 ด้าน 12 มาตรฐานย่อย 60 ตัวชี้วัด ที่ได้จากการศึกษาวิจัยจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีบริบท และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ใกล้เคียง จะทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียนให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรนำเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน ไปใช้เป็นเกณฑ์เพื่อให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนทุกโรงเรียน และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่าง : เกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ
มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีนโยบาย และการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา
มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา
2. มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้
มาตรฐานที่ 1 มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรของสิ่งแวดล้อมศึกษา
มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา
3. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและประยุกต์ใช้ความรู้ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนตระหนัก เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
4. มาตรฐานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีการจัดภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนมีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบตามหลักสุขภาพ
5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน
มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
มาตรฐานที่ 2 เครือข่ายชุมชนผู้ปกครองมีบทบาทสนับสนุนกิจกรรมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

6. มาตรฐานด้านการวัดและประเมินผล

- มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนมีการประเมินแผน/โครงการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา
มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนมีการประเมินผลการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

.....

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2547). **สะพานสีเขียว**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พงศ์ศักดิ์ กาญจนศักดิ์. (2545). **แรงจูงใจที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก. (2542). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิคีมทอง.
- ภาสินี เปี่ยมพงษ์สานต์. (2548). **สิ่งแวดล้อมศึกษา แนวการสอน สาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- รัชชานนท์ ศุภพงศ์พิเชฐ และนวิยา นันทพานิช. (2555). **วิเคราะห์การจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของโรงเรียนไทย**. *AEE-T Journal of Environmental Education*. 3(5): c1-c13.
- อดิศักดิ์ สิงห์สีโว. (2554). **พื้นฐานสิ่งแวดล้อมศึกษา**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Chankian, J., (2012). Science Curriculum Development on Environmental Conservation, with an Emphasis on Promotion for Critical Thinking Skills for Mathayomsuksa 1 Students. *European Journal of Scientific Research*. 67(4): 512-520.
- Joreskog, K. G. & Sorbom, D., (1993). **LISREL 8: Structural Equation Modeling with the SIMPLIS Command Language**. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Nilkham, T. (2011). Educational and the Attribute Supported of Environmental Educator for Bachelor's Degree Graduated Students. *European Journal of Social Sciences*. 25(2): 233-243.
- Sinrungham, S., (2004). **The Scenario of Environmental Education at the Basic Education Level in the Next Decade (during 2004-2014)**. Ph.D. Thesis Graduate School of Srinakharinwirot University.
- Veeravatnanond, V., Singsewo, A. (2010). A develop Model of Environmental Education school. *European Journal of Social Sciences*. 17(3): 391-403.
- Veeravatnanond, V. (2003). **Environmental Education**. 3rd ed. Bangkok: Odiant Store.
- _____. (2002). A Development of Environmental Education School. *Songklanakharin Journal of Social Sciences and Humanities*. 8(3), 333-342.

กลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการ
ขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ

INTERNAL MARKETING STRATEGY TO ENHANCE EMPLOYEE LOYALTY AND
EMPLOYEE RETENTION IN INTERNATIONAL AIR TRANSPORTATION BUSINESS

คุณานันท์ สุขพาสร์เจริญ และสุรพิชัย พรหมสิทธิ์
Khunanan Sukpasjaroen, and Surapit Promsit

หลักสูตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจบริการระหว่างประเทศ
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 4 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหาร และจัดการนักบิน ในด้านการคัดเลือก การฝึกอบรม การประเมินผล การจ่ายค่าตอบแทน และการสร้างแรงจูงใจของสายการบินภายในประเทศ 2. เพื่อศึกษากระบวนการตลาดภายในองค์กรเพื่อสร้างความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินของสายการบินภายในประเทศ 3. เพื่อสำรวจทัศนคติของนักบินที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการนักบินในปัจจุบัน 4. เพื่อจัดทำโมเดลต้นแบบและกลยุทธ์การตลาดภายในเพื่อสร้างความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบิน ในธุรกิจการบินประเทศไทย ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้เทคนิค การวิจัยทั้ง 2 แบบ คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิค สโนว์บอล (Snowball Sampling Technique) และ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบวัดครั้งเดียว (One-Short Study) กับนักบินของสายการบินภายในประเทศ จำนวน 550 คน ของ สายการบินไทย สายการบินบางกอกแอร์เวย์ สายการบินไทยแอร์เอเชีย สายการบินนกแอร์ และ สายการบินโอเรียนท์ไทย การทดสอบการหาความเที่ยงตรง และคุณภาพของเครื่องมือให้สอดคล้องกับเนื้อหา (Content Validity) และทำการตามเทคนิค Item Objective Congruent (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์การบิน จำนวน 8 คน ซึ่งได้ค่า ดัชนีความสอดคล้องกับเนื้อหา ได้ มากกว่า .05 ทุกข้อ และ ค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นของเครื่องมือ การวิจัยได้ (Reliability) ซึ่งได้ค่า Alpha Coefficient เท่ากับ 0.945 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูง และมี ความเที่ยงตรง ที่อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

รายงานวิจัยฉบับนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ จำนวน 4 ข้อ โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ตามวัตถุประสงค์ คือ วัตถุประสงค์ที่ 1 โดยได้ทำการวิจัยย่อย ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยย่อย จำนวน 2 ข้อ คือ 1.1 เพื่อทำการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน และความสำคัญของธุรกิจบริการด้านการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ 1.2 เพื่อทำการศึกษาความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในการบริการธุรกิจสายการบินระหว่างประเทศ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ โดยการใช้เครื่องมือตามวัตถุประสงค์ย่อย จำนวน 2 ข้อ คือ 1.1 การใช้แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม

การเข้าร่วมการสัมมนา และ เอกสารประกอบการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) 1.2 การประยุกต์ใช้ของกลยุทธ์ความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในการบริการธุรกิจสายการบินระหว่างประเทศ (Diamond Model) วัตถุประสงค์ที่ 2 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและนำมาประยุกต์ใช้หลักการวิเคราะห์จากหลักแนวคิดทฤษฎี (7 S) วัตถุประสงค์ที่ 3 โดยใช้เทคนิค โดยการใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าความถี่ (Frequency) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามแต่ละส่วนของเครื่องมือแบบสอบถาม และ วัตถุประสงค์ที่ 4 โดยการกำหนดการวิเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 4.1 ส่วนการจัดทำโมเดลต้นแบบของกลยุทธ์การตลาดภายใน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และ 4.2 จัดทำแนวทางการนำเสนอ กลยุทธ์ที่เหมาะสมของกลยุทธ์การตลาดภายในเพื่อการสร้างความจงรักภักดีและการธำรงรักษานักบิน ในธุรกิจการบินประเทศไทย ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบ กลยุทธ์ที่เหมาะสม กับ กลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการบินขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ และสามารถนำเสนอกลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ พาร์ (PAR Strategy) ส่วนของกลุ่มสายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline) และ ส่วนของสายการบินแบบต้นทุนต่ำ (LowCost Airline) นั้นมีแนวทางการดำเนินกลยุทธ์เหมือนกัน แต่มุ่งเน้น การให้ความสำคัญของกลยุทธ์แต่ละด้านแตกต่างกัน ซึ่งแนวทางการดำเนินกลยุทธ์ โดยเรียงลำดับความสำคัญของการดำเนินกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1. กลยุทธ์ P ประกอบด้วย 1.1 กลยุทธ์การสร้างความก้าวหน้าทางอาชีพของนักบิน (Pilot Career Path) และ 1.2 กลยุทธ์การสร้างบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของนักบิน (Pilot's Facilities) 2. กลยุทธ์ A ประกอบด้วย 2.1 กลยุทธ์การสร้างความสามารถในการแข่งขันของการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Competitiveness) 2.2 กลยุทธ์การสร้างความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการงานของสายการบิน (Flexibility of Airline System) 2.3 กลยุทธ์การกำหนดนโยบายทางด้านความปลอดภัยในการทำงานของสายการบิน (Airline's Safety Policy) และ 2.4 กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์สำหรับอาชีพของสายการบิน (Airline's Career Image) 3. กลยุทธ์ P ประกอบด้วย กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักบิน (Management and Staff Rapport) ตามลำดับ

ABSTRACT

The 4 objectives of research were 1. to study management policy and pilot management in selection, training, evaluation, compensation and motivation for domestic airlines, 2. to study the corporate internal marketing process, to enhance employee loyalty and employee retention for the domestic airlines, 3. to explore attitudes of pilots on current pilot management processes, and 4. to make an original model and internal marketing strategy to enhance employee loyalty and employee retention in Thailand's aviation business for entering in to the ASEAN community.

The 2 types of research technique, which were qualitative and quantitative were carried out by using snowball sampling technique and One-Short Study Survey with 550 pilots of domestic airlines, including, Thai Airways International, Thai Air Asia, Bangkok Airways, Nok Air, and Orient Thai. The test for accuracy and quality of tools according to content (Content Validity) and Item Objective Congruent (IOC) by 8 experienced aviation professionals, show that the Content Validity index was over .05 and the average reliability of the research tool, Alpha Coefficient was 0.945, which was at a high level and acceptable accuracy.

This research analyzed data according to 4 objectives, they can be described as Objective 1, Sub-research by determining 2 objectives; 1.1 to study the current situation and importance of international air transport business, 1.2 to study a competitive advantage in service of international airlines by analytical techniques according to 2 sub-objectives which were 1.1 concept, theory, literary, seminar and seminar documentation on the commitment to the ASEAN community, and 1.2 application of the international competitive advantage strategy (Diamond Model). Objective 2, was analyzed by interviewing professionals and applying analytic concept from theoretical concept (7S). Objective 3, statistical analysis was percentage, frequency, mean, and standard deviation, according to each section of questionnaire. Objective 4, the analysis was divided into 2 parts consisting of 4.1 making the original model of internal marketing strategy to enhance employee loyalty and employee retention in Thailand's aviation business for entering in to the ASEAN community by using Exploratory Factor Analysis: EFA and 4.2 Confirmatory Factor Analysis: CFA and preparing a proper presentation guideline to enhance employee loyalty and employee retention in Thailand's aviation business for entering in to the ASEAN Community.

This research discovered an appropriate strategy for an internal marketing strategy to enhance employee loyalty and employee retention in international air transport business and could present PAR Strategy. Legacy Airlines and Lowcost Airlines, also had the same strategy. Focusing on each area, there were different. The priority of the strategy approach composed of 1. P Strategy consisting of 1.1 pilot career path and 1.2 pilot's facility, 2. A Strategy consisting of 2.1 ASEAN competitiveness, 2.2 airline system flexibility, 2.3 airline's safety policy, and 2.4 airline's career image, and 3. R strategy consisting of rapport of management and Staff.

คำสำคัญ

กลยุทธ์การตลาดภายใน กลยุทธ์การตลาดบริการ การส่งเสริมความจงรักภักดี การบำรุงรักษา นักบิน ธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศธุรกิจการบิน การบริหารสายการบิน ประชาคมอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเปิดน่านฟ้าเสรีอาเซียน

ความสำคัญของปัญหา

การบริการขนส่งทางอากาศ เป็นภาคบริการประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมบริการโดยมุ่งเน้นการบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ประกอบกับการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย ประเทศไทย บรูไน ดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และ เวียดนาม ซึ่งกรอบความตกลงการเปิดเสรีอาเซียนนั้นมีกรอบแผนการดำเนินงาน(ASEAN Road Map) ซึ่งในข้อตกลงจะส่งผลกระทบต่อภาคส่วนแรงงานของอุตสาหกรรมการบินโดยตรงเนื่องจาก ภาคแรงงานของอุตสาหกรรมการบินนั้น อาชีพบางส่วนต้องใช้ทักษะความสามารถสูง และบุคลิกภาพ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ต่อธุรกิจสายการบิน อาทิเช่น นักบิน ผู้ควบคุมจราจรทางอากาศ ช่างซ่อมเครื่องบิน พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน พนักงานภาคพื้น ซึ่งบางตำแหน่งสายงานไม่สามารถทดแทนกันได้ หรือ ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ส่งอบรม และฝึกฝนทักษะอย่างมาก อาชีพส่วนนี้จะเป็นกลุ่มอาชีพที่ต้องใช้ทักษะความสามารถสูง (Talent Occupations) เพื่อสายการบินสามารถนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์และสร้างความจงรักภักดี และการบำรุงรักษานักบิน ในองค์กรธุรกิจสายการบินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบลักษณะของการบริหาร การจัดการนักบิน การสร้างแรงจูงใจของสายการบินภายในประเทศ ทศนคติของนักบิน และ กระบวนการตลาดภายในขององค์กรธุรกิจสายการบิน มีรูปแบบความสัมพันธ์อย่างไร
2. การทำกลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และ การบำรุงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศสร้างความจงรักภักดี และการบำรุงรักษานักบินในธุรกิจการบินประเทศไทย ภายหลังจากมุ่งสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างไร และควรมีขั้นตอนกระบวนการดำเนินกลยุทธ์อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหาร และจัดการนักบิน ในด้านการคัดเลือก การฝึกอบรม การประเมินผล การจ่ายค่าตอบแทน และการสร้างแรงจูงใจของสายการบินภายในประเทศ
2. เพื่อศึกษากระบวนการตลาดภายในองค์กรเพื่อสร้างความจงรักภักดี และการบำรุงรักษานักบินของสายการบินภายในประเทศ

3. เพื่อสำรวจทัศนคติของนักบินที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการนักบินในปัจจุบัน โดยเฉพาะในด้านการคัดเลือก การฝึกอบรม การประเมินผล การจ่ายค่าตอบแทน และการสร้างแรงจูงใจของสายการบินภายในประเทศ

4. เพื่อจัดทำโมเดลต้นแบบและกลยุทธ์การตลาดภายในเพื่อสร้างความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบิน ในธุรกิจการบินประเทศไทย ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนวิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสำรวจวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ สโนว์บอลกับผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับสายการบินที่มีประสบการณ์ ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และนักบินที่ได้ชั่วโมงบินตั้งแต่ 200 ชั่วโมง และได้รับใบอนุญาตพาณิชย์ชั้นตรีขึ้นไป จากกรมการบินพลเรือนประเทศไทย (Snow Ball Technique) โดยกำหนดผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 7 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการตอบแบบสำรวจวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้วิธีการนำข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพมาปรับและออกเป็นแบบสอบถามกลับไปถามผู้ตอบแบบสอบถามทั่วไปจากกลุ่มผู้ประกอบการสายการบิน และ นักบินของสายการบินภายในประเทศ จำนวน 550 คน โดยกำหนดการแบ่งกลุ่มสายการบิน ได้ จำนวน 2 กลุ่มสายการบิน คือ สายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline) ประกอบด้วย สายการบินไทย สายการบินบางกอกแอร์เวย์ และ สายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) ประกอบด้วย สายการบินไทยแอร์เอเชีย สายการบินนกแอร์ และ สายการบินโอเรียนท์ไทย

3. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการให้สัมภาษณ์แบบกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อทำการหาองค์ประกอบกลุ่มและองค์ประกอบปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ห่องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการวิเคราะห์ห่องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยได้ทำการกำหนดผู้ให้สัมภาษณ์แบบกลุ่มย่อย จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ จำนวน 4 ข้อ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยตามแต่ละวัตถุประสงค์ คือ วัตถุประสงค์ที่ 1 ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์ย่อยจำนวน 2 ข้อ โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ การสัมภาษณ์สโนว์บอล (Snow Ball Technique) และ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปเป็นส่วนประกอบการนำเสนอกลยุทธ์การตลาดภายใน สำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และ การธำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ วัตถุประสงค์ย่อยที่ 1.1 ใช้การปรับใช้ดัชนี คือ 1. ตัวชี้วัดความพัฒนาการพัฒนาคคุณภาพของมนุษย์ (Human Development Index: HDI) 2. ความเป็นอิสระเสรีทางด้านนโยบาย (Political Freedom) และ 3. ความเป็นอิสระเสรีทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Freedom) วัตถุประสงค์ย่อยที่ 1.2 ใช้การปรับใช้หลักทฤษฎี Michael E. Porter (Diamond Model) มาวิเคราะห์เพื่อทราบถึงความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในการบริการธุรกิจสายการบินระหว่างประเทศ วัตถุประสงค์ที่ 2 โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ การสัมภาษณ์แบบสโนว์บอล (Snow Ball Technique) และ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสัมภาษณ์ โดยใช้หลักทฤษฎี

McKinsey (75) ในการวิเคราะห์ผลของการวิจัยและเรียงตามความสำคัญ วัตถุประสงค์ที่ 3 โดยใช้ประเด็นรายด้านที่สำคัญ จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบริหารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการบริหารบุคลากรขององค์กร ทำการวิเคราะห์โดยการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และ การวิเคราะห์สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าความถี่ (Frequency) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามแต่ละส่วนของเครื่องมือแบบสอบถาม วัตถุประสงค์ที่ 4 ได้ประยุกต์ใช้โดยแบ่งหลักการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ การวิเคราะห์ในส่วนของ 4.1 โดยใช้เทคนิค 4.1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบ องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) 4.1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์ในส่วนของการวิเคราะห์ในส่วนของ 4.2 ได้ใช้การสรุประดับความสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และ นำผลจากการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาประมวลผล ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และจัดทำแนวทางการนำเสนอกลยุทธ์ที่เหมาะสมของกลยุทธ์การตลาดภายในเพื่อการสร้างความจริงรักภักดี และการดำรงรักษานักบิน ในธุรกิจการบินประเทศไทย ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ จำนวน 4 ข้อ ได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลสรุปสถานการณ์ปัจจุบันของธุรกิจสายการบิน พบว่า ตัวชี้วัดความพัฒนาการพัฒนาคคุณภาพของมนุษย์ (Human Development Index (HDI)) ที่อยู่ในระดับสูง 1.1 กลุ่มประเทศ สิงคโปร์ และ บรูไน ดารุสซาลาม ตามลำดับ 2. ตัวชี้วัดกลุ่มที่มีความเป็นอิสระทางด้านนโยบายแต่ละประเทศ (Political Freedom) คือ ประเทศ อินโดนีเซีย เพียงประเทศเดียว 3. ตัวชี้วัดความเป็นอิสระเสรีทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Freedom) 3.1 กลุ่มประเทศที่มีความเป็นเสรีและเป็นอิสระทางด้านเศรษฐกิจ คือ ประเทศสิงคโปร์ เพียงประเทศเดียว 2. ผลสรุปความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของธุรกิจสายการบิน โดย 2.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตและบริการ (Factor Conditions) พบว่า ประเทศไทย มีศักยภาพของบุคลากรทางการบิน และโดดเด่นในกลุ่มประเทศอาเซียน 2.2 ปัจจัยด้านเงื่อนไขความต้องการสินค้าและบริการ (Demand Conditions) พบว่า ประเทศไทยมีการส่งเสริมเกี่ยวกับการค้าและบริการทางการขนส่งทางอากาศจากนโยบายของทางรัฐบาลและผู้ประกอบการสายการบินมีการปรับตัวตามสถานะเศรษฐกิจ สังคม อยู่ตลอดเวลา 2.3 ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนของสายการบิน (Related and Supporting Industries) 2.4 ปัจจัยด้าน โครงสร้าง กลยุทธ์ สายการบิน และ คู่แข่งขันของสายการบิน (Firm Strategy, Structure, and Rivalry) พบว่า มีความสะดวกสบาย และผ่อนปรนการกำกับดูแลของกฎระเบียบและข้อบังคับ รวมถึงมีการส่งเสริมทางด้านนโยบายจากรัฐบาล ซึ่งสนับสนุนประเทศไทยให้เป็นตลาดการบินเดียวกัน (Single Air Transport Market) เพื่อให้สามารถรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 กลยุทธ์ของสายการบิน (Strategy of Airlines) สายการบินแบบทั่วไป เน้นถึงการให้เป็นผู้ให้บริการสายการบินแบบคุณภาพ และเน้นภาพลักษณ์เป็นหลัก และเน้นบริการให้เป็นเลิศ สายการบินแบบต้นทุนต่ำ เน้นถึงการที่สายการบินแบบไม่มีการบริการอาหารและเครื่องดื่มบนเครื่องบิน หรือบางสายการบินในกลุ่มนี้มีบริการอาหารและเครื่องดื่มโดยเน้นเป็นของทานเล่นและน้ำดื่มไม่มาก แต่จะมีการเสนอขายสินค้าระหว่างทำการบิน 2. โครงสร้างของสายการบิน (Structure of Airlines) สายการบินแบบทั่วไป เน้นไปในทางการบริหารแบบ Tall Structure มาก และประกอบด้วยการบริหารสายการบินทั้ง 2 ลักษณะ คือ แบบอำนาจอยู่ศูนย์กลาง Centralization และ การสร้างให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน (Standardization) สายการบินแบบต้นทุนต่ำ เน้นการบริหารสายการบินซึ่งโดยมีโครงสร้างแบบไม่ยุ่งยากซับซ้อน เน้นโครงสร้างแบบเรียบง่าย มีการศึกษาระหว่างผู้บริหารกับหัวหน้านักบิน 3. ระบบของสายการบิน (System of Airlines) สายการบินแบบทั่วไป เน้นการบริหารสายการบินให้มีระบบในการบริหารอย่างชัดเจน และมีระเบียบในการบริหารงานเน้นเป็นแบบสากล สายการบินแบบต้นทุนต่ำไม่เน้นระบบการบริหารงานให้มีความยุ่งยากซับซ้อน เน้นการวางระบบให้ดี เน้นเทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการ 4. ค่านิยมของสายการบิน (Shared Values of Airlines) สายการบินแบบทั่วไป เน้นการบริหารงานซึ่งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในองค์กรสายการบิน สายการบินแบบต้นทุนต่ำ เน้นการบริหารงานของสายการบินให้เกิดความเป็นกันเองระหว่าง ผู้บริหารสายการบิน กับต้น และนักบิน 5. สไตล์ของสายการบิน (Style of Airlines) สายการบินแบบทั่วไป เน้นการบริหารงานโดย มีระบบ ระเบียบ แบบแผนในการดำเนินงานอย่างชัดเจน สายการบินแบบต้นทุนต่ำ เน้นการบริหารงานของสายการบินให้มีความสำคัญของผู้บริหารโดยเน้นผู้บริหารที่มีประสบการณ์โดยตรงมาบริหารงาน 6. บุคลากรของสายการบิน (Staff of Airlines) สายการบินแบบทั่วไป เน้นการบริหารบุคลากรโดยเน้นการรับบุคลากรในแต่ละสายงานอย่างมีระเบียบและคุณภาพสูง รับสมัครนักเรียนการบิน (Student Pilot) และ นักบินที่มีประสบการณ์ (Qualified Pilot) สายการบินแบบต้นทุนต่ำ เน้นการบริหารบุคลากรโดยเน้นการรับบุคลากรเป็นแบบ นักบินที่มีประสบการณ์ (Qualified Pilot) 7. ทักษะของสายการบิน (Skill of Airlines) สายการบินแบบทั่วไป เน้นการบริหารสายการบินที่มีบุคลากรในหน่วยงานทั้งหมดซึ่งรวมถึงนักบินของสายการบินในกลุ่มนี้มีทักษะและความสามารถสูงซึ่งเป็นที่ยอมรับ สายการบินแบบต้นทุนต่ำ ไม่เน้นทักษะความถนัดหรือความชาญฉลาดพิเศษ (Aptitudes and Special Talents) มาก แต่ก็ยังคงมาตรฐานตามที่กรมการบิน พลเรือนได้กำหนดไว้ในคุณสมบัติที่นักบินสามารถทำการบินได้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักบินโดยภาพรวม เพศชาย จะมีมาก อายุการทำงานของนักบินเฉลี่ยอยู่ที่ 25-55 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และปริญญาโทเป็นส่วนมาก ผู้ช่วยนักบินอาวุโส (Senior Co-Pilot) จะพบมากในส่วนของสายการบินแบบทั่วไป และ กับต้นจะพบมากในส่วนของสายการบินต้นทุน ประสิทธิภาพการทำงานการบิน ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป และ ประสบการณ์ชั่วโมงบิน ตั้งแต่ 5,001 ชั่วโมง ขึ้นไป สถานภาพสมรส และ โสด รวมถึง รายได้เฉลี่ยในหน้าที่ต่อเดือนอยู่ในเกณฑ์ 150,001-200,000 บาท และ สูงกว่า 250,000 บาท ส่วนที่ 2. ประเทศที่นักบินต้องการไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนมากที่สุด คือ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และ เวียดนาม รวมถึง ความคาดหวังของปัจจัยในการปฏิบัติงานของนักบิน ของสายการบินแบบทั่วไป โดยมุมมองของนักบิน เริ่มจาก เงินเดือนและเบี้ย

เลี้ยง ความสบายใจในการทำงาน สวัสดิการครอบครัวและค่ารักษาพยาบาล โบนัส ความก้าวหน้าอาชีพ และ ชื่อเสียงบริษัท ส่วนความคาดหวังของปัจจัยในการปฏิบัติงานของนักบิน ของสายการบินแบบต้นทุนต่ำ เงินเดือนและเบี้ยเลี้ยง ความสบายใจในการทำงาน สวัสดิการครอบครัว และค่ารักษาพยาบาล ความความก้าวหน้าอาชีพ ชื่อเสียงบริษัท และโบนัส ซึ่งจะเห็นได้ว่านักบินของสายการบินต้นทุนต่ำและสายการบินแบบทั่วไปได้เน้นถึงความสบายใจในการทำงานและความก้าวหน้าทางอาชีพนักบิน ซึ่งมุมมองเหมือนกัน โดยต่างที่ สายการบินต้นทุนต่ำ จะเห็นความสำคัญของโบนัสของสายการบินเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนที่ 3. ความคาดหวังของปัจจัยในการปฏิบัติงานของนักบินของสถานการณ์ในองค์กร พบว่า ปัจจัยหรือองค์ประกอบด้านต่างๆ ยังขาดความชัดเจนซึ่งนักบินให้ความสำคัญสูงแต่สถานการณ์ในองค์กรมีอยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างน้อย

ส่วนที่ 4. ความคาดหวังของปัจจัยในการปฏิบัติงานของนักบินของความคาดหวังในองค์กร พบว่า โดยนักบินให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการบริหารงานของฝ่ายการบิน เกี่ยวกับนโยบายการบริหารงานด้านการบินของสายการบินมีความชัดเจน การประชาสัมพันธ์นโยบายที่เกี่ยวข้องกับนักบินของสายการบิน มีความชัดเจน การวางแผนกำลังคน (นักบิน) สอดคล้องกับแผนการบินของ สายการบิน ด้าน กรอบข้อตกลงในกรอบการเปิดเสรีการค้าและบริการ ทางด้านการขนส่งทางอากาศ โดยนักบินให้ความสำคัญเกี่ยวกับ กรอบข้อตกลงการเปิดเสรีการค้าและบริการ ทางด้านการขนส่งทางอากาศ ส่งเสริมการแข่งขันให้สายการบินดึงตัวนักบินที่มีความสามารถสูง

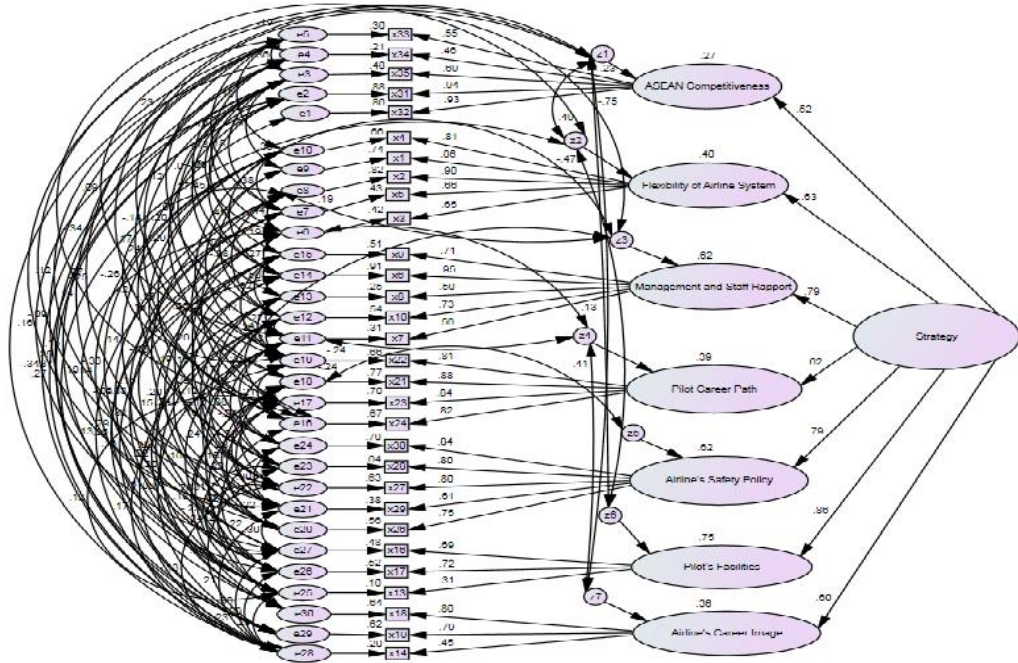
ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 4 ได้ทำการสรุปผลการวิจัยในส่วนนี้แบ่งเป็น 4 ส่วนได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) พบว่า องค์ประกอบที่มีกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ คือ องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการแข่งขันของการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Competitiveness) องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการงานของสายการบิน (Flexibility of Airline System) องค์ประกอบที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักบิน (Management and Staff Rapport) องค์ประกอบที่ 4 ความก้าวหน้าทางอาชีพของนักบิน (Pilot Career Path) องค์ประกอบที่ 5 นโยบายทางด้านความปลอดภัยในการทำงานของสายการบิน (Airline's Safety Policy) องค์ประกอบที่ 6 การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของนักบิน (Pilot's Facilities) และ องค์ประกอบที่ 7 ภาพลักษณ์สำหรับอาชีพของสายการบิน (Airline's Career Image)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

2.1 ผลของโมเดลตัวแบบกลยุทธ์การตลาดภายในของกลุ่มสายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline) พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของนักบิน (Pilot's Facilities) องค์ประกอบที่ 2 นโยบายทางด้านความปลอดภัยในการทำงานของสายการบิน (Airline's Safety Policy) องค์ประกอบที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักบิน (Management and Staff Rapport) องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการงานของสายการบิน (Flexibility of Airline System) องค์ประกอบที่ 5 ความก้าวหน้าทางอาชีพของนักบิน (Pilot Career Path) องค์ประกอบที่ 6 ภาพลักษณ์สำหรับอาชีพของสายการบิน

(Airline's Career Image) องค์ประกอบที่ 7 ความสามารถในการแข่งขันของการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Competitiveness) โดยแสดงรายละเอียดได้ดังรูปต่อไปนี้

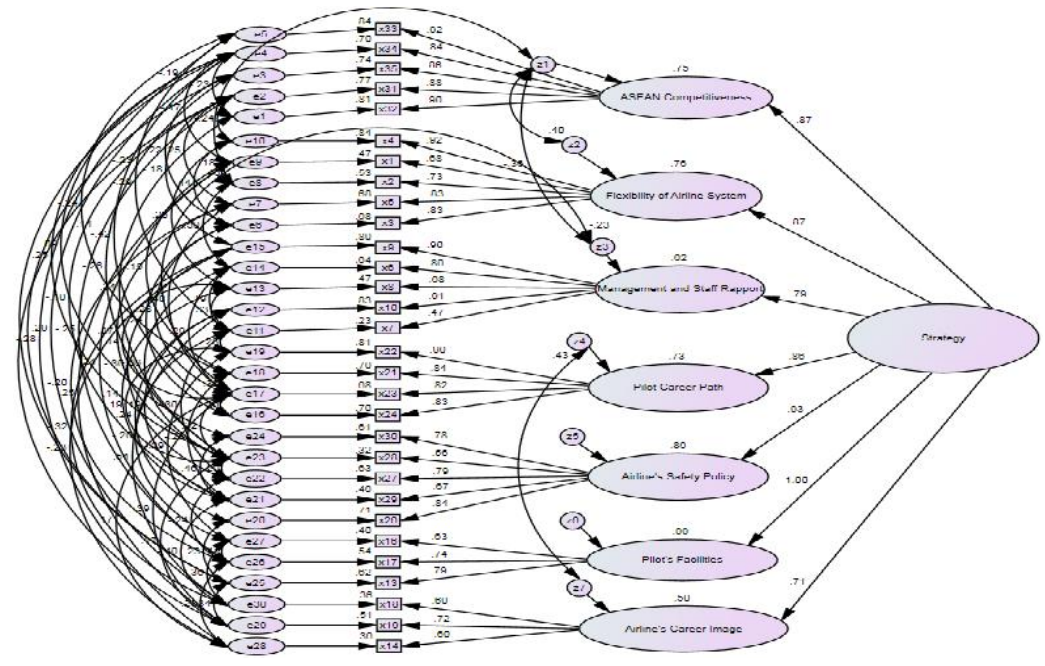

ภาพที่ 1 ผลของโมเดลตัวแบบกลยุทธ์การตลาดภายในของกลุ่มสายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline)

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปผลองค์ประกอบปัจจัยเชิงยืนยันอันดับสอง ได้จำนวน จำนวน 26 องค์ประกอบปัจจัย จากการรวมปัจจัยทั้งหมด 7 ด้าน และ ค่าสถิติที่ได้ คือ ไคสแควร์ /ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (χ^2 / df) = 2.680 ค่าสถิติ Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.067 และ ค่า Root Mean Square Residual (RMR) = 0.074 ค่าสถิติ GFI = 0.926, AGFI = 0.913, NFI = 0.919, IFI = 0.948, TLI = 0.914, CFI = 0.947 และ ค่าสถิติ HOELTER (.05) = 158 ดังนั้นสามารถนำองค์ประกอบปัจจัยไปได้จริงและยอมรับตามสมมุติฐานหลัก คือ โมเดลตัวแบบกลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบิน ในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศของกลุ่มสายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline) มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 ผลของโมเดลตัวแบบกลยุทธ์การตลาดภายในของกลุ่มสายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของนักบิน (Pilot's Facilities) องค์ประกอบที่ 2 นโยบายทางด้านความปลอดภัยในการทำงานของสายการบิน (Airline's Safety Policy) องค์ประกอบที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักบิน (Management and Staff Rapport) องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการแข่งขันของการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Competitiveness) องค์ประกอบที่ 5 ความก้าวหน้าทางอาชีพของนักบิน (Pilot Career Path) องค์ประกอบที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และ

นักบิน (Management and Staff Rapport) องค์ประกอบที่ 7 ภาพลักษณ์สำหรับอาชีพของสายการบิน (Airline’s Career Image) โดยแสดงรายละเอียดได้ดังรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ผลของโมเดลตัวแบบกลยุทธ์การตลาดภายในของกลุ่มสายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline)

สามารถสรุปผลองค์ประกอบปัจจัยเชิงยืนยันอันดับสอง ได้จำนวน จำนวน 26 องค์ประกอบปัจจัย จากการรวมปัจจัยทั้งหมด 7 ด้าน และ ค่าสถิติที่ได้ คือ ไคสแควร์ /ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (χ^2 / df) = 1.677 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = .061 และ ค่า Root Mean Square Residual (RMR) = .063 ค่าสถิติ GFI = 0.935, AGFI = 0.915, NFI = 0.927, IFI = 0.955, TLI = 0.939, CFI = 0.954 และ ค่าสถิติ HOELTER (.05) = 121 ดังนั้นสามารถนำองค์ประกอบปัจจัยไปใช้ได้จริงและยอมรับตามสมมุติฐานหลัก คือ โมเดลตัวแบบกลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศของกลุ่มสายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.3 ผลของความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล (Model Invariance test Analysis) ของโมเดลตัวแบบกลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ ระหว่างกลุ่มสายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline) กับ กลุ่มสายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) สรุปได้ว่า มีความแปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลตัวแบบกลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ ระหว่างกลุ่มสายการบินแบบทั่วไป กับ กลุ่มสาย

การบินแบบต้นทุนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานและยอมรับสมมุติฐานรองที่ได้กำหนดสมมุติฐานไว้

อภิปรายผล

จากการอภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์จำนวน 4 ข้อ สามารถนำเสนอกลยุทธ์ โดยเรียงลำดับความสำคัญของการดำเนินกลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ คือ กลยุทธ์ พาร์ (Par Strategy)

ภาพที่ 3 การนำเสนอกลยุทธ์พาร์ (PAR Strategy)

การนำเสนอกลยุทธ์พาร์ (PAR Strategy) การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ ของกลุ่มสายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline) และ กลุ่มสายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline)

กลุ่มสายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline)

1. กลยุทธ์ P ประกอบด้วย 1.1 กลยุทธ์การสร้างความก้าวหน้าทางอาชีพของนักบิน (Pilot Career Path) กลยุทธ์นี้มุ่งเน้นกลุ่มนักบินที่ยังไม่ได้เป็นกัปตัน คือ กลุ่มผู้ช่วยนักบิน (Junior Co-Pilot) กลุ่มผู้ช่วยนักบินอาวุโส (Senior Co-Pilot) และ กลุ่มพร้อมที่จะเป็นกัปตัน (Captain Candidate) ซึ่งนักบินต้องการความก้าวหน้าในอาชีพในแต่ละช่วง รวมถึงขึ้นอยู่กับระบบการบริหารของสายการบิน ซึ่งในปัจจุบันเป็นแบบระบบ Seniority 1.2 กลยุทธ์การสร้างการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของนักบิน (Pilot's Facilities) 1.2.1 การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับนักบินสำหรับทำการบิน เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายในการใช้อุปกรณ์เพื่อทำการบินของนักบิน 1.2.2 การบริการห้องพักนักบินส่วนตัว (เช่น Pilot Lounge) เพื่อให้ให้นักบินเกิดความเป็นส่วนตัว และสามารถผ่อนคลายได้จริงก่อนทำการบิน

2. กลยุทธ์ A ประกอบด้วย 2.1 กลยุทธ์การสร้างความสามารถในการแข่งขันของการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Competitiveness) สายการบินต้องมุ่งเน้นความสามารถในเรื่องของศักยภาพการแข่งขันของสายการบินระหว่างในกลุ่มประเทศอาเซียนกันเองได้ก่อนที่จะไปแข่งขันใน

ตลาดโลก 2.2 กลยุทธ์การสร้างความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการงานของสายการบิน (Flexibility of Airline System) โดยผู้บริหารสายการบินต้องเข้าใจระบบธุรกิจสายการบินอย่างชัดเจน 2.3 กลยุทธ์การกำหนดนโยบายทางด้านความปลอดภัยในการทำงานของสายการบิน (Airline's Safety Policy) ซึ่งต้องกำหนดนโยบายทางด้านความปลอดภัยของนักบินและระหว่างนักบินทำการบินให้สูงสุด 2.4 กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์สำหรับอาชีพของสายการบิน (Airline's Career Image) ในทางปฏิบัตินักบินต้องการทำการบินในองค์กรธุรกิจสายการบินที่มีชื่อเสียงระดับต้นๆ

3. กลยุทธ์ R ประกอบด้วย 3.1 กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักบิน (Management and Staff Rapport) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักบิน ให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยอมรับความคิดเห็นของนักบิน และชี้แจงข้อสงสัยของนักบินที่หัวหน้างานไม่สามารถปฏิบัติหรืออนุญาตให้ทำได้

กลุ่มสายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline)

การนำเสนอกลยุทธ์พาร์ (PAR Strategy) ในการตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการธำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ ของกลุ่มสายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline)

1. กลยุทธ์ P ประกอบด้วย 1.1 กลยุทธ์การสร้างความก้าวหน้าทางอาชีพของนักบิน (Pilot Career Path) ต้องการเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางอาชีพของนักบิน ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะเป็นตัวดึงดูดความสนใจ และ การธำรงรักษานักบินให้คงอยู่กับองค์กรสายการบินแบบต้นทุนต่ำได้ 1.2 กลยุทธ์การสร้างการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของนักบิน (Pilot's Facilities) สายการบินควรสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับนักบิน เพื่อให้ให้นักบินมีความพร้อมในการบินมากที่สุด

2. กลยุทธ์ A ประกอบด้วย 2.1 กลยุทธ์การสร้างความสามารถในการแข่งขันของการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Competitiveness) สามารถแข่งขันของการมุ่งสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งส่งผลโดยตรงกับนักบินที่มีความเชื่อมั่นและตระหนักถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2.2 กลยุทธ์การสร้างความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการงานของสายการบิน (Flexibility of Airline System) สายการบินควรให้ความยืดหยุ่นในการบริหารงาน 2.3 กลยุทธ์การกำหนดนโยบายทางด้านความปลอดภัยในการทำงานของสายการบิน (Airline's Safety Policy) สายการบินควรมีการจัดเตรียมคู่มือและเอกสารด้านการรักษาสุขภาพ 2.4 กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์สำหรับอาชีพของสายการบิน (Airline's Career Image) ภาพลักษณ์ของสายการบินนั้นเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดนักบินให้มีความต้องการที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่กับสายการบินแบบต้นทุน

3. กลยุทธ์ R ประกอบด้วย กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักบิน (Management and Staff Rapport) สายการบินควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักบิน โดยการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างหัวหน้างาน และสร้างความตระหนักให้หัวหน้างานยอมรับความคิดเห็นของนักบิน การสร้างความตระหนักในการให้คำชมเชยจากหัวหน้างานแก่นักบิน การสร้างความตระหนักของนักบินให้ยอมรับคำแนะนำจากบินอาวุโส และ การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักบินกับเพื่อนนักบิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

1. การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการดำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องขนาดของกลุ่มตัวอย่างระหว่างกลุ่มประเภทสายการบิน โดยทำการแบ่งเป็นประเภทสายการบินคือ สายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline) และ สายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) เป็นสายการบินที่จดทะเบียนสัญชาติไทยที่มีส่วนแบ่งการตลาดในประเทศจัดอันดับอยู่ในระดับต้นๆ เท่านั้น

2. งานวิจัยนี้ไม่ได้วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มในแต่ละด้านระหว่าง ความคาดหวังในการปฏิบัติงานของนักบิน กับ สถานการณ์ของสายการบินที่นักบินทำการปฏิบัติงานของนักบินอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคสถิติขั้นสูงแทนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มซึ่งในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ในส่วนของการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลต้นแบบกลยุทธ์การตลาดภายในสำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการดำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ นั้นได้ทำการทดสอบและทราบถึงความแปรเปลี่ยนระหว่างรูปแบบของโมเดลระหว่างสายการบินแบบทั่วไป (Legacy Airline) และ สายการบินแบบต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) จากการทดสอบสมมติฐานแล้ว

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอแนะ ให้ผู้ประกอบการสายการบินจัดทำกรเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ประกอบการ และนักบินของสายการบินต่างชาติ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างความจงรักภักดีของนักบินและแนวทางการดำรงรักษานักบินของสายการบินต่างชาติ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อทำผู้ประกอบการสายการบินสามารถนำเสนอกลยุทธ์กับนักบินต่างชาติในการดำรงรักษานักบินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ผู้สนใจทำการวิจัย ทำการหาอิทธิพลเชิงสาเหตุทางตรงและทางอ้อมรายด้าน ในการบริหารตามแต่ละกลุ่มกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอกลยุทธ์ของโมเดลต้นแบบของกลยุทธ์การตลาดภายใน สำหรับการส่งเสริมความจงรักภักดี และการดำรงรักษานักบินในธุรกิจการขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศไปแล้ว

3. การวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ผู้สนใจทำการวิจัย ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยในส่วนแนวทางการความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างผู้ปฏิบัติงานของนักบินกับเพื่อนนักบิน ซึ่งผู้ประกอบการสามารถแนวทางการบริหารการตลาดทางด้านความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานต่อไป

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วยโปรแกรม AMOS. เอกสารประกอบการอบรมการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วยโปรแกรม AMOS ศูนย์ให้คำปรึกษาและวิจัยทางสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- คุณานันท์. (2554). **The Analytical Diamond of National Advantage for International Air Transport Business: An ASEAN Perspective**. Journal of 3rd RUTIC, Pattaya, Thailand, 14-16 December, 2011.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- นราศรี ไวนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **โมเดลลิสม์: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). **วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ**. เอกสารประกอบการอบรมวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ Research Zone (2012): Phase 55 ระหว่างวันที่ 14 – 17 กุมภาพันธ์ 2555.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2550). **คู่มือการทำวิจัยตลาดเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- Arbuckle. J. J. (1995). **AMOS user, s guide**. Chicago: Small Waters Corporation.
- Byrne, Barbara M. (2001). **Structural equation modeling with AMOS: basic concepts, applications, and programming**. Hahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kotler. P. (2010). **Marketing Management and Consumer Behavior**. 13 th Edition New Jersey: Prentice Hall.
- Parasuraman. A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1988). **SERVQUAL: A Multi-item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality**. Journal of Retailing 64 (1)

ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน

A MODEL OF SERVICE MARKETING STRATEGY FOR THAILAND'S TRAVEL AGENT
COMPANIES IN INTERNATIONAL TOUR BUSINESS MANAGEMENT OF
THAILAND/CHINA

ธิตินันต์ ชาญโกศล และสุรพิชัย พรหมสิทธิ์
Thitinan Chankoson and Surapit Promsit

หลักสูตร วิทยาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจบริการระหว่างประเทศ
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 1) เพื่อสำรวจสภาพและความคิดเห็นของบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีน (Travel Agents) ในการทำธุรกิจร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทย 2) เพื่อสำรวจสภาพและแนวทางการให้บริการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทยต่อนักท่องเที่ยวชาวจีน 3) เพื่อสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการผ่านบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีนในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย และ 4) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การออกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร หรือผู้จัดการฝ่ายการตลาด ของบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีน (Travel Agents) จำนวน 8 แห่ง ตัวแทนผู้บริหาร หรือผู้จัดการฝ่ายการตลาด ของบริษัทนำเที่ยวของไทย จำนวน 10 แห่ง ตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 5 ราย และ ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากบทสัมภาษณ์ของผู้สื่อข่าว เอกสารวิชาการ บทความ รวมถึง ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่ประเทศไทยอย่างน้อยหนึ่งครั้ง โดยผ่านการใช้บริการ บริษัทนำเที่ยวของไทย จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็นในการสุ่มตัวอย่าง (Non-Probability Sampling) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยวิธีบอกต่อ หรือ วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเครือข่ายจากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้บริหาร หรือผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เคยเดินทางมายังประเทศไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับสถิติอ้างอิง ทำการทดสอบสมมติฐาน และ ค้นหาค่าตัวแบบกล

ยู่ที่นั่น เลือกใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และการวิเคราะห์โมเดลสมการ
โครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิจัยพบว่า

ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศ
ไทย/จีน เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจนำ
เที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน และผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วย
กระบวนการ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) และ ทำการ
ตรวจสอบ ความกลมกลืนของโมเดลแบบข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม (Overall Model Fit
Measure) และประเมินความกลมกลืนของผลลัพธ์ในส่วนประกอบที่สำคัญของโมเดล (Component
Fit Measure) โดยใช้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)
ซึ่งได้ผลการวิจัย ด้วยการพัฒนาจากเทคนิค การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสาม (Third
Order Confirmatory Factor Analysis) สามารถนำเสนอได้เป็น ตัวแบบกลยุทธ์ “PRO-ACT”
ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการอย่างมีระดับ ด้วยความยินดี และ เต็ม
ใจบริการ (People Oriented) กลยุทธ์ส่งเสริม และเพิ่มศักยภาพให้กับธุรกิจ ด้านภาพลักษณ์ และ
ชื่อเสียง (Reputation) กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับโอกาส และสิ่งที่เกื้อหนุนทางการตลาด ของความเป็น
ประชาคมอาเซียน ภาคบริการ การท่องเที่ยว (ASEAN/Service Oriented) กลยุทธ์ที่เป็น การสร้าง
ความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว ด้วยรูปแบบของการรับรอง และมีความเชื่อมั่น (Assurance) กลยุทธ์
การนำเสนอการบริการแบบเหนือระดับของความหลากหลาย และความเหมือนที่แตกต่างบนความ
ต่างที่เหมือนกันของการบริการที่ได้รับการเลือกสรร (Choices of Product) กลยุทธ์การเตรียมความ
พร้อมในการทำงานแบบบูรณาการ โดยมีความร่วมมือกับหลายๆหน่วย เพื่อการบริการที่มีความฉับไว
สม่ำเสมอ และรวดเร็ว (Timeliness)

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to survey the conditions and opinions
of Chinese Travel Agents on doing business with Thai travel agents, 2) to survey
conditions and service policy of Thai travel agents to Chinese tourists, 3) to survey
the needs of Chinese tourists on the decision-making process in selection of services
for travelling to Thailand through Chinese travel agents and 4) to determine a
marketing strategy for travel agent companies between Thailand/China. This research
combined a research methodology between qualitative research and quantitative
research, with tools for data collection including; in-depth interviews, questionnaires
and focus group interviews. Samples of this study were management representatives
or marketing managers of 8 Chinese travel agents, management representative or
marketing managers of 10 Thai travel agents, 5 relevant representatives of the
government sector, Thailand/China tourism experts and tourism scholars. The
secondary data was obtained from the interviews by journalists, academic

documents, articles, and the information from 400 Chinese tourists who have travelled to Thailand at least once through Thai travel agents. The samples of this study were randomized by non-probability sampling. Qualitative data was obtained by the use of snowball sampling or network sampling from management representatives or experts who have been interviewed. As well, quantitative data was obtained by the use of purposive random sampling from Chinese tourists who have visited Thailand. Statistics used for data analysis were frequency distribution, percentages, mean and standard deviation. Referable statistics for hypothesis test and statistical search were calculated by factor analysis and Structural Equation Modeling (SEM).

The results showed that:

Service marketing strategy presentations for Travel Agency Companies of Thailand/China that analyses compatibility obtained from in-depth interview, travel agents groups of Thailand/China and result from factor analysis with Exploratory Factor Analysis (EFA) process, verification of conformity of Overall Model Fit Measure, and evaluation conformity of result in the important component of Model (Component Fit Measure) were analyzed by using Confirmatory Factor Analysis (CFA). The research result obtained from the development of Third Order Confirmatory Factor Analysis could be presented as “PRO-ACT” strategy, consisting of 6 strategies namely P-Strategy which related to high class services with welcome and service mind (People oriented), R-Strategy which encouraged and enhance business potential in the form of image and reputation (Reputation), O-Strategy which related to opportunity and marketing support of ASEAN, tourism service sector (ASEAN/Service Oriented), A-Strategy which built confidence of tourists in the form of assurance, C-Strategy which was the presentation on privilege service of diversity and different similarity on same difference, choice of product service, and T-Strategy which prepared readiness for integrated working and collaborating with various agencies with promptness, constancy and fastness (Timeliness).

คำสำคัญ

กลยุทธ์การตลาดบริการ ธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศ จีน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญต่อ ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย และจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ นำรายได้ และเงินตราเข้าสู่ประเทศ ทั้งยังผลต่อ ธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรง และทางอ้อม ดังรายงานที่ระบุว่า ปี พ.ศ. 2552 ผลิตภัณฑ์

มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product-GDP) มีมูลค่า 9,041 พันล้านบาท ซึ่งเกิดจากธุรกิจภาคบริการมูลค่า 2,814 พันล้านบาท เป็นสัดส่วนร้อยละ 31.12 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สามารถสร้างรายได้จากธุรกิจบริการ การท่องเที่ยวมูลค่า 912.60 พันล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554) จากแนวโน้มตลาดท่องเที่ยวของโลก แสดงให้เห็นว่า มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้พยากรณ์ว่า ทั่วโลก ในปีพ.ศ. 2547 ได้คาดการณ์ว่า ปีพ.ศ. 2563 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางระหว่างประเทศจำนวนกว่า 1.5 พันล้านคน โดยเฉพาะแถบเอเชียแปซิฟิกจะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเป็นอันดับที่ 2 ของโลก จำนวนประมาณ 397 ล้านคน อัตราเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6.5 ต่อปี (ภูมิศาสตร์ของประเทศไทยอยู่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งเป็นหนึ่งในแหล่งจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว) จากความสำคัญตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทย และจีน เริ่มต้นจากความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ผู้นำของสองประเทศมีการเยี่ยมเยียนระหว่างกันจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ และความร่วมมืออันดีของทั้งสองประเทศ รวมถึง สัมพันธไมตรี จนกลายมาเป็นมิตรประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงส่งผลให้เกิดความไว้วางใจ การอำนวยความสะดวกและ ความร่วมมือ เรียกว่า “สายสัมพันธ์สองแผ่นดิน” (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2554) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย / จีนนั้น ยังมีการพัฒนายกระดับขึ้น เป็นทั้งกรอบทวิภาคี พหุภาคี และเวทีระดับภูมิภาค ภายหลังจากเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน ได้เปิดดำเนินการเดือนมกราคม พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมา อาเซียนถือว่าเป็นหุ้นส่วนทางการค้าใหญ่อันดับ 3 ของประเทศจีนของยอดการค้าแบบทวิภาคีระหว่างจีนกับเขตการค้าเสรีอาเซียนคิดเป็น 21,480 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยความร่วมมือของเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน จะมีประชากรประมาณกว่า 1,900 ล้านคน (เป็นสองเท่าของประชากรสหรัฐ) ถือได้ว่าเป็นเขตการค้าที่มีตลาดใหญ่ที่สุด (CRI, 2010)

ตลาดนักท่องเที่ยวจีน มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยวของประเทศไทย ดังรายงานของ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2552) กล่าวว่า ตลาดนักท่องเที่ยวจีนนับว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยมีจำนวนมากเป็นอันดับที่ 4 รองจากมาเลเซีย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ตามลำดับ ด้วยตลาดท่องเที่ยวจีนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติ ใน ปีพ.ศ. 2552 พ.ศ. 2553 และสถิติรวมระหว่างเดือน ม.ค - มิ.ย. พ.ศ. 2554 นั้น มีนักท่องเที่ยวชาวจีน (เฉพาะชาวจีนแผ่นดินใหญ่) เดินทางมายังประเทศไทยประมาณ 777,508 คน 1,122,219 คนและครึ่งปีแรก จำนวน 793,266 คน ตามลำดับ (อิตินันท์ ชาญโกศล, 2554 อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว, 2554) ปัจจุบันนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2555) ได้รายงานเพิ่มเติมว่า ตลาดนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยมีการเติบโตแซงหน้าประเทศญี่ปุ่นขึ้นมาครองอันดับ 2 รองจากประเทศมาเลเซียแล้ว นั้นแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความต้องการเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ดังเช่น การรวบรวมข้อมูลจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติจีน (2011) และ สำนักงานการบริหารการท่องเที่ยวแห่งชาติจีน (2011) แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยถูกจัดลำดับอยู่ในบัญชีรายชื่อประเทศที่ชาวจีนนิยมเลือกไปท่องเที่ยว 10 อันดับแรก ขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีนเปลี่ยนไปจากรูปแบบเดิม โดยที่นักท่องเที่ยวชาวจีนเริ่มให้ความสำคัญต่อคุณภาพการให้บริการมากขึ้น ดังที่ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2555) ระบุว่า สำหรับตลาดนักท่องเที่ยวจีน

แนวโน้มพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีน เริ่มมีการขยายสู่กลุ่มชาวจีนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาและมีรายได้สูงมากขึ้น มีความมุ่งหวังต่อการหาประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว และพร้อมที่จะใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวในราคาที่สูงขึ้น เพื่อแลกกับการบริการที่มีคุณภาพ ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของไทย ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกระจายรายได้ การสร้างงาน การประสออุปสรรคทางการค้าในการเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ รวมถึง ผู้บริโภคสินค้าในอุตสาหกรรมบริการ ดังนั้น ผู้ประกอบการที่จะสามารถดำรงอยู่รอดได้นั้น ต้องมีความสามารถในการบริหาร และสามารถประยุกต์ปรับเปลี่ยนแนวคิดและปรับตัวตามสภาพแวดล้อมของการบริการที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังที่ Lovelock & Wright (2002) Lovelock & Wirtz (2007) ได้กล่าวถึง ปัจจัยด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกันเพิ่มเติม ได้แก่ นโยบายรัฐบาล (Government Policies) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Changes) แนวโน้มของธุรกิจ (Business Trends) ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีข่าวสาร (Advances in Information Technology) และ การพัฒนาสู่นานาชาติและระดับสากล (Globalization) ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย /จีน เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไทย ได้รับประโยชน์สำหรับการเตรียมความพร้อมต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถเชิงการแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยและจีน รวมถึง เข้าใจถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีน ในการเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจนำเที่ยวของไทย ตลอดจน ยังผลให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีภาคบริการบริการมากที่สุดในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน ควรมีแนวทางและกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพ และความคิดเห็นของบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีน (Travel Agents) ในการทำธุรกิจร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทย
2. เพื่อสำรวจสภาพ และแนวทางการให้บริการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทยต่อนักท่องเที่ยวชาวจีน
3. เพื่อสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อ กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการผ่าน บริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีนในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย
4. เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย /จีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีการดำเนินการ

วิจัย คือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การออกแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group)

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัยครั้งนี้ พิจารณากลุ่มตัวอย่าง (Sample) จากหลักเกณฑ์ที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น ในการสุ่มตัวอย่าง (Non-Probability Sampling) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างโดยวิธีบอกต่อ (Snowball Sampling) หรือ การสุ่มตัวอย่างแบบเครือข่าย (Network Sampling) โดยเริ่มจากผู้เชี่ยวชาญ หรือบุคคลสำคัญ และขยายกลุ่มตัวอย่างจากการช่วยแนะนำผู้ที่สมควรเป็นกลุ่มตัวอย่างคนต่อไป และ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญใจ ศรีสถิตย่นรากูร, 2550; ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร หรือผู้จัดการฝ่ายการตลาดของบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีน (Travel Agents) หรือ บริษัทผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวในประเทศจีน จำนวน 8 แห่ง 2) ผู้บริหาร หรือผู้จัดการฝ่ายการตลาดของบริษัทนำเที่ยวของไทย หรือ บริษัทผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 10 แห่ง 3) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรรัฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว หรือผู้มีประสบการณ์ ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย /จีน และนักวิชาการ จำนวน 5 ราย และ ข้อมูลทฤษฎีภูมิที่ได้จากบทสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว หนังสือ บทความ บทวิเคราะห์ และสถิติ 4) ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่ประเทศไทยอย่างน้อยหนึ่งครั้ง โดยผ่านการใช้บริการบริษัทนำเที่ยวของไทย ในพฤติกรรมการเดินทางมาใช้บริการ และกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย โดยคำนวณขนาดประชากรเป้าหมายที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศจีน (เฉพาะชาวจีนแผ่นดินใหญ่) ที่เดินทางมายังประเทศไทย ปีพ.ศ. 2553 เท่ากับจำนวน 1,122,219 คน (ธิตินันท์ ชาญโกศล, 2554 อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว, 2554) เพื่อนำไปอ้างอิงถึง จำนวนประชากรทั้งหมด (Inference Statistics) โดยใช้วิธีการ คำนวณหากกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (Finite Population) ซึ่งกำหนดระดับ ความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวนทั้งสิ้น 400 คน 5) ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 12 ท่าน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อพิจารณายืนยันผล (Confirm) ประเมิน และให้ข้อเสนอแนะถึงความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบการสัมภาษณ์ (Interview Form) โดยได้ออกแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สำหรับ บริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีน (Travel Agents) บริษัทนำเที่ยวของไทย และตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรรัฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน และนักวิชาการ

2.2 แบบการสัมภาษณ์ (Interview Form) โดยได้ออกแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สำหรับ ตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวของ การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อพิจารณายืนยันผล (Confirm) ประเมินและให้ข้อเสนอแนะถึงความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติจริง

2.3 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยได้ออกแบบมุ่งเน้นการถามความเป็นจริง (Fact) ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนถึง พฤติกรรมการเดินทางมาใช้บริการ และกระบวนการ

ตัดสินใจเลือกใช้บริการในการเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง ความชัดเจนของข้อความ และความน่าเชื่อถือ ดังนี้

ขั้นตอนแรก การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ผ่านแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ และประสบการณ์เฉพาะด้าน จำนวน 9 ท่าน พิจารณาความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งข้อความ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มากกว่า 0.5 ทุกข้อ

ขั้นตอนที่สอง ทดสอบคุณภาพความชัดเจนของข้อความ ซึ่งทำการทดสอบโดยผ่าน นักศึกษาชาวจีนระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว จำนวน 30 คน นักวิชาการ (ภาษาศาสตร์) และผู้เชี่ยวชาญทางภาษา จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพทางภาษา เพื่อให้ได้ข้อความในแบบสอบถาม ที่มีความชัดเจนมากที่สุด สำหรับการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล จากนักท่องเที่ยวชาวจีน

ขั้นตอนสุดท้าย การหาค่าความเชื่อมั่นหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยการนำไปทดลอง (Pilot Survey) กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน โดยผลทดสอบความน่าเชื่อถือ เท่ากับ 0.937 ซึ่งมีค่าทดสอบอยู่ในระดับที่สูง และเป็นเกณฑ์ที่นำไปใช้ศึกษาได้

ทั้งนี้ โครงสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวจีน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 11 ข้อ ส่วนที่ 3 ระดับความสำคัญของ ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวชาวจีน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 14 ข้อ ส่วนที่ 4 ระดับความสำคัญของ ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการให้บริการของบริษัทนำเที่ยวของไทย ในประเทศไทย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 18 ข้อ ส่วนที่ 5 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีต่อการได้รับบริการของบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวชาวจีนและหรือบริษัทนำเที่ยวของไทยในประเทศไทย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวนอย่างละ 7 ข้อ รวมเป็น 14 ข้อ ส่วนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวชาวจีน ที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open ended Questions) จำนวน 4 ข้อ ทั้งนี้ แบบสอบถามในส่วนที่ 3 ส่วนที่ 4 และส่วนที่ 5 มีลักษณะข้อความเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีการกำหนดค่าน้ำหนักตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) มีคำตอบแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ของบัทสันภษณ์ บนพื้นฐานจากแนวคิด ทฤษฎี บทความ บทวิเคราะห์ สถิติ บทสัมภาษณ์ของผู้สื่อข่าว งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย โดยการตีความหมาย สังเคราะห์ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหา รวมถึง ทำการสรุปประเด็นสำคัญของบัทสันภษณ์เชิงลึก

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวม ซึ่งได้มีการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง ความชัดเจนของข้อความและความน่าเชื่อถือ ที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ และสรุปประเด็นโดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐาน และขั้นสูง คือ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequencies Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วยการใช้การวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model Analysis: SEM)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน ได้ผลสรุปผลดังนี้

1. สภาพและความคิดเห็นของบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีน (Travel Agents) ในการทำธุรกิจร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทย พบว่า มีแนวทางดำเนินธุรกิจ โดยมีเกณฑ์หลักในการพิจารณา คือ ความไว้วางใจและประสบการณ์ในอดีต รองลงมาคือ การให้บริการในโปรแกรมทัวร์ ที่มุ่งเน้นความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางชายฝั่งทะเล และหาดทราย ถัดมาคือ ค่าครองชีพ ความเหมาะสมของราคาที่คุ้มค่าและประหยัด สุดท้ายคือ ทัวร์ที่มีมาตรฐานและคุณภาพ

2. สภาพและแนวทางการให้บริการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไทยต่อนักท่องเที่ยวจีน พบว่า ให้ความสำคัญต่อการจัดโปรแกรมทัวร์และรูปแบบการท่องเที่ยว ที่เน้นตามระดับความต้องการของลูกค้า มีมาตรฐานและคุณภาพ ราคาที่คุ้มค่าทัวร์เหมาะสมและคุ้มค่าต่อการมาท่องเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบาย เชื่อมั่น มีจริยธรรมทางอาชีพ รวมถึงการให้บริการแบบมีอาชีพ ถ้อยทีถ้อยอาศัยและคำนึงถึงความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด

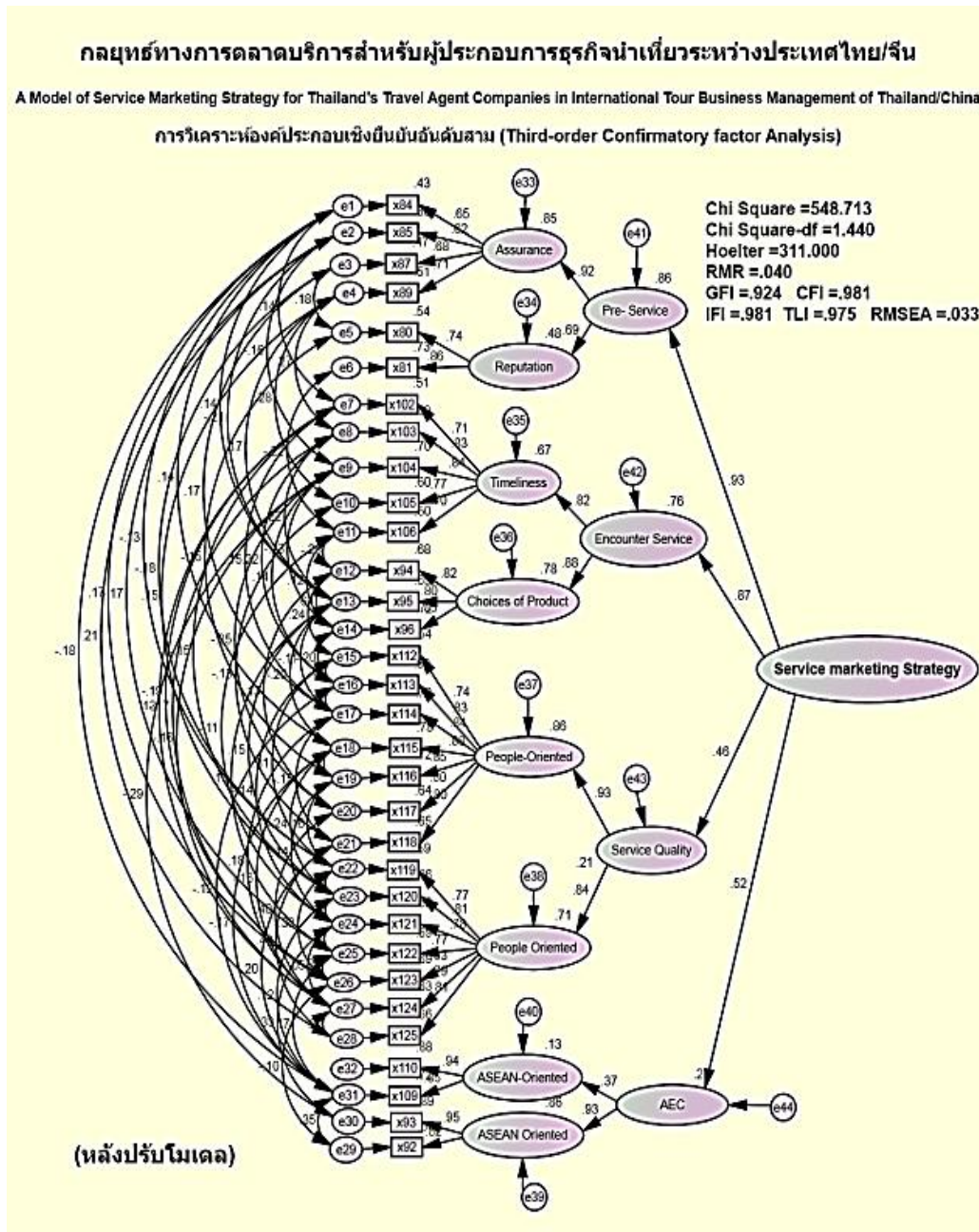
3. นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่ประเทศไทยอย่างน้อยหนึ่งครั้ง โดยผ่านการใช้บริการของบริษัทนำเที่ยวของไทย แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

3.1 ผลสำรวจข้อมูลทั่วไปและสถิติเชิงพรรณนา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า พนักงานบริษัท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำแนกตามมณฑลเป่ย์จิง (ปักกิ่ง) ร้อยละ 16.75 ข้อมูลการเข้ามาท่องเที่ยว ในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมาเดินทางมา 1 ครั้งมีจำนวนมากที่สุด นักท่องเที่ยวเป็นผู้ตัดสินใจ ระยะเวลาเฉลี่ย 6-7 วัน นิยมเดินทางมาช่วงเวลาปิดภาคเรียน (ช่วงเวลาที่ว่างที่สะดวก) มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย 20,001-35,000 บาท หากมาท่องเที่ยวในประเทศไทยอีกครั้งเลือกมาด้วยตัวเอง วัตถุประสงค์หลักมาท่องเที่ยว คือ พักผ่อน และท่องเที่ยวทางทะเล สถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลที่ต้องการมา คือ ชลบุรี (บางแสน เกาะสีชัง พัทยา) และภูเก็ต การใช้จ่ายในการท่องเที่ยว คือ อาหารและเครื่องดื่ม ความบันเทิง (ยามราตรี) สินค้าที่ระลึก สินค้าแปรรูปทางการเกษตร (ผลไม้แห้ง อาหารทะเลตากแห้ง) การช้อปปิ้งผลิตภัณฑ์ (ร้าน NaRaYa ร้านจิม ทอมสัน) และสินค้าที่ทำจากสัตว์ (กระเป๋า/รองเท้า/เข็มขัดหนังจระเข้ หรือปลาคะเบน เป็นต้น) สาเหตุที่เลือกใช้บริการบริษัทนำเที่ยว คือ ได้ขอแนะนำการเดินทางท่องเที่ยว ประหยัดค่าใช้จ่าย (ควบคุมเงินงบประมาณได้) เกิดความอบอุ่นใจ (เดินทางเป็นกลุ่มใหญ่ และพักผ่อนเป็นกลุ่ม) สะดวกสบาย (บริษัทนำเที่ยวดำเนินการให้ทุกอย่าง) มีความ

ปลอดภัย (จากการถูกหลอกลวง หรือมิฉฉาชีพ) แหล่งข้อมูลที่ได้รับข่าวสาร คือ การได้รับการแนะนำจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ (เพื่อน เพื่อนร่วมงานญาติพี่น้อง) ระดับความสำคัญของนักท่องเที่ยวเงินต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ บริษัทตัวแทนท่องเที่ยวเงิน และบริษัทนำเที่ยวไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ภาพรวมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภาคบริการ ธุรกิจนำเที่ยวอยู่ในระดับมาก ภาพรวมความพึงพอใจหลังจากได้รับบริการ ที่มีต่อบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวเงิน และบริษัทนำเที่ยวของไทย อยู่ในระดับมาก

3.2 ผลสรุปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) แบบรายด้าน สามารถจัดกลุ่มตัวแปรได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ขั้นตอนก่อนให้บริการ ของการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวเงิน ประกอบด้วย Factor ที่ 1 การรับรอง และมีความเชื่อมั่น (Assurance) Factor ที่ 2 ภาพลักษณ์ และชื่อเสียง (Reputation) องค์ประกอบที่ 2 ขั้นตอนระหว่างบริการ ของการได้รับบริการจากบริษัทนำเที่ยวไทยในประเทศไทย ประกอบด้วย Factor ที่ 3 ความฉับไว สม่ำเสมอ และรวดเร็ว (Timeliness) Factor ที่ 4 การบริการที่ได้รับการเลือกสรร (Choices of Product) องค์ประกอบที่ 3 ขั้นตอนหลังจากให้บริการ ของความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ ประกอบด้วย Factor ที่ 5 การบริการอย่างมีระดับ (People-Oriented) Factor ที่ 6 ความยินดี และเต็มใจบริการ (People Oriented) องค์ประกอบที่ 4 การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภาคบริการ ด้านธุรกิจนำเที่ยว ประกอบด้วย Factor ที่ 7 ความเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN-Oriented) และ Factor ที่ 8 ความเป็นเอกภาพอาเซียน (ASEAN Oriented)

3.3 ผลสรุปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) ที่ได้จากการประเมินความกลมกลืนของโมเดลแบบข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม (Overall Model Fit Measure) และประเมินความกลมกลืนของผลลัพธ์ในส่วนประกอบที่สำคัญของโมเดล (Component Fit Measure) ด้วยเทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสาม (Third Order Confirmatory Factor Analysis) โดยทดสอบผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการ สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน (หลังการปรับโมเดล)

ผลสรุป ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ของตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย /จีน ตามตารางที่ 1

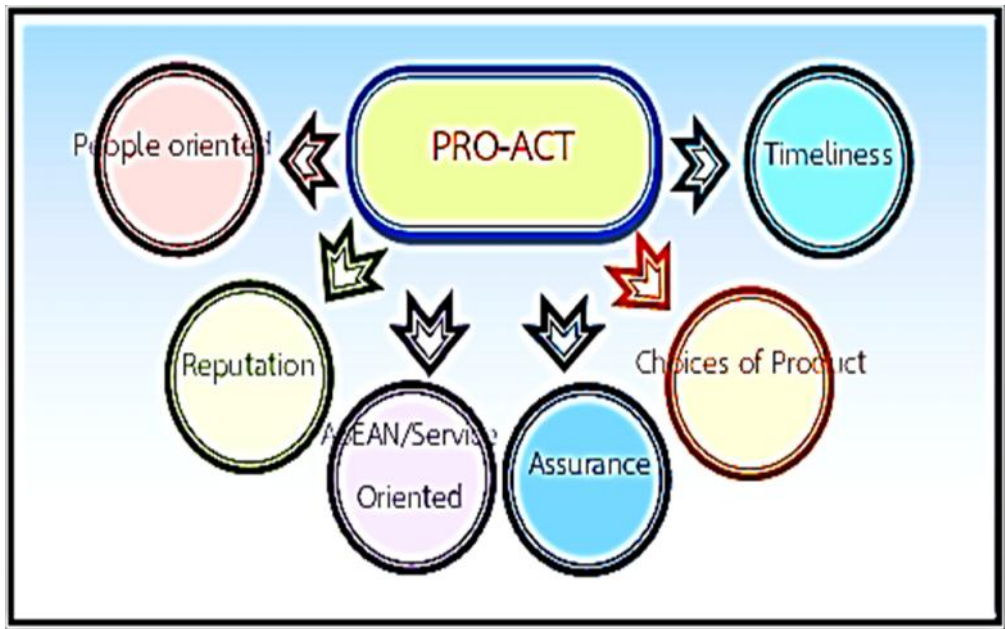
ตารางที่ 1 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์
χ^2 / df (CMIN/DF)	< 2	1.440
GFI	≥ 0.90	0.924
AGFI	≥ 0.90	0.904
NFI	≥ 0.90	0.941
TLI	≥ 0.90	0.975
IFI	≥ 0.90	0.981
CFI	≥ 0.90	0.981
HOELTER	> 200	311
RMR	< 0.08	0.040
RMSEA	< 0.08	0.033
ผลสรุปผ่านเกณฑ์การพิจารณา โมเดลที่ได้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์		

4. ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน สรุปผลวิเคราะห์ความสอดคล้องที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และผลวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ที่พัฒนาจากเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสาม (Third Order Confirmatory Factor Analysis) เสนอตัวแบบกลยุทธ์ “PRO-ACT” ที่ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ P-Strategy เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการอย่างมีระดับ ด้วยความยินดี และเต็มใจ บริการ (People Oriented) กลยุทธ์ R-Strategy เป็นกลยุทธ์ส่งเสริม และเพิ่มศักยภาพให้กับธุรกิจ ด้านภาพลักษณ์ และชื่อเสียง (Reputation) กลยุทธ์ O-Strategy เป็นกลยุทธ์ ที่เกี่ยวข้องกับโอกาส และ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตลาดของความเป็นประชาคมอาเซียน ภาคบริการ การท่องเที่ยว (ASEAN/Service Oriented) กลยุทธ์ A-Strategy เป็นกลยุทธ์สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว ด้วยรูปแบบ การรับรอง และมีความเชื่อมั่น (Assurance) กลยุทธ์ C-Strategy เป็นกลยุทธ์นำเสนอ การบริการแบบเหนือระดับของความหลากหลาย และความเหมือนที่แตกต่างบนความต่างที่เหมือนกัน ของบริการที่ได้รับการเลือกสรร (Choices of Product) กลยุทธ์ T-Strategy เป็นกลยุทธ์เตรียมความพร้อมการทำงานแบบบูรณาการ โดยมีความร่วมมือกับหลายๆหน่วย เพื่อการบริการที่มีความฉับไว สม่ำเสมอ และรวดเร็ว (Timeliness)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำเสนอ ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันเชิงรุก อันนำไปสู่ปัจจัยความสำเร็จ ด้วยหัวใจการให้บริการ ที่มีความเป็นเลิศของธุรกิจ อันทำให้เกิดความเป็นต่อเชิงการแข่งขันตลาดนักท่องเที่ยวจีน เรียกว่า ตัวแบบกลยุทธ์ “PRO-ACT” ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวแบบกลยุทธ์ “PRO-ACT”

กลยุทธ์การบริการอย่างมีระดับ ด้วยความยินดี และเต็มใจบริการ (People Oriented) หมายถึง บุคลากรที่ให้บริการ หรือมีทัศนคติ ถือว่ามีบทบาทสำคัญมากที่สุด ต้องสามารถนำเสนอ บริการที่เหนือระดับ ด้วยความจริงใจ ไม่เอาัดเอาเปรียบ อันเป็นเอกลักษณ์สำคัญในงานบริการนี้ ที่ ต้องมีความเป็นมืออาชีพ กระตือรือร้น ดูแลเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว เต็มใจและจริงใจ ตลอดจน เพิ่ม คุณค่าและความพึงพอใจ ด้วยการดำเนินงานที่มีมาตรฐานและคุณภาพบริการที่ดี เสมือนหนึ่งให้ความ ใส่ใจในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ เพื่อให้พนักงานรู้สึกถึงความ เป็นมิตร และรับรู้ได้ถึง การเป็น บุคคลสำคัญ อันเป็นผลต่อการสร้างประสบการณ์ที่ดี จนเกิดเป็นความประทับใจ และลูกค้าระยยะยาว กับบริษัท พร้อมทั้งเป็นลูกค้าตลอดไป ทั้งนี้ อาจเป็นผลให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีกครั้ง หรือบอก กล่าวกับบุคคลอื่นให้มาใช้บริการกับบริษัทในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิด Bitner, Booms, & Tetreault (1990); Rust, et al. (1996); Lovelock & Wright (2002) ที่ว่า อิทธิพลต่อการรับรู้ของ ลูกค้า และความสำคัญของพฤติกรรมพนักงานให้บริการ ที่แสดงถึงความเต็มใจในการให้บริการ เช่น ดูแลเอาใจใส่ เมื่อได้ประเมินผลการบริการจนเกิดเป็นความรู้สึกพอใจ หรือไม่พอใจ จะเป็นผลถึงความ ตั้งใจในอนาคต (Future Intentions) และความจงรักภักดีต่อธุรกิจ (Customer Loyalty)

กลยุทธ์ส่งเสริม และเพิ่มศักยภาพให้กับธุรกิจ ด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียง (Reputation) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจ ที่มีต่อความสัมพันธ์กับการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจากการได้รับบริการ ของบริษัท อันมีผลต่อชื่อเสียงของสินค้าและบริการ โดยที่ธุรกิจสามารถปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ ไว้กับลูกค้า จนเกิดเป็นความเชื่อถือ ความมั่นใจ ในชื่อเสียงและภาพพจน์ของบริษัท รวมถึง ความ ไว้วางใจในประสบการณ์ที่ผ่านมาของบริษัท สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัย ไพลิน เชิญเพชร (2548)

และ Dick & Basu (1994) Cited in Sheth & Mittal (2004) ที่ว่า การสร้างความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจนั้น มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความภักดีกับธุรกิจ โดยส่วนใหญ่จะเกิดจากการรับรู้ ความรู้สึก หรือประสบการณ์ที่ได้รับ

กลยุทธ์โอกาสและสิ่งที่เกี่ยวข้องหนทางตลาด ของความเป็นประชาคมอาเซียน ภาคบริการการท่องเที่ยว (ASEAN/Service Oriented) หมายถึง รูปแบบความเป็นตลาดเดียว (Single Market) รูปแบบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนเดียวกัน (One Law) และ ความเป็นมาตรฐานและคุณภาพการบริการในระดับเดียวกัน (One Standard Service) ดังนั้น ธุรกิจต้องใช้ศาสตร์ และศิลป์ การบริหารจัดการทางการตลาด ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจที่มีต่อสภาพแวดล้อมการแข่งขันที่เปิดกว้างมากขึ้น ดังเช่น คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (2554) กล่าวว่า การเปิดเสรีภาคการท่องเที่ยวในเรื่องโอกาส ความท้าทายธุรกิจท่องเที่ยวไทย หรือศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2554) เสนอรูปแบบบริการเฉพาะเจาะจงมากขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยวจีน หรือ ดังที่ วีระรัตน์ กิจเลิศไพโรจน์ (2547) คือ การสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันให้กับบริษัทได้ ขึ้นอยู่กับคุณภาพการให้บริการที่ดี

กลยุทธ์การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยว ด้วยรูปแบบการรับรอง และมีความเชื่อมั่น (Assurance) หมายถึง ความเสี่ยงจากหน้าที่ของผู้ให้บริการ หรือสิ่งที่อาจคาดไม่ถึง ซึ่งควบคุมได้ยาก เช่น ความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ (อุทกภัย ภัยพิบัติสึนามิ) ความเสี่ยงทางสังคม เช่น โรคระบาด (ใช้หวัด 2009) และภัยจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง เป็นต้น การบริการเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น และจับต้องไม่ได้ การตัดสินใจเลือกใช้บริการ นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจจะได้รับ โดยบริษัทนำเที่ยวต้องสร้างแผนฉุกเฉิน และแนวทางไว้ล่วงหน้า เพื่อการรับรองและให้ความเชื่อมั่นต่อนักท่องเที่ยว ดังเช่น Swarvooke & Horner (1999) ที่ว่า นักท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อสินค้าท่องเที่ยวแตกต่างจากการซื้อสินค้าอื่น ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน เพราะว่า นักท่องเที่ยวใช้ความละเอียดถี่ถ้วน และคำนึงถึงความเสี่ยงในการจ่ายเงิน เพื่อแลกกับคำมั่นสัญญาว่าจะได้รับบริการที่ดี ดังแนวคิดของ Lovelock & Wright (2002) ที่ว่า การรับประกันบริการ (Service Guarantees) เป็นเครื่องมือที่มีพลังในการส่งเสริมตลาด และทำให้ได้คุณภาพของการบริการ ไม่ว่าจะเป็นการรับประกันด้านมาตรฐานที่ชัดเจน ด้านการจัดการกับปัญหา การลดความเสี่ยงของการตัดสินใจซื้อ ด้วยการแลกเปลี่ยน ทดแทนให้ และการคืนเงินเมื่อเรียกร้องสิทธิ โดยที่ระบุเพิ่มเติมว่า หนึ่งในการจัดการสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้น (Exceptions) คือ การประกันต่อความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ การแก้ไขปัญหาลูกค้าที่ได้รับทุกข์จากอุบัติเหตุ การชดเชยค่าเสียหาย (Restitution) ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่มีความคาดหวังที่จะได้รับการชดเชยจากความล้มเหลวในการบริการ ที่อาจจะอยู่ในรูป การรับประกัน การคืนเงิน และจ่ายเงินในรูปแบบอื่น เป็นต้น

กลยุทธ์การนำเสนอการบริการแบบเหนือระดับบนความหลากหลาย ของการบริการที่ได้รับการเลือกสรร (Choices of Product) หมายถึง การพัฒนาบริการที่เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ บนความต้องการที่มีความหลากหลายมากขึ้น อันนำไปสู่ความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ตระหนักถึง ความเหมาะสมบนความคุ้มค่าของเงินที่นักท่องเที่ยวได้จ่าย และเวลาที่ต้องสูญเสียไป ให้มีความสมดุลกับสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังที่จะได้รับ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการพาหนะเดินทาง สถานที่พักผ่อนที่มีความสะอาด สะดวก มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น สอดคล้องกับ Iso-Aholo (1980) ที่กล่าวถึง ทฤษฎีการหลีกเลี่ยง

หนีและแสวงหา (Iso-Ahola's Escape-seeking Dictionomy) ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2546) และ Lovelock & Wright (2002) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการงานบริการให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการซื้อบริการของลูกค้า

กลยุทธ์การเตรียมความพร้อม ในการทำงานแบบบูรณาการ โดยมีความร่วมมือกับหลายๆ หน่วย เพื่อการบริการที่มีความฉับไว สม่่าเสมอและรวดเร็ว (Timeliness) หมายถึง รูปแบบการบริการท่องเที่ยวที่มีความยืดหยุ่นสูง และการบริการภาคสนับสนุน ด้วย ธุรกิจนำเที่ยวทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตบริการการท่องเที่ยวกับตัวแทนท่องเที่ยว ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ส่วนงานอื่น ดังนั้น ผู้ประกอบการควรตระหนักและคำนึงถึง การติดต่อประสานงานและความสัมพันธ์ระหว่าง ธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้อง โดยเป็นกระบวนการให้บริการแบบงานบริการหลังเวที (Back-Office Service) ที่คอยสนับสนุนบริการหน้าเวที (Front-Office Service) อันเป็นการเติมเต็มในงานบริการที่มีความเกี่ยวเนื่อง จนนำไปสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการที่มีคุณภาพครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lovelock & Wright (2002) และ Lovelock & Wirtz (2007) ที่ได้อธิบายถึงกระบวนการที่มีการวางแผนเป็นอย่างดี ทำให้เกิดกระบวนการส่งมอบการให้บริการที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ อันทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ ประทับใจ จนกลายเป็นความภักดีในการใช้บริการนั้น หรือ ดังเช่น Hudson (2008) ที่กล่าวว่า การแสวงหาบริการที่ได้รับความสะดวกรวดเร็ว อาจมาจากชีวิตที่มีความเร่งรีบในปัจจุบันที่มากขึ้น ทำให้เกิดเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้นักท่องเที่ยว มีแนวโน้มต่อความต้องการมองหาธุรกิจการท่องเที่ยว ที่สามารถตอบโจทย์เรื่องการให้บริการที่มีความสะดวกรวดเร็วได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทยควรตระหนัก และมองโอกาส ตลาดท่องเที่ยวจีนเชิงรุกเป็นเสมือนหนึ่งตลาดเดียว (Single market) ของไทย ด้วยการนำเสนอและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ ของจีน เช่น ทางสื่อออนไลน์ สื่อสังคม (Social Network) ในระบบของจีน (เช่น คิวคิว (QQ), โยวู่ (YouKu)) เป็นต้น หรือ การนำเสนอภาพลักษณ์บริษัทนำเที่ยวของตนผ่านสื่อประชาสัมพันธ์เชิงรุก ทั้งนี้ อาจอยู่ในรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐของไทยที่มีตัวแทนสำนักงานในประเทศจีน ลักษณะระบบการลี้้งผ่านเว็บไซต์ หรือผ่านสถานประกอบการที่มีความน่าเชื่อถือ ตลอดจน พยายามสร้างสัมพันธ์ภาพและความร่วมมือประสานงาน กับสำนักงานการบริหารการท่องเที่ยวแห่งชาติจีน (CNTA) และบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวจีน เป็นต้น

2. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทย ควรตระหนักถึงการบริหารจัดการด้านคุณภาพการให้บริการที่ดี ได้แก่ เสนอโปรแกรมทัวร์มาตรฐานและคุณภาพในระดับดี สอดรับกับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีระดับการศึกษาและรายได้อยู่ในเกณฑ์ที่ดี พร้อมให้ความสำคัญต่อการบริการที่เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะตามรสนิยมแต่ละระดับ รวมถึง สิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลเอาใจใส่ ความสะดวกสบาย และได้รับความสุขจากการพักผ่อน โดยไม่มุ่งเน้นด้านราคาเป็นหลัก

3. ควรนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ในการเลือกตัวแทนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน ด้วยการนำร่อง ทดลองใช้ตัวแบบกลยุทธ์ทางการตลาดบริการสำหรับผู้ประกอบการ

ธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีนที่ศึกษามา และทำการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้กับวิธีการดำเนินงานแบบเดิม และแบบใหม่ อันจะเป็นผลให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งต่อตัวผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไป ขอเสนอแนะให้ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทย ศึกษาแนวทางและการบริหารจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในแต่ละประเทศ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีต่อตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีน เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบแนวทางการบริหารจัดการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในแต่ละประเทศ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ที่มีต่อตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของไทย สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเชิงรุกและเชิงรับ ในตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีน พร้อมทั้ง พัฒนารูปแบบกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสม ในเชิงสนับสนุน และส่งเสริมขีดความสามารถทางการแข่งขันระดับภูมิภาคได้

2. การวิจัยในครั้งต่อไป ขอเสนอแนะให้ ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการบริหารจัดการทางการตลาดด้านคุณภาพการบริการ สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวระหว่างประเทศไทย/จีน ตามแต่ละองค์ประกอบกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไป

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2554). **Tourism Statistics of Tourist Arrivals in Thailand**. สืบค้นจาก <http://www.tourism.go.th/2010/en/statistic/tourism.php>
- คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2554). **การเปิดเสรีภาคการท่องเที่ยว:โอกาส-ความท้าทายของธุรกิจท่องเที่ยวไทย**. สืบค้นจาก <http://www.econ.mju.ac.th/web2011/econservice.php>
- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2546). **การตลาดบริการ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ธิตินันท์ ชาญโกศล. (2554). **The business concepts of service management of China's travel Agents:the dimension of International tour business management between Thailand and China**. Proceeding of 3rd RUTIC, Pattaya, Thailand, 13-16 December, 2011 สืบค้นจาก <http://ird.rmutto.ac.th/images/stories/2555/preceeding54/Eng/ep179-ep214.pdf>
- บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร. (2550). **ระเบียบวิธีการวิจัย: แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์ มีเดีย.
- ไพลิน เชิญเพชร. (2548). **ภาพลักษณ์ด้านบวกและภาพลักษณ์ด้านลบของการท่องเที่ยวไทยตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวจีน: กรณีศึกษานักท่องเที่ยวชาวจีนในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- วีระรัตน์ กิจเลิศไพโรจน์. (2547). **การตลาดธุรกิจบริการ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2552). **แนวโน้มตลาดนักท่องเที่ยวเงินในไทยปี2552 ภายใต้ความท้าทายจากภาวะถดถอยของเศรษฐกิจโลก.** (16 มกราคม 2009) สืบค้นจาก <http://www.kasikornresearch.com/th/kecon%20analysis/pages/ViewSummary.aspx?>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2554). **Thailand-China Business Link: ความสัมพันธ์ไทยจีน.** สืบค้นจาก <http://www.thailand-china.com/ThailandChinaLinks.aspx>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2555). **ตลาดนักท่องเที่ยวเงิน.ความท้าทายภาคธุรกิจท่องเที่ยวไทยในปีมังกร.** (ฉบับส่งสื่อมวลชน). กองประสานการลงทุนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สืบค้นจาก http://www.tourisminvest.tat.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=133%3Achaina-tourism-market&catid=33%3Aanalysis
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **รายงานบัญชีรายได้ประชาชาติปี 2009.** สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักงานการบริหารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2011). **China National Tourism Administration (CNTA) Statistical.** สืบค้นจาก <http://www.cnta.gov.cn/html>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติจีน. (2011). **China Statistical Yearbook online 2010.** สืบค้นจาก <http://www.stats.gov.cn/>
- Bitner, M. J., Booms, B. H., & Tetreault, M. S. (1990). **The service encounter: Diagnosing favorable and unfavorable incidents.** *Journal of Marketing*, 54.
- China Radio International (CRI). (2011). **เขตการค้าเสรีจีน-อาเซียนส่งเสริมให้อาเซียนกลายเป็นหุ้นส่วนทางการค้าใหญ่อันดับ 3 ของจีน.** สืบค้นจาก <http://thai.cri.cn/247/2010/02/12/101s170478.htm>
- Hough, G., & Hassanien, A. (2010). **Transport choice behavior of Chinese and Australian tourists in Scotland.** *Research in Transportation Economics*, 26
- Hudson, S. (2008). **Tourism and hospitality marketing: A global perspective.** Los Angeles: Sage.
- Iso-Ahola, S. E. (1980). **The social psychology of leisure and recreation.** Dubuque Iowa: W.C. Brown.
- Lovelock, C., & Wright, L. (2002). **Principles of service marketing and management.** 2nd Edition. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Lovelock, C., & Wirtz, J. (2007). **Services Marketing: People Technology, Strategy.** 6th Edition. Pearson Prentice Hall.
- Middleton, V. T. C. 1994. **Marketing in Travel and Tourism.** 2nd Edition. Oxford. Linacre house,. Jordon Hill
- Reisinger, Y., & Turner, L. (1998). Cross-cultural differences in tourism: A strategy for tourism marketers. *Journal of Travel and Tourism. Marketing.* 7(4),79-106
- Rust, R. T., Zahorik, A. J., & Keiningham, T. L. (1996). **Service Marketing.** Harper Collins

- Sheth, J. N., & Mittal, B. (2004). **Customer behavior: A managerial perspective.** 2nd Edition. Cincinnati, Ohio: South-Western.
- Swarbrooke, & Horner. (1999). **Consumer behavior in tourism.** Butterworth Heinemann. Oxford.

ประสิทธิผลของการจัดการภาครัฐของกรุงเทพมหานคร
กรณีศึกษา การบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย พ.ศ. 2554

EFFECTIVENESS OF BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION'S
PUBLIC ADMINISTRATION CASE STUDY OF 2011 WATER AND FLOOD
MANAGEMENT

ธนกร วังบุญคงชนะ, รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิน โสภณบุญ, รองศาสตราจารย์ สนธิ บางยี่ขัน
และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกพร รักความสุข
Thanakorn Wangboonkongchana, Associate Professor Dr.Prasin Sophonboon, Associate Professor
Son Bangyeekhan, Assistant Professor Dr.Ekaporn Rakkwamsuk

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของการจัดการภาครัฐของกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย พ.ศ. 2554” นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาอยู่ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและปรากฏการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2554 2) เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย พ.ศ. 2554 ของกรุงเทพมหานครและภาครัฐ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขและป้องกันปัญหาอุทกภัยในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่าประการแรก สภาพปัญหาและปรากฏการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2554 นั้นเกิดขึ้นจาก 2 สาเหตุหลัก ได้แก่ สาเหตุทางธรรมชาติและสาเหตุด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ในส่วนของปัจจัยทางธรรมชาติได้แก่ ปริมาณฝนและพายุหมุนเขตร้อนกับระบบการระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ และปัจจัยจากการจัดการน้ำโดยมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ การขาดการวางแผนการขยายตัวของเมือง การขยายตัวของเมืองและนิคมอุตสาหกรรมไปในทิศทางที่เป็นที่ต่ำและที่ลุ่ม รวมถึงการขาดการวางแผนและใช้มาตรการในการป้องกันเชิงกฎหมาย ซึ่งข้อค้นพบที่สำคัญคือ การบริหารจัดการน้ำที่เป็นสาเหตุที่สำคัญของการเกิดอุทกภัยในปี 2554 มากกว่าสาเหตุทางธรรมชาติหรือธรรมชาติเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น สภาพปัญหาที่พบคือ ปัญหาเรื่องการจัดสรรพื้นที่รับน้ำปัญหาเรื่องพื้นที่รับน้ำที่หายไปกลายเป็นที่อยู่อาศัยและการบริหารจัดการอุทกภัยถูกแทรกแซงจากการเมือง ประการที่สอง ความขัดแย้งระหว่างผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับการบริหารงานของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาท่วมปี 2554 ประการที่สาม โครงสร้างของการจัดการศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) มีข้อผิดพลาด เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานกล่าวคือ มืองค์กรที่รับผิดชอบเดิมอยู่แล้วคือ กรมป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย และมีการตั้งศอส. เพื่อการจัดการอุทกภัยแต่รัฐบาลยังตั้ง ศปภ. ขึ้นอีก ทำให้เกิดความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น

ABSTRACT

The Objectives of this research were 1) to study the problems and the flood phenomenon in Bangkok in the year 2011, 2) to study the water management and flood management in the year 2011 and 3) to suggest an approach to tackle the flood problem and to prevent it from securing in the future .The research uses qualitative research method consisting of document and indepth interview. The results of this research can be summarized as follows: First, there were two causes of the problems and the flooding phenomenon occurred in Bangkok Metropolitan in 2011; namely the causes from nature and from the environmental management system. The nature causes were heavy rainfall and tropical storm and the lack of efficiency of drainage system, planning, law, urban and industry extension and the most important factor was inefficient water management. In addition, the obvious problem was concerned with the management of support area for water interfered by the estate and politics secondly Bangkok Metropolitan administration had a conflict management of the flood with the royal government. There were three management procedures as follows: before the flood, during the flood and after the flood. The flood victims had to follow news and relieve themselves until the flood rescue teams come in. Third, The Strategy and Evaluation Department of Bangkok Metropolitan have three plans for flood crisis: short-term plan, medium-term Plan and long-term plan. However, Bangkok Metropolitan had little cooperation with the central government units.

คำสำคัญ

ประสิทธิผล การจัดการภาครัฐ จัดการน้ำและอุทกภัย

ความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยซึ่งมีความสำคัญเช่นเดียวกับเมืองหลวงทั่วโลกมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม มีสาธารณูปโภคต่าง ๆ อย่างครบสมบูรณ์เป็น ศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรม เป็นศูนย์กลางการบริหาร เป็นศูนย์กลางความเจริญทุกด้าน และเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศ ถูกจัดลำดับให้เป็นมหานครที่มีขนาดใหญ่อันดับที่ 15 ของโลก อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางทางการเงินนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิ่งเหล่านี้ทำให้กรุงเทพมหานครมีความสำคัญอย่างยิ่ง

วิกฤติการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554 ที่เกิดขึ้น ทำให้ประเทศไทยและกรุงเทพมหานครได้รับผลกระทบและเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจสังคมอย่างมาก อุทกภัยในครั้งนี้อาจเรียกได้ว่า “มหาอุทกภัย” เนื่องจากเมื่อประเมินความเสียหายแล้วถูกจัดอันดับให้เป็นเรื่องความเสียหายมากที่สุดอันดับที่ 4 ของโลก (Top 5 Most Expensive Natural Disasters in History, 2011) ตัวอย่างความเสียหาย อาทิ ความเสียหายที่เกิดผลกระทบต่อในวงกว้างถึง 65 จังหวัด และมีความ ยาวนานต่อเนื่องถึง 5 เดือน นิคมอุตสาหกรรม 7 แห่งได้รับความเสียหาย ชื่นส่วนคอมพิวเตอร์ และอะไหล่

รถยนต์ขาดแคลนทั่วโลก มีผู้คนล้มตายมากกว่า 800 คน มรดกทางวัฒนธรรมได้รับความเสียหาย และเกิดความขัดแย้งรุนแรงระหว่างรัฐ ประชาชนและชุมชน

เหตุการณ์วิกฤติอุทกภัยครั้งสำคัญที่นับได้ว่าเป็นอุทกภัยครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย คือเหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2554 ในช่วงเวลานับตั้งแต่วันที่ 30 กรกฎาคม 2554 ถึงปลายเดือนมกราคม 2555 โดยมีสาเหตุเบื้องต้นมาจากการเกิดพายุไซรอนร้อน “ไหหมา” พัดเข้าทางเหนือ ในช่วงปลายเดือนมิถุนายน และพายุไซรอนร้อน “นกเตน” (NOCK-TEN) บริเวณชายฝั่งด้านตะวันตกของเกาะไหหลำ ประเทศจีน ที่ได้พัดเข้าสู่อ่าวตังเกี๋ย ผ่านประเทศเวียดนาม และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.) มาสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนขอประเทศไทย เมื่อปลายเดือนกรกฎาคม 2554 นำไปสู่ความเดือดร้อนในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกของประเทศรวมกว่า 23 จังหวัด

นับตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม 2554 ที่น้ำเริ่มเข้าท่วมจังหวัดปทุมธานี เนื่องจากผั่งดินกั้นคลองระพีพัฒน์ได้พังทลายลง ทำให้น้ำทะลักเข้าท่วมตลาดรังสิต และในวันรุ่งขึ้นน้ำก็ท่วมเข้าในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เนื่องจากกำแพงของชาวบ้านในซอยจรัญสนิทวงศ์ 74/1 เกิดพังลง ต่อมาอีก 3 วัน น้ำทะลักเข้ากรุงเทพ เนื่องจากคันกั้นน้ำทำน้ำเชี่ยวไขก่าแตก ทำให้น้ำทะลักถึงแยกบางระปือ และโรงเรียนราชินีบน ขณะเดียวกันน้ำได้เอ่อท่วมที่ตลาดรังสิต และบริเวณถนนพหลโยธินซอยพหลโยธิน 87 ซอยพหลโยธิน 85 ในวันที่ 23 ตุลาคม 2554 น้ำได้เข้าท่วมเขตบางพลัดเต็มพื้นที่ 100% ด้วยสาเหตุจากน้ำหลากมาจากอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งต่างจากทุกครั้งที่เกิดอุทกภัยเขตบางพลัด ที่เกิดจากน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาล้นเอ่อเข้าท่วมที่อยู่อาศัยของชาวบ้านในหลายเขตของกรุงเทพมหานคร

เหตุการณ์วิกฤติที่ทำให้เกิดความตื่นตกใจให้กับประชาชนในกรุงเทพมหานครอย่างมากคือการที่น้ำท่วมท่าอากาศยานดอนเมือง ตั้งแต่วันที่ 26 ตุลาคม 2554 ซึ่งในเวลานั้นท่าอากาศยานฯ เป็นที่ตั้งของ “ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย” และ “ศูนย์พักพิงชั่วคราว” อีกทั้งยังเป็นสถานที่จอดรถชั่วคราวสำหรับผู้ประสบภัยน้ำท่วมด้วย

ปรากฏการณ์วิกฤติอุทกภัยดังกล่าว ทำให้องค์การภาครัฐและองค์การภาครัฐในการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติเช่นว่านี้ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งองค์การภาครัฐที่สำคัญที่สุดคือรัฐบาล ซึ่งเห็นว่าปัญหาอุทกภัยครั้งนี้เป็นปัญหาระดับชาติไม่ใช่ปัญหาระดับท้องถิ่น และหน่วยงานราชการด้านการจัดการน้ำซึ่งเป็นฝ่ายปฏิบัติการตามนโยบายและคำสั่งของรัฐบาล ก็ย่อมมีความสำคัญเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นเนื่องจากเหตุการณ์วิกฤติอุทกภัยเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร องค์การภาครัฐที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ก็คือกรุงเทพมหานครและคณะ ตามหลักการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในด้านภาครัฐกับรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ในระดับส่วนกลางด้วย ดังนั้นความสัมพันธ์ของ 3 องค์การดังกล่าวในเรื่องการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติของกรุงเทพมหานคร จึงเป็นเรื่องที่นักศึกษาวิจัยอย่างมาก

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ปัญหาการวิจัยในครั้งนี้ ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาคำความรู้ใน การอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยของกรุงเทพมหานครและ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในการวิจัย กล่าวคือ

1. สภาพปัญหาของปรากฏการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554 ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะอย่างไร
2. ระบบบริหารจัดการน้ำ แนวทางและมาตรการแก้ไขและป้องกันปัญหา อุทกภัยที่นำเสนอจากภาครัฐ ภาคเอกชน สื่อมวลชน ภาคประชาชน และภาควิชาการเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทำความเข้าใจสภาพปัญหาและปรากฏการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นใน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2554
2. เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย พ.ศ. 2554 ของ กรุงเทพมหานครและ ภาครัฐ
3. เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขและป้องกันปัญหาอุทกภัยในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของการจัดการภาครัฐของกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย พ.ศ. 2554” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แนวทางแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายปรากฏการณ์การบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยที่เกิดขึ้น พ.ศ. 2554 ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ในที่นี้จะอธิบายถึงการออกแบบวิจัย (Research Design) การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) การแปลงมโนทัศน์ (Operation of Concepts) การจัดระบบข้อมูล (Data Organization) การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล (Data Analysis and Data Triangulation) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ 4 วิธี ดังนี้

- 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบไม่เป็นทางการ โดยผู้วิจัยใช้ประเด็นคำถามกว้าง ๆ มีลักษณะใช้แนวคำถามไปสู่การสนทนา และมีลักษณะร่วมสนทนาในประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลบอกหรือเล่าให้ฟัง (Burgess, 1984) ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามประเด็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทกภัย พ.ศ. 2554 ของ กรุงเทพมหานคร และกระตุ้นให้ผู้ประสพอุทกภัยเล่าเรื่องราวย้อนคิดถึงประสบการณ์ในฐานะผู้ประสพอุทกภัยให้ผู้วิจัยฟัง

- 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการศึกษาประสบการณ์ที่สมาชิกกลุ่มในใจหรือมีประสบการณ์ร่วมกัน โดยมีประเด็นสำหรับสนทนาตามคำถามการวิจัย วิธีการวิจัยลักษณะเน้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม (Morgan, 1988) โดยผู้วิจัย ทำหน้าที่เป็น

ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้วิจัยใช้วิธีการนี้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการป้องกัน และแก้ไขอุทกภัยจากภาคส่วนต่างๆ 4 กลุ่ม ได้แก่ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน โดยองค์การคัดเลือกกลุ่มโดยใช้การคัดเลือกแบบใช้ทฤษฎี (Theoretical Sampling) ในที่นี้ คือ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่

3) การสังเกตการณ์ (Observation) การวิจัยนี้ใช้ทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant Observation) ในเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2554 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นการเข้าไปร่วมสัมภาษณ์พร้อม ๆ กับการสังเกตการณ์ที่บ้านของประชาชนผู้ให้ข้อมูล ส่วนการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมนั้นจะเป็นเข้าร่วมการสัมมนาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำและการเข้าร่วมฟังการประชุมสภากรุงเทพมหานครในเรื่องการจัดการน้ำและปัญหาอุทกภัย

4) การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับการจัดการน้ำในภาวะวิกฤต รายงานประชุมที่เกี่ยวข้องขณะเกิดอุทกภัย ข้อมูลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้วิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลร่วมกับการเก็บข้อมูล 2 วิธีแรกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภาครัฐในภาวะวิกฤตของกรุงเทพมหานคร โดยใช้ปรากฏการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554 เป็นกรณีศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การอ่านและจับประเด็น ผู้วิจัยอ่านข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปในการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนามุมอย่างละเอียด จนกระทั่งเข้าใจและได้ประเด็นหลัก

2) การจัดระบบข้อมูล ผู้วิจัยแยกแยะข้อมูลเป็นกลุ่ม ๆ รวมทั้งเชื่อมโยงข้อมูลแต่ละกลุ่มเข้าหากัน ตามแนวคิดที่ได้ ผู้วิจัยจะจัดเรียงรหัสเดียวกันไว้ด้วยกันได้ข้อมูลเป็นกลุ่ม ๆ

3) การเชื่อมโยงแนวคิด ผู้วิจัยเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากข้อมูลที่จัดเป็นกลุ่มแล้วเข้าหากันเพื่อหาความสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

4) การขยายความเชื่อมโยง ผู้วิจัยขยายความเชื่อมโยงให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

5) การตีความและค้นหาความหมาย ผู้วิจัยตีความและหาคำอธิบายของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

6) การหาข้อสรุป ผู้วิจัยหาข้อสรุปที่เป็นสาระสำคัญ สรุปประเด็นหรือข้อค้นพบของการวิเคราะห์และตีความและค้นหาความหมายของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของการจัดการภาครัฐของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาการบริหารจัดการอุทกภัย ปี พ.ศ. 2554” มีข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ 3 ประการ กล่าวคือ

1. สภาพปัญหาและปรากฏการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2554 นั้นเกิดขึ้นจาก 2 สาเหตุหลัก ได้แก่ สาเหตุทางธรรมชาติและสาเหตุด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ในส่วนของปัจจัยทางธรรมชาติได้แก่ ปริมาณฝนและพายุหมุนเขตร้อน กับระบบการระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ และปัจจัยจากการจัดการน้ำโดยมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ การขาดการวางแผนการขยายตัวของเมือง การขยายตัวของเมืองและนิคมอุตสาหกรรมไปในทิศทางที่เป็นที่ต่ำและที่ลุ่ม รวมถึงการขาดการวางแผนและใช้มาตรการในการป้องกันเชิงกฎหมาย ซึ่งข้อค้นพบที่สำคัญคือ การบริหารจัดการน้ำที่เป็นสาเหตุที่สำคัญ

ของการเกิดอุทกภัยในปี 2554 มากกว่าสาเหตุทางธรรมชาติหรือธรรมชาติเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น สภาพปัญหาที่พบคือ ปัญหาเรื่องการจัดการพื้นที่รับน้ำปัญหาเรื่องพื้นที่รับน้ำที่หายไปกลายเป็นที่อยู่อาศัยและการบริหารจัดการอุทกภัยถูกแทรกแซงจากการเมือง

2. ความขัดแย้งระหว่างผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับการบริหารงานของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมปี 2554

3. โครงสร้างของการจัดการศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) มีข้อผิดพลาดเกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน กล่าวคือ มีองค์กรที่รับผิดชอบเดิมอยู่แล้วคือ กรมป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย และมีการตั้ง ศอส. เพื่อการจัดการอุทกภัยแต่รัฐบาลยังตั้ง ศปภ. ขึ้นอีก ทำให้เกิดความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของการจัดการภาครัฐของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาการบริหารจัดการอุทกภัย ปี พ.ศ. 2554” นำไปสู่ประเด็นในการอภิปราย 3 เรื่อง นำไปสู่ข้อค้นพบดังนี้

1. สภาพปัญหาและปรากฏการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2554 นั้น เกิดขึ้นจาก 2 สาเหตุหลัก ได้แก่ สาเหตุทางธรรมชาติและสาเหตุด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ในส่วนของปัจจัยทางธรรมชาติได้แก่ ปริมาณฝนและพายุหมุนเขตร้อน กับระบบการระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ และปัจจัยจากการจัดการน้ำโดยมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ การขาดการวางแผนการขยายตัวของเมือง การขยายตัวของเมืองและนิคมอุตสาหกรรมไปในทิศทางที่เป็นที่ต่ำและที่ลุ่ม รวมถึงการขาดการวางแผนและใช้มาตรการในการป้องกันเชิงกฎหมาย ซึ่งข้อค้นพบที่สำคัญคือ การบริหารจัดการน้ำที่เป็นสาเหตุที่สำคัญของการเกิดอุทกภัยในปี 2554 มากกว่าสาเหตุทางธรรมชาติหรือธรรมชาติเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น สภาพปัญหาที่พบคือ ปัญหาเรื่องการจัดการพื้นที่รับน้ำปัญหาเรื่องพื้นที่รับน้ำที่หายไปกลายเป็นที่อยู่อาศัยและการบริหารจัดการอุทกภัยถูกแทรกแซงจากการเมือง

2. ความขัดแย้งระหว่างผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับการบริหารงานของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมปี 2554

3. โครงสร้างของการจัดการศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ศปภ.) มีข้อผิดพลาดเกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน กล่าวคือ มีองค์กรที่รับผิดชอบเดิมอยู่แล้วคือ กรมป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัย และมีการตั้ง ศอส. เพื่อการจัดการอุทกภัยแต่รัฐบาลยังตั้ง ศปภ. ขึ้นอีก ทำให้เกิดความขัดแย้งมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นมีลักษณะข้ามเขตการปกครองทำให้พระราชบัญญัติการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการแบ่งการบริหารจัดการนั้นอาจใช้ไม่ได้ และความเข้มแข็งในการบริหารจัดการในแต่ละท้องถิ่นไม่เท่ากัน ในกรณีของการเกิดอุทกภัยหรือภัยพิบัติอาจจำเป็นต้องมีการสั่งการจากส่วนกลางแต่ให้อำนาจการดำเนินการแก่ส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง

2. ในกรณีที่มีการเมืองเรื่องการจัดการความขัดแย้งในภาวะวิกฤตในบางพื้นที่ เมื่อมีสถานการณ์วิกฤตเกิดขึ้น เช่น อุทกภัยที่ผ่านมา บางกรณีชุมชนสามารถจัดการแก้ไขได้ทัน่วงที่ สถานการณ์จะไม่ขยายวงกว้าง อย่างไรก็ตาม พบประเด็นเรื่องการเมืองหรือการแสวงหาผลประโยชน์แก่พวกพ้องหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสถานการณ์วิกฤต ซึ่งเป็นส่วนสำคัญให้วิกฤตขยายตัวในสถานการณ์เช่นนี้ ควรแก้ไขได้โดยให้ความรู้ในการจัดการแก้ปัญหาแก่ชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อให้สามารถจัดการกับวิกฤตได้เอง

3. ควรมีการติดตามตรวจสอบคณะกรรมการทำงาน 2 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและการสร้างอนาคตประเทศ (กยอ.) และคณะกรรมการยุทธศาสตร์ เพื่อวางระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) โดยร่วมมือกับนักวิชาการในส่วนอื่น ๆ ที่อยู่นอกคณะกรรมการเพื่อร่วมกันแนะนำหรือติดตามการดำเนินงาน รวมทั้งเสนอแนวทางการแก้ปัญหามาตรการต่าง ๆ โดยทำงานแบบคู่ขนานเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้

4. ควรจัดระบบนิเวศน์ชุมชนโดยให้ความสำคัญในการใช้ชุมชนเป็นฐานมากขึ้น (Area Approach) และมีการสนับสนุนในด้านข้อมูลจากนักวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรอิสระต่าง ๆ และมหาวิทยาลัย เป็นต้น เพื่อร่วมกันจัดทำแผนชุมชนที่ครอบคลุมคู่ขนานไปกับการวางผังเมือง

5. ในสถานการณ์วิกฤตควรมีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่าย และมีการสื่อสารข้อมูลที่เป็นสาธารณะประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย

6. ควรมีการทบทวนภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กฎหมายและองค์ความรู้จากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง

7. ควรมีการดำเนินงานในรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน ภาควิชาการ และภาคสื่อมวลชน เป็นรูปแบบที่เป็นความร่วมมือที่ประกอบด้วยภาคส่วนที่มีศักยภาพของสังคมไทย โดยให้มีลักษณะเชิงวิชาการ เช่นการจัดเวทีสัมมนาพร้อมกันเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

8. ควรมีการส่งเสริมระบบอาสาสมัครมืออาชีพ จากอุทกภัยครั้งนี้ทำให้เห็นอาสาสมัครที่มาในรูปแบบจิตอาสาจำนวนมาก จึงควรมีการอบรมหรือฝึกฝนให้เกิดระบบอาสาสมัครที่มีประสิทธิภาพ มีความชำนาญ เพื่อสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบและลดภาระ เจ้าของรัฐได้หากเกิดสถานการณ์วิกฤตในอนาคต

บรรณานุกรม

77 เนชั่น ชาแนล. (2554). **ประท้วงปิดถนนรณรงค์ เรียกร้องให้เปิดประตูระบายน้ำ.ออนไลน์).**

<http://77.nationchannel.com/video/184532/>.

จุฬาพิช มณีวงศ์. (2554). ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครตามแนวพระราชดำริ.

วารสารวิทยาศาสตร์ สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย. 65, 6

(พฤศจิกายน - ธันวาคม): 12-17.

Burgess, R. (1984). **IN The Field.** The Summer Institute of Linguistics and The University of Texas at Arlinton.

Morgan, D. (1988). **Focus Group as Qualitative Research.** London: Sage.

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเราสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4

THE DEVELOPMENT OF COMPUTER - ASSISTED INSTRUCTION ENTITLED
THE HUMAN BODY FOR MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS

นิพนธ์ แสงสว่าง ชาตรี เกิดธรรม และสุรางค์ เมรานนท์
Nipon Sangsawang, Chatree Kerdtham, .Surang Meranon

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รายวิชาสุขศึกษา เรื่องร่างกายของเราให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษา เรื่อง ร่างกายของเรา ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา ประชากรที่ใช้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จังหวัดนครนายก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 11 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 534 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คนได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา จำนวน 5 เรื่อง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบทดสอบประจำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แต่ละเรื่อง และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test แบบDependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเราสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยมีค่า 84.93/85.05
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ร่างกายของเรา มีผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา มีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในระดับมาก

ABSTRACT

The purposes of this research were to (1) develop computer-assisted instruction entitled the Human Body for Mathayomsuksa IV students with a required

efficiency of 80/80, (2) compare the achievement of the students who learned entitled the Human Body before and after the study, (3) study students' satisfaction learning by computer-assisted instruction entitled the Human Body. The subjects of this study were 534 Mathayomsuksa IV students in the first semester of 2011 academic year from 11 schools in the Secondary Educational Service Area Office7 in Nakhon Nayok Province. The sample for this study was a class of 40 Mathayomsuksa 4 students who studied at Ongkharak School in the first semester of 2011 academic year. The sample was selected through multi-stage sampling

The instruments used in this study included :5 units of computer-assisted instruction entitled the Human Body, and a questionnaire for checking the learners' satisfaction with the computer-assisted instruction entitled the Human Body. The collected data were analyzed by using percentage, mean (\bar{x}) and standard deviation, (S.D), t-test independent.

The findings were as follows:

1. The computer-assisted instruction entitled the Human Body was effective at 84.93/85.05
2. Mathayomsuksa IV students who learned through the computer Assisted instruction entitled the Human Body had higher achievement after the study than before the study of statistical significance at the .05 level.
3. Mathayomsuksa IV students who learned through the computer assisted instruction entitled the Human Body had satisfaction at a high level.

คำสำคัญ

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความสำคัญของปัญหา

นักเรียนและเยาวชนคนไทยเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การที่เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นประชากรที่มีคุณภาพได้นั้น ควรได้รับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดั่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สาระที่1การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานรับหลักการมาปฏิบัติ และผู้ปฏิบัติคือ ครู อาจารย์ ดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้

สุขศึกษาและพลศึกษา จึงได้จัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมด้านสมรรถภาพร่างกาย และได้พัฒนาการเรียนการสอนทางด้าน การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ต้องการตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนส่วนหนึ่งมี พื้นฐานความรู้ที่จะดูแลตนเองและผู้อื่นให้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ต่อไป บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นการนำเสนอที่เตรียมไว้อย่างมีระบบใช้ความสามารถของคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอเป็นลักษณะสื่อประสม มีทั้งข้อความ ภาพ และเสียง เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียน ภาพกราฟิก ภาพนิ่ง ภาพการเคลื่อนไหว ในลักษณะสื่อประสมนั้นทำให้ผู้เรียนสนุกสนานไปกับการเรียนรู้รู้สึกเบื่อหน่าย เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (กิดานันท์ มลิทอง, 2548) นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนยังเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับ แนวคิดทางการศึกษา ที่ต้องการให้การเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองไปตามความสามารถ และอยู่บนหลักพื้นฐานที่ว่า นักเรียน แต่ละคนมีความแตกต่างกัน ไม่สามารถเรียนรู้ได้เท่ากันในเวลาใกล้เคียงกัน แต่ก็สามารถเรียนรู้ได้ ถ้าเขามีเวลาในการเรียนรู้ที่พอเพียง (ทิตนา แชนมณี, 2550) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนการสอนสุขศึกษา (สุชาติ โสมประยูร, 2546) ที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมและปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพ และให้นักเรียนนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมถาวรอันจะนำไปสู่การวางรากฐานด้านสุขภาพที่ดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จึงมีความสนใจที่จะนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามาแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนโดยการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และเพื่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ดีต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรายวิชาสุขศึกษา เรื่องร่างกายของเรามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หรือไม่
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษา เรื่องร่างกายของเราของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาสุขศึกษา เรื่องร่างกายของเรา โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รายวิชาสุขศึกษา เรื่องร่างกายของเราให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษา เรื่องร่างกายของเราของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนรายวิชาสุขศึกษาเรื่องร่างกายของเราโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จังหวัดนครนายก ที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนนครราชสีมา จังหวัดนครนายก จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) โดยสุ่มแบบแบ่งกลุ่มจากโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จังหวัดนครนายก จำนวน 11 โรงเรียน สุ่มมา 1 โรงเรียน และสุ่มแบบแบ่งกลุ่มได้ 1 ห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลได้แก่

2.1 แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา

2.2 สอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 50 นาที ตามตารางสอนของโรงเรียน โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง

2.3 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) หาคคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruency) ค่าเฉลี่ย \bar{x} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที โดยใช้ t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์กำหนด 80/80

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาสุขศึกษา พ31101 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเรา

ตอนที่ 3 การศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเรา

ตอนที่ 1 แสดงการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ กำหนด 80/80

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเรา ผู้วิจัยได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนงครักษ์ อำเภอนงครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 3 คน 9 คนและ 40 คน เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.1 ตารางที่ 4.2 และ ตารางที่ 4.3

ตอนที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษา พ31101 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสุขศึกษา พ31101 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	t
คะแนนก่อนเรียน	45	12.33	3.22	24.583 *
คะแนนหลังเรียน	45	31.84	4.41	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $t_{(.05, df = 44)} = 1.680$

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสุขศึกษาพ31101 เรื่องร่างกายของเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ ($\bar{x} = 31.84$, S.D.= 4.41) เมื่อเปรียบเทียบค่า t พบว่า $t_{(.05,44)} < t_{คำนวณ}$ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 แสดงการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา

การศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเรา ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน ทำการตอบแบบสอบถามหลังจากเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา พบว่า ระดับความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสามารถศึกษา

บทเรียนได้ด้วยตนเอง ได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{x}=4.56$, S.D. =0.50) รองลงมาคือช่วยให้ตระหนักถึงการดูแลร่างกายมากยิ่งขึ้น ($\bar{x}=4.53$, S.D. =0.50) และบทเรียนนี้ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนดียิ่งขึ้น ($\bar{x}=4.51$, S.D. = 0.59)

อภิปรายผล

ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา เฉลี่ยร้อยละ 84.93/85.05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 เป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา ได้วางแผนการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบ คัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียน และศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สอดคล้องกับทฤษฎีการเสริมแรงของ Skinner (Operant Conditioning Theory) โดยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีแบบฝึกหัดให้นักเรียนปฏิบัติ ข้อความคำชมเชยเมื่อทำถูกและมีข้อความให้กำลังใจเมื่อนักเรียนทำผิดให้กลับไปทบทวนหรือให้ทำใหม่อีกครั้ง (อารีพันธ์ณี, 2546)

รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง(Student-Centered Instruction) ซึ่ง (ทีศนา แคมมณี, 2547) กล่าวว่าแบบเน้นตัวผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction) การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตัวเอง (Self - Directed Learning) แบบเน้นความรู้ความสามารถ การจัดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning) การจัดการเรียนการสอนแบบรับประกันผล (Verification Teaching) การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ หลักการจัดการเรียนการสอนโดยไม่มีครู การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) การจัดการเรียนการสอนแบบใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer - Assisted Instruction) การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรายวิชา สุขศึกษา พ31101 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องร่างกายของเรา พบว่า หลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลเนื่องมาจาก บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเรา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 และเป็นบทเรียนช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง มีการเสริมแรงด้วยการให้ มีคำชมเชย หรือให้กำลังใจเมื่อตอบคำถามถูก จัดการเรียนการสอนแบบเน้นตัวผู้เรียนให้เหมาะสมกับภูมิหลังของผู้เรียนและสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี (ทีศนา แคมมณี, 2545) ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีบทบาทในการเตรียมเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียน โดยครูคอยกำกับดูแล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นการออกแบบให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการมุ่งเน้นที่ผู้เรียนมากกว่าผู้สอนและมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น อ้างถึงงานวิจัย (สมเกียรติ ทองอร่ามดี, 2547) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวิธีการสอนปกติเรื่องบ้านที่น่าอยู่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งกำลังศึกษาภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวิธีการสอนปกติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนปกติ

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก สามารถศึกษาบทเรียนได้ด้วยตนเอง รวดลงมาช่วยให้ตระหนักถึงการดูแลร่างกายมากยิ่งขึ้น และรวดลงมาบทเรียนนี้ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนดียิ่งขึ้นและทำให้รู้สึกเรียนได้อย่างสบายใจ โดยได้มีการแทรกความรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

1.1 ควรศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กับนักเรียนห้องอื่นๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

1.2 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องร่างกายของเราสามารถใช้ประกอบการสอนได้ทุกขั้นตอนของการสอน เช่น ใช้ในชั้นสอน ชั้นสรุปบทเรียน หรือให้นักเรียนนำกลับไปทบทวนบทเรียนนอกเวลาเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการนำตัวแปรอื่นๆมาร่วมศึกษา เช่น ความรับผิดชอบ ความคงทนในการเรียน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2.2 ควรทำวิจัยในลักษณะเปรียบเทียบการสอน 2 วิธีที่แตกต่างกันได้แก่ การสอนแบบบรรยายกับการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

บรรณานุกรม

กิดานันท์ มลิทอง. (2548). เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตินา แคมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2550). ศาสตร์การสอน. องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สมเกียรติ ทองอร่ามดี. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวิธีสอนปกติ เรื่องบ้านที่น่าอยู่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุชาติ โสมประยูร. (2546). **เทคนิคและประสบการณ์งานวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: พัฒนา
คุณภาพวิชาการ. (พว.).
- อารี พันธุ์มณี. (2546). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนรู้การสอน**. กรุงเทพฯ: ไย้ไหม.

การศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน ของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม

A STUDY OF THE IMPLEMENTATION OF LEARNING RESOURCE CENTERS
AND LOCAL WISDOM IN THE MANAGEMENT OF INSTRUCTIONAL ACTIVITIES IN SAMUT
SONGKHRAM SCHOOLS

เปรมฤดี บุโรตาทน สุวรรณ ชotisukan และพิเชก จันทร์เอี่ยม
Prearudee Prurotaganun Suwanna Chotisukan and Pisake Jun-Eam

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม และเพื่อเปรียบเทียบการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงครามตามประเภทของโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1,326 คน จาก 85 โรงเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากคิดจากตารางประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของ (เครจซีและมอร์แกน อ้างถึงใน ยุทธ ไทยวรรณ, 2545) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 307 คน

ผลการวิจัยพบว่า

การปฏิบัติการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการศึกษาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับจุดประสงค์ ด้านจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือรายงานผล สรุปผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

การเปรียบเทียบกระบวนการการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามประเภทของโรงเรียน พบว่าประเภทโรงเรียนต่างก็มีการปฏิบัติการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ต่างกัน

การเปรียบเทียบการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวม พบว่าประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการปฏิบัติการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ

จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศึกษาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ ด้านจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับจุดประสงค์ ด้านทำการวัดผล ประเมินผล และด้านรายงานผลสรุปผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ มีการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงครามต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านขอความร่วมมือกับชุมชนและวิทยากรท้องถิ่น และด้านเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ หรือนำนักเรียนไปยัง แหล่งเรียนรู้

ABSTRACT

The objectives of this study were to study in implementation of learning resource centers and local wisdom in the management of instructional activities in Samut Songkhram and to compare the implementation of learning resource centers and local wisdom in the management of instructional activities in Samut Songkhram schools, classified by school type and work experience.

The population in this study included 1,326 administrators and teachers from 85 primary and secondary schools under the office of Basic Education, Samut Songkhram Province.

The samples in this study consisted of 307 teachers and administrators from The stated schools, Obtained by using Krejeie and Morgan Table,

The findings were as follows:

The level of implementation of learning resource centers and local wisdom in the management of instructional activities in Samut Songkhram schools, as a whole, was at a high level. Concerning each aspect, in order of high level to low level, the results were as follows: the study of curriculum and details, the making of lesson plans and learning processes in accordance with the objectives, the collection of the information of learning resources and local wisdom, and the report and conclusion of the results to the personnel related.

The comparison of the implementation of learning resource centers and local wisdom in the management of instructional activities in Samut Songkhram schools, classified by school type, showed no significant difference.

The comparison of the implementation of learning resource centers and local wisdom in the management of instructional activities in Samut Songkhram schools, classified by work experience, as a whole, showed no significant difference. Concerning each aspect, there were significant difference at the level of .05 in four aspects as follows: the study of curriculum and details, the collection of the information of learning resource and local wisdom, the making of lesson plans and

learning processes in accordance with the objective, and testing, evaluation and reporting the results and conclusion to the personnel related. However, regarding the cooperation with the community and local resourceful persons and the invitation of local resourceful persons to give knowledge of the students or taking the students to study in the learning resource centers, it was not significantly different.

คำสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น, กิจกรรมการเรียนการสอน

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 81 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2543) ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาของรัฐและเอกชน ต้องให้ผู้เรียนเกิดความรู้ คู่คุณธรรม และให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ และมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการเมือง การปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิชาชีพครู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องให้ชนรุ่นหลังได้ตระหนักในคุณค่า เชิดชูและอนุรักษ์ความเป็นไทยไว้ ให้บุตรหลานได้ศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษา เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544) ได้ระบุไว้ว่าวันที่ 19 สิงหาคม 2542 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษาลดับแรกของประเทศไทย ได้ระบุไว้ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543) ในการจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และโลก ด้านการเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญาไทย คณิตศาสตร์และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ตลอดจนประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตราที่ 24 ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ต้องฝึกให้ทำได้ ทำเป็น คิดเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอน ต้องผสมผสานสาระความรู้ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนและผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อและแหล่งวิทยาการ ประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอทุกสถานที่ โดยร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนพัฒนาผู้เรียน รัฐต้องส่งเสริมการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่างเพียงพออย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับการปฏิรูปด้านต่าง ๆ สำหรับด้านการเรียนรู้ ให้ความสำคัญแก่หลักสูตร ผู้เรียน เนื้อหาสาระ วิธีการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน จากบทบัญญัติมาตรา 23 และ

24 ให้ความสำคัญกับวิธีการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชนในท้องถิ่น ที่อยู่ใกล้กับตัวของผู้เรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ชุมชนท้องถิ่น ของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น ของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม แตกต่างกันตามประเภทของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงานหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม

2. เพื่อเปรียบเทียบการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามประเภทของโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและการกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1,326 คน จาก 85 โรงเรียน (ข้อมูลเดือนมีนาคม 2553)

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากคิดจากตารางประชากรและกลุ่มตัวอย่างของ (เครจซี่ และมอร์แกน, 1970 อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ, 2543) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 307 คน

การสุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลากรายชื่อผู้บริหารโรงเรียน และครูจากบัญชีรายชื่อ

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้นประกอบด้วย ประเภทของโรงเรียน ประสบการณ์การทำงาน ตัวแปรตามได้แก่ 1) ศึกษาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ 2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) จัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ 4) ขอความร่วมมือกับชุมชนและตัววิทยากรท้องถิ่น 5) เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาถ่ายทอด ความรู้ หรือนำนักเรียนไปยัง แหล่งเรียนรู้ 6) ทำการวัดผล ประเมินผล 7) รายงานผล สรุปผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยชุดคำถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ประเภทของโรงเรียน ประสบการณ์การสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นกับแหล่งเรียนรู้

การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสภาพจริงในปัจจุบันของสถานที่ทำงานเพื่อหากรอบแนวคิด เนื้อหาต่างๆ ที่จะนำมาสร้างแบบวัดแต่ละชุด

2. นำแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาต่างๆ เหล่านี้มากำหนดเป็นแนวคิดเฉพาะในการศึกษาและกำหนดตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน ประสบการณ์การทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ศึกษาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ 2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) จัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ 4) ขอความร่วมมือกับชุมชนและตัววิทยากรท้องถิ่น 5) เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาถ่ายทอด ความรู้ หรือนำนักเรียนไปยัง แหล่งเรียนรู้ 6) ทำการวัดผล ประเมินผล 7) รายงานผล สรุปผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับ การเลือกตอบมีความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ระดับการปฏิบัติ	คะแนน
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

การแปลผลให้คะแนนจากแบบสอบถามกระบวนการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสงคราม จะจัดระดับตั้งแต่ มากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติ
4.21-5.00	มากที่สุด
3.41-4.20	มาก
2.61-3.40	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจาก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำร่างแบบสอบถามให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา

3. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถาม ตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แนะนำ

4. เมื่อได้แบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้ว จึงขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงในเนื้อหา

5. นำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมทั้งแบบสอบถามมอบให้กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงในเนื้อหา (Validity)

โดยหาค่าดัชนีของความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (ยูทพงษ์ กัยวรรณ, 2543) แปลความหมายของคะแนนดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

และเลือกค่าที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า 0.6 นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (ยูทพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.95

6. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) แล้ว โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรของครอนบาค (Conbrach) (ยูทพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9536

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มีขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือแนะนำตัว และขอหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภออัมพวา ทั้ง 30 แห่ง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขอย่างถูกต้องแจกกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามกลับคืน เพื่อนำข้อมูลมาดำเนินการต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

2. การลงรหัสข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วมากำหนดใส่รหัส

3. การวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประเภทของโรงเรียน และประสิทธิภาพการสอน โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์การนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน การนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามประเภทของโรงเรียน และประสิทธิภาพการสอนด้านการวิเคราะห์ค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม และเพื่อเปรียบเทียบการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามประเภทของโรงเรียน และประสิทธิภาพการทำงาน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างใหญ่สังกัดโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 51.46 ระดับประถมศึกษาจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 48.53 มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไปจำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 54.72 ประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 45.27 คน

ระดับการปฏิบัติกรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการศึกษาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับจุดประสงค์ ด้านจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือรายงานผล สรุปผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

การเปรียบเทียบกระบวนการกรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามประเภทของโรงเรียน พบว่า ประเภทโรงเรียนต่างมีการปฏิบัติกรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ต่างกัน

การเปรียบเทียบการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามประสิทธิภาพการทำงาน ในภาพรวม พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานต่างมีการปฏิบัติกรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศึกษาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ ด้านจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับจุดประสงค์ ด้านทำการวัดผล ประเมินผล และด้านรายงานผล สรุปผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ มีการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงครามต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านขอความร่วมมือกับชุมชนและวิทยากรท้องถิ่น และด้านเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ หรือนำนักเรียนไปยัง แหล่งเรียนรู้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้อภิปรายผล เป็นรายข้อดังนี้

ระดับการปฏิบัติกรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือศึกษาหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่บริหารที่เอื้ออำนวยต่อบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบัน และเป็นหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรซึ่งเหมาะสมกับการ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนจะได้เรียนรู้ด้วยตนเองจาก กิจกรรมหลากหลาย ซึ่งพบว่ามีการศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง และส่งเสริมงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยรัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง ประเพณีลากพระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางदान สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบเหมาะสมและสอดคล้องทุกประเด็นที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอยู่ในระดับดี และผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ครูผู้สอนผู้บริหารสถานศึกษา และปราชญ์ชาวบ้านต่อหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมากและมากที่สุด รองลงมาคือจัดทำแผนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับจุดประสงค์ ด้านจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งจะเห็นว่าโรงเรียนมัธยมมีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษา การบริหารจัดการที่เน้นบุคคลเป็นสำคัญซึ่งคำนึงถึงความต้องการความแตกต่าง ความสนใจ ความเอื้ออาทร ความต้องการ มีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนวิสัยทัศน์นี้จะส่งผล ให้ผู้บริหารปรับพฤติกรรม การบริหารให้เป็นแบบอย่างแก่ครูซึ่งจะถ่ายโอนไปถึงพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังที่ จรูญ ชูลาก (2545) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เสนอแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับ การปฏิรูปการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือรายงานผล สรุปผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

การเปรียบเทียบกระบวนการกรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามประเภทของโรงเรียน ในภาพรวมและรายด้าน พบว่าประเภทโรงเรียนต่างก็มีการปฏิบัติกรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ต่างกัน ยกเว้นด้านวัดผลและการประเมินผล มีการปฏิบัติต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบกระบวนการกรนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามประสพการณ์การทำงาน

ในภาพรวมและรายด้าน พบว่าประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีการปฏิบัติกรนำแหล่งเรียนรู้ และ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารควรมีการกำกับ ติดตาม นิเทศงานวิชาการอย่างมีระบบ และมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของ
โรงเรียนต่อชุมชน เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ทราบกันอย่างทั่วถึง จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารควรจัด
การศึกษา ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นด้วย โดยเฉพาะด้านการบริหารทั่วไปที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัด
กิจกรรมและให้ความรู้ ด้านวิชาการ และวิชาชีพแก่ชุมชน พร้อมทั้งร่วมมือสนับสนุนการจัดกิจกรรม
ต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการบริหารทั่วไปได้อย่างมีระบบ และนำทักษะ
ความรู้ ความสามารถการจัดการเรียนการสอนและจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ
ชุมชนต่อไป

1.2 ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของบุคลากร และมีการวิเคราะห์
ความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และเพิ่มความชำนาญและสามารถทักษะด้านความคิด
รวบยอดมีความคิดกว้างไกลหรือวิสัยทัศน์ การตัดสินใจและด้านความคิดสร้างสรรค์ อันจะส่งผลให้การ
ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในองค์การหรือหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิด
ประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาหลักสูตรที่มีองค์ประกอบ
เหมาะสมและสอดคล้องทุกประเด็นที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี
สระบุรี เป็นต้น แล้วนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์ร่วมกัน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2547). ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ:

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

จรูญ ชูลาภ. (2545). ผู้บริหารกับกลยุทธ์.วารสารข้าราชการ. 42(5): 31-33

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ภัทราวดี อุดมมนกุล. (2545). ศึกษาสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนแกนนำร่วมพัฒนาหลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2545). พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยา สาส์น

- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ยิ่งยง เทาประเสริฐ. (2538). **ความเชื่อและภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสุขภาพการแพทย์ทางเลือกของหมู่บ้าน**. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการองค์ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้าน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัฐศาสตร์ สุขสวัสดิ์. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง ประเพณีลากพระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางदान สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา**.
- ศรียรรณ โลหะกิจ. (2542). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เขตตำบลบ้านต้อม จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). **รายงานการปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชซิ่ง.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2543). **แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พื้นฐานการปฏิรูป การศึกษาเพื่อประชาชน**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2543). **แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: องค์การครูสภา.
- อารี สันฉวี. (2544). **นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพฯ: ราไทยเพรส.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

MODEL FOR LEADERSHIP DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN
SCHOOL BASED MANAGEMENT

สมนึก เผือกพริ้ง สุวรรณา โชติสุกานต์ และ อรสา โกศลานันทกุล
Somnuek Phueakphring Suwanna Chotisukan ,and Orasa Kosalanantakun

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม
ราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ตรวจสอบ และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของ
ผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่
บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากเอกสารทางวิชาการ แล้วตรวจสอบความสำคัญของคุณลักษณะ
ภาวะผู้นำด้วยเทคนิคเดลฟายกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามกึ่งสัมภาษณ์และ
แบบสอบถามปลายปิดจำนวน 2 รอบ พบคุณลักษณะจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ
ด้านทัศนคติ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพและด้านการบริหาร รวม 115 ข้อ

2. ผลการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิธีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำจากเอกสารและ
หลักฐานทางวิชาการ แล้วตรวจสอบความเหมาะสมของวิธีการพัฒนาจากการสอบถามความคิดเห็น
ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 ท่าน พบวิธีการพัฒนาจำนวน 28 วิธี

3. ผลการศึกษา วิเคราะห์ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำจากเอกสารงานวิชาการ แล้วนำ
คุณลักษณะและวิธีการพัฒนามาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน
ที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop, test and propose a model for
the leadership development of administrators involved in the school-based
management of schools. The findings from each stage of the research are as follows.

Leadership traits in the context of administrators involved in school-based
management of schools were analyzed and synthesized from academic sources.
Identified component of leadership traits were than evaluated by 17 expert using
semi-structured interviews and two rounds of the Delphi technique. The result of this
stage were categorized into six areas comprising 115 aspects of leadership traits. The
six areas of leadership traits consisted of Knowledge, skills, attitudes, ethics,
personalities and management.

Leadership Development methods were analyzed and synthesized from academic sources. The identified methods were then evaluated by 17 experts using close-ended questionnaires. The result of this stage found 28 leadership development methods.

Components of a leadership development model were analyzed and synthesized from academic sources. Leadership traits, development methods and model components were synthesized into a leadership development model in the context of school-based management of schools.

คำสำคัญ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ความสำคัญของปัญหา

ผู้อำนวยการโรงเรียนนับเป็นกลไกสำคัญยิ่งและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการศึกษา ผู้อำนวยการนับว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญ โดยเฉพาะในสังคมไทย คุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา มักแปรปรวนไปตามผู้นำเสนอ (พนัส หันนาคินทร์, 2529) แต่อย่างไรก็ตามการที่ผู้อำนวยการโรงเรียนจะบริหารให้ได้ผลดีจำเป็นต้องมีการเสริมพลังให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีโอกาสฝึกและใช้ความเป็นผู้นำ หรือ ภาวะผู้นำ (Leadership) ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งต้องมีการอบรมและพัฒนาแบบเข้มข้นภายในระยะเวลาที่เพียงพอเพื่อสร้างผู้นำรุ่นใหม่ให้เป็นนักบริหารการศึกษามีอาชีพ (รุ่ง แก้วแดง, 2540) และทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนเกิดภาวะผู้นำ เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลโน้มน้าวที่มีผลต่อการตัดสินใจและเป้าหมายขององค์การ เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป็นกระบวนการรักษาสภาพและวัฒนธรรมของกลุ่ม (Yuki, 1989) การที่จะทราบว่า ผู้นำคนใดมีความเป็นผู้นำหรือมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมหรือไม่นั้นสามารถวัดได้จากประสิทธิผลของภาวะผู้นำ (Leadership effectiveness) ซึ่งเป็นการนำผลลัพธ์ที่คาดหวังมาใช้เป็นเกณฑ์สำหรับวัดประสิทธิผลของภาวะผู้นำ เช่น ผลการปฏิบัติงานขององค์การ การบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ความอยู่รอดขององค์การ ความเจริญเติบโตขององค์การ ความสามารถเผชิญวิกฤติขององค์การ ความพึงพอใจของผู้ตามที่มีต่อผู้นำ การอุทิศตนหรือความผูกพันของกลุ่มที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีสภาพทางจิตวิทยาที่ดีของสมาชิก และความมีเสถียรภาพของสถานภาพของผู้นำในองค์การ เป็นต้น (Yuki, 1989) และจากการศึกษาพฤติกรรมด้านการบริหารของผู้อำนวยการโรงเรียนมีคะแนนด้านความเป็นผู้นำต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542ก) ซึ่ง กิติมา ปรีดีติลล (2532) ระบุว่าการพัฒนาผู้บริหารถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการบริหารบุคลากร เพราะเมื่อเวลาผ่านไปวิทยาการต่างๆเจริญขึ้น เทคนิควิธีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ความรู้ความสามารถต่างๆลดน้อยลง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม

แต่การบริหารงานในปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนมักทำหน้าที่ผู้บริหารมากกว่าการเป็นผู้นำ เพราะมุ่งปฏิบัติภารกิจประจำวันให้เสร็จ ตามงานที่ได้รับสั่งการมาจากทางราชการ โดยมีได้นึกถึงเป้าหมายและทิศทางของโรงเรียนในอนาคต ขาดความสนใจที่จะนำนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในโรงเรียน ขาดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานโดยมกยึดติดกับรูปแบบเดิม (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2536) ถ้าหากผู้อำนวยการโรงเรียนไม่สามารถแสดงภาวะผู้นำในการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ จึงถือว่าผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาโดยมีองค์กรต่างๆร่วมมือสนับสนุน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยภาวะผู้นำ ขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยเหตุผลความเป็นมา และความจำเป็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องของ “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน”

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำที่เหมาะสมของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีคุณลักษณะอะไรบ้าง
2. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับคุณลักษณะแต่ละด้านมีวิธีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. เพื่อสังเคราะห์วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
3. เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์จากเอกสารข้อมูลทางวิชาการ แล้วใช้เทคนิคเดลฟาย เพื่อหาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเพื่อกำหนดคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Techniques) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 ท่าน และตรวจสอบยืนยันคุณลักษณะโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนทั่วประเทศจำนวน 380 ท่านได้มาโดยใช้

ตารางของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สถิติ Confirmatory Factor Analysis ในการยืนยัน

2. การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี วิธีการพัฒนา และสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้วยเทคนิคเดลฟาย โดยผู้เชี่ยวชาญ 17 ท่านเพื่อหาวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมกับคุณลักษณะ ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ใช้หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการตอบแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างโดยใช้เทคนิคเดลฟายประยุกต์จากผู้เชี่ยวชาญ 17 ท่าน พบ

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จากการใช้เทคนิคเดลฟาย พบคุณลักษณะ 6 ด้าน คือด้านความรู้จำนวน 27 ข้อ ด้านทักษะจำนวน 32 ข้อ ด้านทัศนคติจำนวน 16 ข้อ ด้านคุณธรรมจริยธรรมจำนวน 13 ข้อ ด้านบุคลิกภาพ จำนวน 13 ข้อ และด้านการบริหารจำนวน 14 ข้อ รวมคุณลักษณะทั้งหมด 115 ข้อ โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 คุณลักษณะด้านความรู้ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน 27 ข้อ โดยเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุดจำนวน 21 ข้อ ดังนี้ 1.1 ความรู้ในการจัดองค์กรแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน 1.2 ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาทางการศึกษา 1.3 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางการศึกษา 1.4 ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา 1.5 ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการวางแผน 1.6 ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลาง 1.7 ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.9 ความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล 1.10 ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพทางการศึกษา 1.11 ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศทางการศึกษา 1.12 ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน 1.14 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร 1.16 ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น 1.17 ความรู้เกี่ยวกับหลักศาสนา ความเชื่อที่นักเรียนและชุมชนยึดถือ 1.18 ความรู้เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจกับระบบการศึกษา 1.21 ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา 1.22 ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาและกฎหมายการศึกษา 1.24 ความรู้เกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษา 1.25 ความรู้ในเรื่องงานวิชาการ การเงิน บุคลากร และการบริหารทั่วไป 1.26 ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 1.27 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานโยธาและเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุดจำนวน 6 ข้อ ดังนี้ 1.8 ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก 1.13 ความรู้ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น 1.15 ความรู้เกี่ยวกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก 1.19 ความรู้พื้นฐานในด้านงานอนามัยและสิ่งแวดล้อม 1.20 ความรู้พื้นฐานในด้านการเมืองการปกครอง 1.23 ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรต่างๆทั้งระดับภูมิภาคและประเทศ

1.2 คุณลักษณะด้านทักษะ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านทักษะจำนวน 32 ข้อ โดยเห็นว่ามีค่าสำคัญในระดับมากที่สุดจำนวน 24 ข้อ ดังนี้ 2.9 ทักษะในการใช้เครื่องมือสื่ออุปกรณ์ต่างๆได้อย่างถูกต้องปลอดภัย 2.10 ทักษะในการกระตุ้นให้ทุกฝ่ายตระหนักในความเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน 2.11 ทักษะในการแสวงหาทรัพยากรต่างๆเพื่อนำมาสนับสนุนการทำงานของโรงเรียน 2.12 ทักษะในการนิเทศ ติดตาม รวมทั้งการวัดผลประเมินผล

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.13 ทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างชาญฉลาด 2.14 ทักษะในการเก็บรักษาข้อมูลของนักเรียน บุคลากรในรูปแบบต่างๆได้อย่างปลอดภัย 2.15 ทักษะในการสื่อสารประชาสัมพันธ์โรงเรียน ให้ภายนอกได้ทราบอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว 2.16 ทักษะในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆกับโรงเรียน 2.17 ทักษะในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้เรียนรู้ระบบการทำงานเป็นทีม 2.18 ทักษะในการใช้วงจรคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (P.D.C.A.) 2.19 ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร 2.20 ทักษะในการนำวัฒนธรรมใหม่ไปใช้โดยมีการวางแผนล่วงหน้าเป็นอย่างดี 2.21 ทักษะในการวิเคราะห์ สภาพเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อโรงเรียน 2.22 ทักษะในการวิเคราะห์ ปัญหาสังคม ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบต่อโรงเรียน 2.23 ทักษะในการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อโรงเรียน 2.24 ทักษะในการคิดถึงต้นทุนกำไรเพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงทุนทางการศึกษา 2.25 ทักษะในการวิเคราะห์นโยบายและแผนการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน 2.26 ทักษะในการปกครองคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2.27 ทักษะในการสร้างความมั่นใจให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีความเชื่อมั่น 2.28 ทักษะในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อช่วยการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.29 ทักษะในการประยุกต์ใช้อาคารสถานที่ได้อย่างเหมาะสม 2.30 ทักษะในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการต่างๆก่อนที่จะลงทุนทำ 2.31 ทักษะในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการ 2.32 ทักษะในการวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอนก่อนตัดสินใจนำมาใช้ และเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญในระดับมากจำนวน 8 ข้อ ดังนี้ 2.1 ทักษะในการทำงานแบบมีส่วนร่วม 2.2 ทักษะในการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้อย่างปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ 2.3 ทักษะในการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.4 ทักษะในการแสวงหาทรัพยากรจากภาคเอกชนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา 2.5 ทักษะในการจัดกิจกรรมเพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งทรัพยากรชุมชน 2.6 ทักษะในการแสวงหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อประกอบการตัดสินใจ 2.7 ทักษะในการวางตัวบุคลากรให้สอดคล้องกับงาน 2.8 ทักษะในการเจรจาต่อรองโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ

1.3 คุณลักษณะด้านทัศนคติ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำด้านทัศนคติ จำนวน 16 ข้อ โดยเห็นว่ามีความสำคัญในระดับมากที่สุดจำนวน 16 ข้อ โดยเห็นว่ามีความสำคัญในระดับมากที่สุดจำนวน 10 ข้อ ดังนี้ 3.7 เห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับการใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3.8 ยึดหลักการว่าการประเมินผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ไม่ใช่การตรวจสอบเพื่อหาความผิด 3.9 ให้ความสำคัญในความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน 3.10 อารมณ์รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของโรงเรียนและชุมชน 3.11 สนับสนุนและเน้นความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง 3.12 มีความมุ่งมั่นที่จะให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 3.14 ให้ความสำคัญต่อองค์กร สถาบัน หรือสมาคมทางวิชาชีพ 3.15 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประสานประโยชน์ระหว่างองค์กร โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ 3.16 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการศึกษา และเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญในระดับมากจำนวน 6 ข้อ ดังนี้ 3.1 สนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา 3.2 ให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ว่า “นักเรียนสำคัญที่สุด” 3.3 สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่

จะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา 3.4 เน้นความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล ตามรัฐธรรมนูญ 3.5 ให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ลัทธิ ศาสนาที่ชุมชนปฏิบัติ อยู่ 3.6 ให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ว่า “นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้”

1.4 คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมจำนวน 13 ข้อ โดยเห็นว่ามีคุณลักษณะระดับมากที่สุด ทั้ง 13 ข้อ ดังนี้ 4.1 เป็นผู้มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู 4.2 เป็นผู้ยึดถือจรรยาบรรณครูอย่างเคร่งครัด 4.3 เป็นผู้ยึดถือปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4.4 เป็นผู้ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือ 4.5 เป็นผู้มีความยุติธรรมปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานเสมอภาคเป็นมาตรฐานเดียวกัน 4.6 เป็นผู้มีความรักในสถาบันครอบครัว ไม่ผิดศีลตามหลักศาสนา 4.7 ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อหน่วยงาน สังคม ชุมชน 4.8 เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล 4.9 เป็นผู้มีความมัธยัสถ์ ใช้จ่ายอย่างประหยัดและไม่ก่อหนี้สินจนทำให้กระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่การงาน 4.10 ต้องเป็นผู้มีความอดทนอดกลั้นรับทั้งผิดและชอบ 4.11 เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ปฏิบัติตรงต่อเวลา 4.12 เป็นผู้ที่ยึดหลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ในการปกครองคน 4.13 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและการพนันทุกชนิด

1.5 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ จำนวน 13 ข้อ โดยเห็นว่ามีคุณลักษณะในระดับมากที่สุดทั้ง 13 ข้อ ดังนี้ 5.1 เป็นผู้มีรสนิยมในการแต่งกายดี เครื่องแต่งกายสะอาด แบบและสีเหมาะสมกับวัย โอกาสและสถานที่ 5.2 เป็นผู้มีความสุภาพในการสื่อสาร ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียนรวมทั้งท่วงท่ากิริยาและการใช้สายตา 5.3 เป็นผู้ที่รู้จักรักษาสุขภาพ ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 5.4 เป็นผู้ที่วางตัวเหมาะสมกับสถานการณ์ รู้จักรักษาบรรยากาศ ไม่แสดงความคิดเห็นโดยไม่มีเหตุผล 5.5 เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพทางอารมณ์ดี มีอารมณ์ขัน 5.6 เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถยืนหยัดและยืนหยัด เพื่อพิทักษ์ความถูกต้อง ชอบธรรม 5.7 เป็นผู้มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ 5.8 เป็นผู้ที่กำลังรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี 5.9 เป็นผู้ที่มีจิตใจบริสุทธิ์ยุติธรรมและกล้าที่จะรับการตรวจสอบจากสาธารณะ 5.10 เป็นผู้มีความสำรวม สามารถที่จะควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในภาวะปกติ ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์หรือเรื่องราวใดๆก็ตาม 5.11 เป็นผู้ที่มีความเชื่อที่เป็นวิทยาศาสตร์ ไม่หลงงมงายกับไสยศาสตร์ 5.12 เป็นผู้ที่มีสปิริต รู้แพ้ รู้ชนะ มีน้ำใจนักกีฬา 5.13 เป็นผู้ให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

1.6 คุณลักษณะด้านการบริหาร ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านการบริหาร จำนวน 14 ข้อ โดยเห็นว่าเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด จำนวน 13 ข้อ ดังนี้ 6.1 บริหารงานภายในองค์กรแบบมีส่วนร่วม โปร่งใส ตรวจสอบได้ เน้นการกระจายอำนาจ 6.2 มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เข้ามาช่วยในการบริหารองค์กร 6.3 จัดระเบียบองค์กรให้เป็นไปตามทฤษฎีบริหาร 6.4 มีการมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและความสามารถของแต่ละบุคคล 6.5 จัดทำแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน มีทิศทางปฏิบัติชัดเจน 6.6 มีการจัดทำแผนระยะสั้น เป็นแผนปฏิบัติประจำปีเพื่อเป็นกรอบในการบริหาร 6.8 บริหารงานภายในองค์กรที่เน้นกระบวนการการทำงานและผลผลิต 6.9 จะต้องเป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 6.10 การบริหารงานในแต่ละโครงการ จะต้องมีการกำกับติดตาม

และประเมินผลงานเป็นระยะๆ 6.11 มีการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการบริหารงานโดยใช้ฐานข้อมูล 6.12 มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเรียบร้อย เพื่อผลผลิตของสถานศึกษา 6.13 มีความสามารถที่จะวางแผนการปฏิบัติได้ทุกรูปแบบ เพื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ 6.14 เป็นนักวางแผนที่ดี สามารถบูรณาการเทคนิควิธีต่างๆ เพื่อกำหนดเป็นแผนปฏิบัติ และเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญในระดับมากจำนวน 1 ข้อ ดังนี้ 6.7 บริหารงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทั้ง 6 ด้านมีดังนี้

2.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านความรู้ ควรพัฒนาโดยการบรรยายเป็นคณะ รองลงไปคือการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการระดมสมอง

2.2 คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านทักษะ ควรพัฒนาโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รองลงไปคือ การฝึกฝนตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.3 คุณลักษณะผู้นำด้านทัศนคติ ควรพัฒนาโดยการประชุมทางวิชาการ รองลงไปคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.4 คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรมควรพัฒนาโดยกิจกรรมพัฒนาจิต รองลงไปคือการฝึกฝนตนเองและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

2.5 คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพควรพัฒนาโดยการฝึกฝนตนเอง รองลงไปคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

2.6 คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการบริหาร ควรพัฒนาโดยการฝึกอบรม รองลงไปคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

3. ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาตรวจสอบเพื่อสร้างความเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสม โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมผู้เชี่ยวชาญทั้ง 15 ท่าน มีความเห็นว่าเหมาะสมร้อยละ 100 และนำไปใช้ได้จริงร้อยละ 100

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำ ในผลการวิจัยนี้พบคุณลักษณะภาวะผู้นำรวม 6 ด้าน 115 ข้อ โดยมีข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญมากที่สุดถึงมากที่สุดทั้ง 115 ข้อ แบ่งเป็นระดับความสำคัญมากที่สุด 94 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 81.74 และระดับความสำคัญในระดับมาก 21 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 18.26 ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานถูกคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้มีความพร้อมสูงมากทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านการบริหาร เพื่อให้มีและใช้ภาวะผู้นำให้มากที่สุดทุกด้าน ในการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งเรือง สุขภิรมย์ (2544) ที่ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำนโยบาย

การศึกษาไปปฏิบัติ กรณีศึกษานโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำต่อเนื่องอย่างเหมาะสม

2. คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านความรู้ ผลการวิจัยนี้พบว่า คุณลักษณะด้านความรู้มีข้อที่ได้รับคะแนนความสำคัญในระดับมากที่สุด 21 ข้อ และในระดับมากจำนวน 6 ข้อ รวม 27 ข้อ ไม่มีระดับปานกลาง และระดับน้อยเลย แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมองเห็นความสำคัญด้านความรู้ของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อยู่ในระดับต้นๆของด้านอื่นๆ สอดคล้องกับสภาผู้บริหารการศึกษาของรัฐ (CCSSO) ของอเมริกา ซึ่งเป็นองค์กรรับผิดชอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ที่จะมีใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ และคุณสมบัติแรกๆที่ผู้บริหารต้องมี คือ คุณสมบัติด้านความรู้

3. คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านทักษะ ผลการวิจัยนี้พบคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านทักษะ 32 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 6 ด้าน 115 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 27.82 ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีสัดส่วนมากกว่าคุณลักษณะด้านอื่นๆ ผลการวิจัยนี้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับการกำหนดมาตรฐานผู้นำโรงเรียนของสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดคุณลักษณะของผู้นำ 3 ด้าน 174 ข้อ โดยมีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการปฏิบัติงานจำนวน 90 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 51.72 ซึ่งมีสัดส่วนมากกว่าคุณลักษณะด้านอื่นๆ สะท้อนให้เห็นว่าคุณลักษณะที่ให้น้ำหนักต่อด้านทักษะคือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้อำนวยการโรงเรียนปฏิบัติ (Performance) มีมากกว่ามิติอื่น

4. คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านทัศนคติ จากผลการวิจัยนี้พบว่าคุณลักษณะด้านทัศนคติจำนวนทั้งสิ้น 16 ข้อ จะเป็นคุณลักษณะที่ได้รับคะแนนสูงสุดจำนวน 10 ข้อ และในระดับมากจำนวน 6 ข้อ ไม่มีระดับปานกลาง และระดับน้อยเช่นกัน จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะด้านทัศนคติที่มีความนึกคิดถึงเรื่องความเชื่อ แนวคิด สนับสนุนและเห็นความสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแบบไทยมีความเฉพาะของตัวเอง เช่น ศิลปะประเพณีอันดีงาม ลัทธิ ศาสนา ความเชื่อ การใช้ชีวิตแบบพอเพียงตามทฤษฎีขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งประเทศอื่นไม่มี

5. คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรม ผลการวิจัยนี้พบว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมมีข้อที่ได้รับคะแนนความสำคัญมากที่สุดครบทั้ง 13 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงทางการบริหารที่มีรากฐานมาจากการกระจายอำนาจที่มุ่งให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น หลักฐานที่บ่งชี้ว่ามีการเน้นย้ำดังกล่าว นอกจากจะพบในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับมาตรฐานผู้นำในโรงเรียนสหรัฐอเมริกามาตรฐานที่ 5 และเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา มาตรฐานที่ 8 รวมทั้งการให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักการศึกษาอีกหลายๆท่านที่เน้นย้ำว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมสูง เช่น อานันท์ ปันยารชุน (2540) สิปปนนท์ เกตุทัต (2540)

6. คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ ผลการวิจัยนี้พบว่าคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพได้รับคะแนนความสำคัญในระดับมากที่สุดทั้ง 13 ข้อ สะท้อนให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นความสำคัญของเรื่องบุคลิกภาพ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของสุขภาพโดยตรง ผู้บริหารโดยเฉพาะผู้อำนวยการโรงเรียนที่ต้องมีหน้าที่บริหารทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน บุคลิกภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในรูปลักษณ์ภายนอก ถ้าบุคลิกภาพไม่ดีอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือของบุคลากรและบุคคลภายนอก แม้จะมีความรู้

ความสามารถที่เท่าใดก็ตาม สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 8 ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหาร การศึกษาของคุรุสภาในระดับคุณภาพระดับ 1 เป็นเรื่องของการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย เหมาะสม กับกาลเทศะ ใช้วาจาสุภาพ มีความประพฤติเรียบร้อยและดูแลสุขภาพของตนเอง สถาบันพัฒนา ครูใหญ่แห่งทัสมาเนีย (Tasmania Principal Institute) ในคุณลักษณะที่ 1.4 การดูแลเอาใจใส่ สุขภาพของตนเอง สร้างสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพตนเอง ให้แข็งแรงทั้งด้านร่างกายและอารมณ์ ออก กำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

7. คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการบริหาร ผลการวิจัยนี้พบว่า คุณลักษณะด้านการบริหารทั้ง 14 ข้อได้รับคะแนนความสำคัญในระดับมากที่สุด 13 ข้อ และในระดับมากจำนวน 1 ข้อ คือการ บริหารร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวัดและพัฒนาศึกษาร่วมกัน แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการบริหารมีความสำคัญยิ่งต่อผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานที่ 1 และมาตรฐานที่ 5 ของเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ของคุรุสภา 2540 ที่ใช้ประเมินผู้บริหารสถานศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการโดยยอมรับเกณฑ์ มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา 2540 เป็นเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการด้วย (เลขาธิการคุรุสภา, 2542)

8. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเจริญไปอย่าง รวดเร็วมาก สภาพการณ์เช่นนี้อาจทำให้เป็นที่เข้าใจว่าวิธีการพัฒนาแบบดั้งเดิมที่นิยมพัฒนาในห้อง (Classroom-Based) และมีวิทยากรเป็นหลัก จะเสื่อมความนิยมลง แต่ผลการวิจัยนี้พบว่า ในจำนวน วิธีการพัฒนาที่เป็นตัวเลือก 28 วิธีนั้น วิธีที่ตีรับเลือกจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละคุณลักษณะที่มีคะแนน สูงสุดคือ 1) การบรรยาย 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 3) การประชุมทางวิชาการ 4) กิจกรรม พัฒนาจิต 5) การฝึกฝนตนเอง และ 6) การฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ Basst & Chenny (1997) แห่ง สมาคมการฝึกอบรมและพัฒนาอเมริกัน (The American society for Training and development: ASTD) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการฝึกอบรมและพัฒนาของบริษัทชั้นนำที่มีขนาดใหญ่ ระดับโลกจำนวน 58 บริษัท เช่น Citybank, General Motor IBM Levi และ Motorola เป็นต้น ด้วยกระบวนการ Bench marking พบว่าวิธีการพัฒนาที่เก่าแก่และนิยมใช้มากที่สุดคือ วิธีการพัฒนา ในห้องโดยมีวิทยากรนำ นอกจากนี้ ข้อค้นพบนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wenling (1992); Wills (1993) ที่พบว่าวิธีการพัฒนาที่นิยมใช้มากที่สุด คือวิธีที่นำเสนอโดยวิทยากร (Instructor Presentation)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ซึ่ง ประกอบด้วยวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง 6 ด้าน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน คือเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีความ เหมาะสม นำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานไปใช้จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อหน่วยงานระดับนโยบายเห็นความสำคัญและสร้าง

กลไกในการบริหารจัดการที่เหมาะสม เช่น การประเมินผู้อำนวยการโรงเรียนในระดับเขตหรือระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ การตั้งงบประมาณเพื่อรองรับในส่วนนี้ ในการดำเนินการพัฒนา นอกจากหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐจะดำเนินการพัฒนาเองแล้ว อาจว่าจ้างบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เอกชน วัต ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้บริหารเพื่อให้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ กระจายความรับผิดชอบและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

1.2 ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน ควรสร้างทางเลือกในการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อให้ผู้อำนวยการโรงเรียนมีโอกาสเลือก ซึ่งการพัฒนาในบางวิธี ผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถพัฒนาภาวะผู้นำ ณ โรงเรียนที่ตนเองปฏิบัติอยู่โดยให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายเขตการศึกษาเดียวกัน หรือหากมีความจำเป็นต้องออกไปประกอบกิจกรรมการพัฒนารอบนอกโรงเรียนก็ควรไปเท่าที่จำเป็น ไม่ควรให้การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นสาเหตุให้ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องละทิ้งโรงเรียนนานเกินไป

1.3 ในเรื่องของระยะเวลาการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ในการดำเนินการพัฒนา ควรกำหนดเวลาให้เหมาะสมในการพัฒนาแต่ละครั้ง โดยวางโปรแกรมการพัฒนาทุกขั้นตอนชัดเจน เป็นประโยชน์ และเกิดประสิทธิภาพต่อผู้รับการพัฒนา เห็นผลโดยจะมีการประเมินหลังการพัฒนาตามรูปแบบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรในกลุ่มอื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่เขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนครูหรือผู้แทนผู้ปกครอง เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยและสร้างนวัตกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อให้สามารถบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสามารถที่จะเรียนรู้ได้เป็นรายบุคคล เพื่อให้เกิดการพัฒนาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

- กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรพาณิชยการ
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (2542). รายงานผลการประเมินพฤติกรรมกรรมการ
บริหารของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ:
เจริญผล
พนัส หันคาตินทร์. (2529). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
รุ่ง แก้วแดง. (2540). รีเอ็นจิเนียริงระบบราชการไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.
รุ่งเรือง สุชาภิรมย์. (2544). การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ
กรณีศึกษานโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. (2542). เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา2540.
กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2536). ภาวะผู้นำ. ใน **ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา** หน่วยที่ 5-8. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อานันท์ ปัญญารชุน. (2540). **ภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ไทย.
- Bassi & Chenny. (1997). Benchmarking the best. **Training and Development**. 51(11): 60-64.
- Wenlling, T.L. (1992). **Planning for effective training : A geode to Curriculum development**. Rome: FAO.
- Wills, M. (1993). **Managing the training process : Putting the basic into practice**. London: Mc Graw – Hill.
- Yukl, Gary A. (1989). **Leadership in Organization**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

ภาคผนวก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers) ประจำวารสาร

1. ศาสตราจารย์ ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิทย์ วัชรพุกก์
3. ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
4. ศาสตราจารย์ ดร.เดือน คำดี
5. ศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ
6. ศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ วิวัฒน์วงศ์วนา
7. ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ สัตยธรรม
8. ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธรรมพงษา
9. ศาสตราจารย์ ดร.อุดม ทุมโฆสิต
10. Professor Dr. Brian Sheehan
11. Professor Dr.Sergey Meleshko
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.นवलพรรณ จันทศิริ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกตุรานนท์
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมใจ พุทธาพิทักษ์ผล
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา เลานันท์
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ เมรานนท์
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ ไวย่างกูร
21. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ
22. รองศาสตราจารย์สมบัติ พันธวิศิษฐ์
23. Associate Professor Dr. Jame R. Ketudat - Cairns
24. Associate Professor Dr. Nikolay Moskin
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชั้นหมาก
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ตัณฑนุช
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล เจนอักษร
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ เพ็งพัด
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพงษ์ แสง-ชูโต
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชา ทรวงแสง
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ ศักดารัตน์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยหะกร
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุช ลวดทรง
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย เหมะธูลิน
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ เล่าห์บุตรี

36. อาจารย์ ดร.กิติมา ทามาลี
37. อาจารย์ ดร.เจริญขวัญ ไกรยา
38. อาจารย์ ดร.ชิตชัย สนั่นเสียง
39. อาจารย์ ดร.ธเนศ เตชะเสน
40. อาจารย์ ดร.นพวรรณ วิเศษสินธุ์
41. อาจารย์ ดร.ผลาทร สุวรรณโพธิ์
42. อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บุญรักษา
43. อาจารย์ ดร.พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง
44. อาจารย์ ดร.พันธ์ญา สุนันทบุรณ์
45. อาจารย์ ดร.ไพจิตร สดวกการ
46. อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ รัชตะสาคร
47. อาจารย์ ดร.ไพบุลย์ วิริยะวัฒนา
48. อาจารย์ ดร.วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์
49. อาจารย์ ดร.ไวพจน์ จันทร์เสมอ
50. อาจารย์ ดร.แสวง วิทยพิทักษ์
51. อาจารย์ ดร.เอกพงศ์ กิตติสาร

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

- ชื่อ (โปรดระบุค่านำหน้านาม).....นามสกุล.....
- ขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เริ่มตั้งแต่ ปีที่.....ฉบับที่.....ถึง ปีที่.....ฉบับที่.....
- ขอต่ออายุวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่.....ฉบับที่.....
- ที่อยู่ (โปรดระบุชื่อหรือหน่วยงานผู้รับ).....เลขที่.....
ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....E-mail.....
- พร้อมนี้ ได้โอนเงินผ่านบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ชื่อบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย 2555 เลขที่ 980-8-07552-5 จำนวนเงิน.....บาท

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร
(.....)

อัตราค่าสมาชิก 1 ปี (3 ฉบับ) เป็นเงิน 250 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

โปรดกรอกข้อมูลในใบตอบรับการเป็นสมาชิกและสำเนาใบโอนเงินมาที่
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180
หรือ ชื้อด้วยตนเองที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทร. 02-529-1638, 02-529-4046 ต่อ 403
Fax.02-529-1638, 02-529-4046 ต่อ 406
E-mail: grad@vru.ac.th

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นวารสารวิชาการที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์และนักวิชาการ และเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการแก่สมาชิก นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ ต้นฉบับที่รับพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น บทความที่เผยแพร่ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

การเตรียมต้นฉบับ

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณา ได้แก่ บทความวิจัย บทความทางวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยบทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพิมพ์ต้นฉบับใช้ตัวพิมพ์ (Font) ชนิด TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ พิมพ์หน้าเดียวขนาด A4 ความยาว 10 – 12 หน้า ต้นฉบับประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษพร้อมข้อมูลวุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (Abstract) ความยาวประมาณ 200 คำ
4. คำสำคัญ
5. ความสำคัญของปัญหา
6. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
7. วัตถุประสงค์การวิจัย
8. วิธีดำเนินการวิจัย
9. ผลการวิจัย
10. อภิปรายผล
11. ข้อเสนอแนะ
12. บรรณานุกรม

การจัดส่งต้นฉบับ จัดส่งต้นฉบับพร้อมแผ่นดิสก์เก็ท จำนวน 1 ชุด มายังฝ่าย วารสารบัณฑิตศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทรงคุณและข้อคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มิใช่เป็นทรงคุณและความคิดของผู้จัดทำ จึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

รูปแบบการอ้างอิง Download Template บทความใน

http://grad.vru.ac.th/about/from_jts.html

รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาไทย¹ ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาไทย² และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาไทย³
 ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาอังกฤษ², and ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาอังกฤษ³

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

เว้น 1 บรรทัด

¹ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
² หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
³ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....

เว้น 1 บรรทัด

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ABSTRACT

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

คำสำคัญ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ความสำคัญของปัญหา

(ขนาด 16 เข้ม TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วิธีดำเนินการวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ผลการวิจัย

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

อภิปรายผล

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ข้อเสนอแนะ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

บรรณานุกรม

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

.....(ขนาดตัวอักษร 16).....

0.6 นิ้ว

0.6 นิ้ว

0.6 นิ้ว

หมายเหตุ

1. คำสำคัญคือ คำที่อยู่ในชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์/ภาคินพนธ์ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูล (ไม่ใช่ชื่อยามศัพท์เฉพาะ)

ตัวอย่าง	
ชื่อเรื่อง	ความพึงพอใจของข้าราชการที่มีต่อการทำงาน
คำสำคัญได้แก่	ความพึงพอใจ การทำงาน
ชื่อเรื่อง	คุณภาพการให้บริการของพนักงานในแผนกซูเปอร์มาร์เก็ตของห้างสรรพสินค้า
คำสำคัญได้แก่	คุณภาพการให้บริการ

2. วิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3. บรรณานุกรม ให้เขียนเฉพาะที่กล่าวถึงในบทความที่ส่งเท่านั้น

4. จำนวนหน้าของเนื้อหาของบทความที่ส่งไม่เกิน 12 หน้า

5. หมายเลข ^{1),(2),(3)} ถ้าเป็นอาจารย์ในหลักสูตรที่นักศึกษาเรียนอยู่ไม่ต้องใส่หมายเลขและอาจารย์อยู่ในหลักสูตรเดียวกันให้ใช้ตัวเลขเดียวกัน ส่วนถ้าอาจารย์ไม่ได้อยู่ในหลักสูตรเดียวกันให้ใช้ตัวเลขต่างกัน

รูปแบบบรรณานุกรม

1. หนังสือ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). **กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุดทอง.

ภิญโญ สาร. (2521). **หลักบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

Cogan, J. J. (1986). **Global Education: An Interview with John J. Cogan**. Teaching and Learning Elementary Social Studies. Boston: Allyn and Bacon, Inc.

2. บทความจากวารสาร

สายสนม ประดิษฐ์ดวง. (2541). ข้าวกล้องและรำข้าว-อาหารป้องกันโรค. **วารสารอุตสาหกรรมเกษตร**. 9(2), 38-41.

ณรงค์ ศรีสุวรรณ, สุรพล เจริญพงศ์, และพิชัย วิชัยดิษฐ์. (2539). คุณสมบัติของชุดดินที่จัดตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดิน. **เอกสารวิชาการกองสำรวจและจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์**. 2(12), 12-18.

Nguyen, H. V., Dommel, H. W., & Marti, J. R. (1997). Direct phase-domain modeling of frequency-dependent overhead transmission lines. **IEEE Transaction on Power Delivery**. 12(3), 1335-1342.

3. รายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์

- จิรพร สร้อยสุวรรณ. (2547). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายในสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกสุศึกษา ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพวรรณ อีร์พันธ์เจริญ. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

4. เอกสารประกอบการสัมมนา/การประชุมทางวิชาการ

- เด่นชัย เจริญบุญญาฤทธิ. (2547). มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ข้าวหอมมะลิไทย. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ข้าวของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ ห้องแพทย โรงแรมแกรนด์รอยัล พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา.
- งามชื่น คงเสรี. (2537). ศักยภาพพันธุ์ข้าวไทยสู่การแปรรูป. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 32 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร ศักยภาพข้าวไทยทิศทางการแปรรูปสู่อุตสาหกรรม วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 (หน้า 5-17). คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

5. สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และคณะ. (2544). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในโรงเรียน โดยกระบวนการทางคณิตศาสตร์. สืบค้นจาก <http://22web.kku.ac.th/%7Ecrme/CRN/FilePDF/ThAbstract.pdf>
- Thakur, N. (2003). *The Architextrual Knowledge Systems*. Retrieved from <http://www.in.architextruez.net>

รายละเอียดในการส่งผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย
มีทั้งหมด 13 หัวข้อ ดังนี้

1. ชื่อโครงการวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและอังกฤษชนิดย่อ)
3. คำสำคัญ
4. ความสำคัญของปัญหา
5. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
6. วัตถุประสงค์การวิจัย
7. วิธีดำเนินการวิจัย
8. ผลการวิจัย
9. อภิปรายผล
10. ข้อเสนอแนะ
11. บรรณานุกรม
12. ควรมีรูปภาพ แผนภูมิ หรือ Chart ที่สำคัญ ๆ ด้วย
13. ความยาวไม่เกิน 12 หน้า

หมายเหตุ :

การกำหนดรูปแบบบทความวิจัย สำหรับตีพิมพ์ ให้ผู้ส่งปฏิบัติ ดังนี้

1. ตั้งระยะขอบบน 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
2. ตั้งระยะขอบด้านซ้าย 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบด้านขวา 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
3. แบบอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 และ 14 (ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม)

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

